

גליון
באר
הברכה

נערך ונלקט מתוך תוכן דברי שיחותיו של
מורינו הגה"צ רבי אברהם אלימלך בידרמן שליט"א

אמור - ל"ג בעומר

מכון
באר
האמונה

תוכן הענינים

פרשת אמור - ל"ג בעומר

- אכחשיכה כאורה - כשעדיין עת חשיכה יבין שהכל אורה וטובה.
- השלום לרחוק ולקרוב - כי אין מרוחק מהבורא.
- ותספרו חמישים יום - קדושת ימי הספירה.
- חלב טוב - להפוך לבבנו לטוב בימי הספירה.
- טבצדק תשפוט - כמה עצות לדון לכף זכות.
- יבחדוותא דילי - שמחתו הגדולה של רשב"י בהאי יומא קדישא.
- טזעת רצון היום לנו - יומא דרשב"י.
- יחכי קדוש היום לאדונינו - תוקף קדושת היום.
- כביטל כמה גזירות - כוחו של רשב"י לבטל כל גזירות קשות ורעות.
- כברשב"י לכל - אפילו לפחותים, ובפניו ושלא בפניו.
- כההוא ימליץ טוב - סגולת היום לפעול בו גדולות ונצורות.
- כובסוד תורה הבהיר - העסק במאמרי רבי שמעון בנגלה ובנסתר.
- כחבשבתו עם חברים - גמילות חסד במשנת רשב"י.
- לאוצר של יראת שמים - יראת שמים במשנת רשב"י.
- לאבני חביבי - אהבת הקב"ה לבניו, גם לרחוקים.
- לגתורתו אומנותו - מעלת עסק התורה, במשנת רשב"י.

סדר ועימוד:

א.י.ש. אשדוד

טל: 052-7627127

פרשת אמור

כחשיכה כאורה – כשעדיין עת חשיכה יבין שהכל אורה וטובה בפרשתן (כב כט-ל), 'וכי תזבחו זבח תודה לה' לרצונכם תזבחו, ביום ההוא יאכל לא תותירו ממנו עד בקר אני ה', רמו נפלא רמו בה ה'חתן סופר' זי"ע (בקונטרס ניות ברמה עמוד האמונה והבטחון), כי הנה תכלית האמונה הוא שיכיר האדם שכל הנעשה עמו 'חסד ה'

הוא', ואף אם עדיין אינו נראה לו כן בעיני בשר ידע כי כן הוא האמת², ולכן לא ימתין עד שתתגלה הישועה בגילוי, אלא מיד 'יודה לה' חסדו ונפלאותיו' על כל אשר אירע עמו, אף שעדיין אינו מבין מה טובה יש בזה. ושלא יהיה כענין מה שאמרו בגמרא (נדה לא.) מעשה באחד שרצה לילך בספינה וישב לו קוץ ברגלו,

א. הנה ידוע מה שרמזו בלישנא דקרא (תהילים קטו ב) 'למה יאמרו הגוים', שזהו ההבדל והחילוק בין ישראל לעמים, שהללו אינם מאמינים אלא מלאים טענות וטרוניות כרימון ותמיד יאמרו וישאלו למה... למה... אולם בני ישראל מאמינים בני מאמינים, ועל כל דבר ודבר אומרים 'ככה', כן הוא רצון השי"ת ומקבלים את הדין באהבה. ויתבאר ביותר על פי יסודו הנודע של הגאון רבי חיים הלוי מבריסק זצ"ל על הא דאיתא בגמ' (חגיגה ג:) 'ת"ר, איזהו שוטה היוצא יחידי בלילה והלך בבית הקברות והמקרע את כסותו', והקשו בגמ', שאם מדובר שעושה אותם בדרך שטות מדוע נחשב כ'שוטה' רק כשעשה כל הג' דברים הללו, והרי די באחד מהם להחשיבו כשוטה, ואם מדובר באופן שלא עשאו בדרך שטות, א"כ, אפילו כשעשה את כולם אינו נחשב לשוטה. ותירצו שאכן מדובר כשעשאו בדרך שטות, אלא שכל עוד שלא עשה רק אחד מאותם סימנים עדיין יש מקום לתרץ את מעשיו ולומר שאינו שוטה, וכגון אם יצא יחידי בלילה אפשר לומר שרצה לצנן גופו (וע' שם ברש"י), ואם לן בבית הקברות – שמא עשה כן כדי שתשרה עליו רוח טומאה שתסייעהו להיות מכשף, ובקרע כסותו ניתן לומר שהוא 'בעל מחשבות', אולם כיון שעשה את כל ה'סימנים' כולם בוודאי שוטה הוא. והקושיא עולה מאליה, אם אכן, יש לנו 'תירוץ' הוגן על כל אחד מאותם מעשים משונים, מדוע העושה את כולם נחשב כשוטה ודאי, ואין מנסים לתרץ אותו. ומכאן הוכיח הגאון רבי חיים מבריסק כי כאשר יש על אדם ג' קושיות, עדיף לומר תירוץ אחד המיישב בבת אחת את כל הקושיות מאשר לומר ג' הסברים על ג' שאלות...

ומכאן לענייננו, פעמים הרבה שבלב האדם מקננת 'שאלה' למה, ואת כל קושיא בפני עצמה ניתן ליישבה, וכגון, ראובן שואל למה הפסיד כל כך הרבה מרכושו, ועל זה ניתן 'לתרץ' (ח"ו) כי לא עשה השתדלות כפי הצורך... שמעון מקשה למה נהייתי חולה, ותשובתו כי אכל מאכל מקולקל... לוי זועק למה לא זכיתי ב'תפקיד' (משרה) פלונית שחשקתי בה והיא מתאמת לי להפליא, ומניח את דעתו בתירוץ שאחד מהעובדים באותו מקום 'שם לו רגלים' כי שונא הוא לו מתמול שלשום... יהודה מתפלא למה אירעה לו תאונת דרכים (עקסידענ"ט), ומרגיע את עצמו כי ה'נהג' שפגע בו אינו יודע לנהוג כהוגן... ועוד אלף פעמים שמתעוררת השאלה 'למה' עם תירוצים מתירוצים שונים, ושערי תירוצים לא ננעלו, אך במקום לומר כמה תירוצים נפרדים עדיף לומר 'תירוץ' אחד שמיישב את כל השאלות, ו'אחד' אני יודע – אחד אלוקינו בשמים ובארץ...

מעתה יתבאר לשון הפסוק כמין חומר 'למה יאמרו הגוים', רק אומות העולם שואלים למה, כי 'איה אלוהיהם' – אין להם אלוקים חיים אשר יוכלו לתלות בו את כל הקושיות, ובעל כרחם שנצרכים להגיע לתירוצים הרבה... אמנם אנחנו מאמינים כי 'אלוקינו שבשמים כל אשר חפץ עשה' (המשך המזמור שם, פסוק ג), ואם כן יש לנו תירוץ אחד על כל התמיהות שבעולם, שכל אשר חפץ הקב"ה עשה, והוא היודע מה הנכון והראוי ביותר. וזהו שאמר הכתוב עוד (תהילים קמד טו) 'אשרי העם שככה לו', אשרי העם שאומרים 'ככה', כי 'אשרי העם שה' אלוקיו, וממילא אין מקום לשאלות כלל.

ב. דוגמא לדבר ממה שמצינו בפרשת אחרי לעניין 'שני השעירים' אשר הביאום אל בית המקדש לעבודת יום הכיפורים, שהנה באותה שעה שבה שחטו את השעיר לה' עדיין היה השעיר השני עומד חי (טז ח), ולא היה משתלח אלא לאחר כל העבודה בהקטרת הקטורת לפני ולפנים והזאת דם הפר והשעיר, והנה כל אותו הזמן נדמה לשעיר כי שפר עליו גורלו וחלקו, שהרי את חברו שחטו ואילו הוא נותר בחיים, והנה מוציאים אותו כשהוא חי מבית המקדש, אמנם בסופו של דבר יתברר לו כי חברו ה'מסכן' זכה להיות קרבן לה', ושיכנס מדמו לקדשי

באר הפרשה - פרשת אמור

אדהכי והכי הפליגה הספינה והוא נשאר מאחור - לרצונכם תזבחו דבודאי אחרי שהישועה יגיע תזבחו ביבשה, התחיל להתרעם, ואח"כ שמע שטבעה הספינה בים וחזר והודה לה', כי באמת, אין זה 'תכלית' האמונה, אלא שגם בעת החשיכה לא יתרעם אלא מיד יודה לה' כי טוב הוא². וזהו זכי תזבחו זבה תודה לה'

לרצונכם תזבחו דבודאי אחרי שהישועה יגיע תזבחו תודה, ויהיה או 'לרצונכם' בשמחת הלב בשלימות, אמנם אין זה די למי שמוחזק במידת הבטחון אלא ביום ההוא יאכל, מיד 'ביום ההוא' שנעשה עמו דבר, הן לטב הן למוטב, יאכל כלומר שיאמין כי 'הנאה'

הקדשים, ואילו הוא נשלח לעזאזל... והרי זה 'משל' על כל תהלוכות העולם, שלא כל מי שנראה כ'רע לו' אכן כך הוא הדבר באמת, ולא כל מי שנדמה ש'טוב לו' שאכן טוב לו... (ע"פ הרש"ר הירש).

ג. ויזכור מה שאמרו בשמו של מרן הבעש"ט זי"ע (עיי' בעש"ט עה"ת, פרשת מקץ בהערה ד, ועוד) כי זה הנפק"מ והחילוק בין 'כל דעביד רחמנא לטב עביד' (ברכות ט:) לבין נחום איש ג'ם זו שהיה אומר 'גם זו לטובה' (תענית כא.), כי ביאור 'לטב עביד' הוא - כדי שתצא טובה מתוך הרעה, מוסיף עליה נחום איש ג'ם זו ואומר גם זו - אותה רעה טובה היא בעצם, וכדרך שנתהפך עפרו של נחום איש ג'ם זו לחיצים, נמצא שטובה הייתה לו בעפר עצמו... ואכן, באמירה זו מהפך האדם את הרעה עצמה להיות לו לטובה.

כה אמר הרה"ק מקאברין זי"ע (הובא בספר יסוד העבודה מכתבי קודש אות נג) ...כללו של בטחון להאמין באמונה שלימה שכל דבר הנעשה מה' שהוא טוב לכל, והכל נעשה לטובת האדם, ומה שאינו בהבנת האדם (יאמין ש) הטובה הנעשה הוא בערך דבר הנסתר מהשגה ובוודאי היא יותר טובה, וד"ל. עכ"ל. ונראה ביאור דבריו שהטובה הטמונה מתחת ההסתר כה גדולה היא עד שאין ביד האדם להשיגה... והיינו שבשעה שרואה אדם שכביכול הבורא מתנהג עמו ב'הסתר והעלמה', ונראה לו כי עולם חשך בעדו, ידע שאדרבה - באותה שעה מצמיח לו הבורא טובה גדולה אשר לרוב גודלה מוכרחים לעשותה בהשקט, בהצנע ובסתר.

וכבר נשאל הרה"ק רבי שלמה מזוועהיל זי"ע מיהודי 'מר נפש' לתמוה על דברי חז"ל (ברכות נד.) 'חייב אדם לברך על הרעה כשם שמברך על הטובה' ואמרו בגמרא ולקבלינהו בשמחה. איך תאמר שהאדם אשר הכל אצלו 'על מי מנוחות' ולא קרהו אסון אינו צריך לברך, ואילו מי שאירעו אסון עליו לברך להודות ולהלל לה'. ענהו הרה"ק, בנוהג שבעולם כשאדם מתדפק על שערי בית ה'נדיב', והלה פותח דלתיו ומבקש ושואל ממנו שטר של עשר דאלער (דולר), הרי זה סימן שברצון בעה"ב למסור לו שטר של עשרים דאלער, אלא שאין ברצונו לתת יותר מעשר דאלער לכן הוא מבקש ממנו שישב לו עשר מתוך אלו העשרים. ואם יבקש חמישים הרי הדבר מורה שהוא עומד למסור לו שטר של מאה דאלער וברצונו לתת לו רק חמישים, לכן הוא מבקש מעמו חמישים בעד שטר המאה. המשיך ר' שלומ'קה שכן הדבר בענייננו, אם הקב"ה לקח מעמנו את קרובו היקר כל כך, הרי זה מורה כי טובה רבה וגדולה עתידה לבוא עליו. על כן דייקא עליו להודות ולא חברו, כי רק הוא עומד לקבל בזו העת שפע רב מן השמים, ואילו מרעהו לא דיברו כלל בשמים.

הוסיף ר' שלומ'קה שזה המקבץ נדבות כשמבקשים ממנו 'חמישים' מיד הוא מתמלא שמחה והנאה (אף שעדיין לא קיבל מאומה לידו), כי יודע הוא שעתה עומד הוא לקבל שטר של מאה. כך על האדם 'לברך בשמחה' כי כבר רואה הוא בעין האמונה שעתידי לקבל רוב טובה.

הוספה נפלאה שמעתי מצדיק אחד שליט"א, דיש לתמוה על הנהגת העשירי למה לו להוציא שטר של מאה ולבקש עודף, וכי חסרים לו שטרות של 'חמישים', מדוע אינו נותן לו מיד חמישים ותו לא מידי... אלא י"ל, כי בבואו להעניק לעני חמישים, הוא רוצה תחילה לבחון את העני עד כמה הוא נאמן וסומך עליו ורק לאחר מכן הענק יעניקנו כל הטוב, על כן יעמידנו בנסיון - יבקש ממנו תחילה חמישים כעודף, ונראה אם יחזיר את אשר יתבקש בטרם שיקבל את חלקו הבא לו... על כן, התחזקו נא אימצו נא, לעמוד במשמר האמונה בעת החשיכה להאמין בהשי"ת כי עוד מעט רגע ויפציע האור כי טוב לאורך ימים ושנות חיים.

באחד השיחים שאל הרה"ק ה'בית ישראל' זי"ע את בנו הצעיר של הרב מפיעטרקוב, שעבר את מאורעות ה'מלחמה' - האם ראה בעיניו את ה'משרפות' והקרמטוריומים בהם שרפו הרשעים רבבות בית ישראל. ויען, הן, אכן במו עיני ראיתם. הוסיף הרה"ק ומיד שאלו, האם ראית גם את הקב"ה באותו מקום אפלה וחשכה... כאומר, גם בתוך ההפיכה אפשר וצריך לראות את ה', כי באמונה יראה גם שם את יד ה' שהרי אין דבר הנעשה מאליו בעולם הזה, והכל מיד ה' נעשה לטובה ולברכה, אלא שאנו מעוטי שכל להבין מה טובה יש בה.

באר הפרשה - פרשת אמור

ג

באה לידו (וכדאיתא בנמרא בכ"מ ש"אכל' פירושו 'הנאה')¹, ותיקף ומיד יזבח זבחי תודה בלב שלם². ומוהיר הכתוב לא תזתירו ממנו עד בוקר - אל תמתין ל'בוקר', כלומר, לזמן ה'אור', כשיראה את הטובה שהייתה טמונה במה שאירעו, וכאותו שישב לו קוץ ברגלו שהודה רק אח"כ כשהבין טובתו כששמע שהספינה טבעה, וזהו שסיים הכתוב אני ה' - דעו שאני הוא בעל הרחמים, ומאתי

לא תצא הרעות, ולכן ראוי לכם להודות מיד על כל מה שיבוא עליכם עוד קודם ההצלה³.

והדרך הישרה להגיע לידי ה'הודאה' בעת הקושי, ע"י ההתחזקות באמונה שלימה שהכל מונהג ומושגת מן שמיא⁴, אין אדם מרוויח או מפסיד אם לא הוכרו בן תחילה למעלה. ואף הנראה ב'הפסד' ממוזן או היוזק

ד. וכך כתב בספר 'דברי משה' עה"ת מאיש צדיק וחכם שליט"א, שהנה נאמר (שמות לג כג) 'וראית את אחורי ופני לא יראו', וידוע מה שפירש הרה"ק ה'חתם סופר' זי"ע בזה, כי הפסוק מדבר על עת חשכות והסתר, שפעמים הרבה רק כעבור זמן ולאחריה יוכלו לראות ולהבין את הטובה שבדבר, אמנם מה כתיב בהמשך הפסוקים (שם, פסוק לג) 'וראית את אחורי.... והיה נכון לבוקר', כלומר שתהיה מיד נכון ומצפה לראות את ה'בוקר' וגילוי האור, כי אותה הרעה איננה אלא הכנה לטובה.

ה. באופן דומה ביאר הרה"ק ה'דברי חיים' זי"ע, שפעמים מביא הקב"ה צרה על האדם אך ורק בכדי שיכיר בבוא הישועה בטובות הבורא, והחכם שמכיר זאת מעיקרא אינו נצרך לעבור כלל את הצרה, וזהו 'וכי תזבחו זבח תודה לרצונכם תזבחו', מתחילה תגמרו בדעתכם שהנכם רוצים להודות לה' על כל חסדיו, ובזה תצאו יד"ח ולא תצטרכו לעבור את הצרה.

ו. ועל ידי ה'הודאה' כשהוא עדיין עומד בזמן ה'רעה' יזכה לראות בישועת ה'. וכמו שכתב רבינו יונה (שע"ת ש"ד אות יב) וז"ל, ואם תמצא את החוטא תלאה ותקרה עליו צרה, ויצדיק עליו את הדין ויקבל המוסר באהבה, יהיה זה לו למגן מן היסורין הרבים הראויין לבוא עליו, כמו שנאמר (תהלים עו יא) 'חַמַּת אֶדָם תוֹדֶךָ שְׁאֲרִית חַמַּת תַּחֲגֹר', פירושו - כאשר צער האדם יודה אותך, כלומר שיודה אותך האדם בעת צערו... שארית חמות - שהיו מפותחות לבוא על האדם, כענין 'אל יתהלל חוגר כמפתח' (מלכים א' כ יא). תחגור ותעכב אותם ואל תביאם עליו וכו'. ונאמר (ישעיה יב א) 'אודך ה' כי אנפת בי ישוב אפך ותנחמני'. פירוש - אודך על מוסרך וקבלתיו באהבה, ובעבור זה שאודך על שאנפת בי, ישוב אפך ותנחמני.

ומצינו במדרש (אוצר המדרשים עמוד שלד, והביאו בספר ארחות ישר, גמילות חסדים) מעשה נורא בגודל השכר למי שמשבח את בוראו, וז"ל. מעשה באדם אחד שהיה הולך בדרך בסחורה, ראהו אכסנאי א"ל רבי ומורי אם רצונך אבא עמך, א"ל בא עמי בשלום. הלך עמו, כשהיו הולכים בדרך פגעו באדם אחד שהיה סומא בשתי עיניו והיה יושב קרוב לעיר, מיד הוציא סלע אחד ונתן לו, אמר לאכסנאי שהיה הולך עמו, תן לו גם אתה כמו שנתתי אני, א"ל איני נותן לו כלום, שאיני מכירו כמו שאתה מכיר אותו, לפיכך נתת לו ויפה עשית, א"ל אם אתה אינך רוצה לתת לו הרשות בידך. הניחוהו לאותו סומא והם הלכו לדרכם. כשהם הולכים בדרך פגעו במלאך המות, א"ל להיכן אתם הולכים, א"ל לסחורה, והם לא ידעו שהוא מלאך המות, מיד כאשר נגלה אליהם ואמר אני מלאך המות, פחדו ונפלו על פניהם, אמר מלאך המות לראשון, אתה נפדה ממות, וקרא עליו המקרא הזה (ישעיה נח ח) 'והלך לפניך צדקך כבוד ה' יאספך', וא"ל הואיל והקדמת צדקה מממונך בדרכך תחיה עוד חמישים שנה. אח"כ אמר לאכסנאי, כבר סופך בידי והגיע יום מיתתך, מיד ענה וא"ל אני וחברי באנו יחד והוא חוזר לביתו ואני אמות בכאן, א"ל הן, זה קדם ועשה צדקה משלו. א"ל א"כ הניחה לי ואלך ואעשה צדקה, א"ל שוטה שבעולם, אדם פורש בים בספינה אם לא יתקן אותה בארץ מה עושה בפנים ובתהומות כשבאים עליו גלי הים, כן מי שלא יתקן עצמו בחייו מה יעשה במיתתו. ועכשיו, מה שעשית עשוי ומכאן ואילך אין לך כלום, שהגיע זמנך למות. א"ל אם כן המתן לי עד שאלך לספר בשבחו של מקום על מה שעשה עמי, א"ל מאחר שאתה מבקש לספר בשבחו של מקום יוסיפו שנותיך, עכ"ל.

ז. איתא בחז"ל (ירושלמי שביעית פ"ט ה"א, בר"ר עט ו) שככלות י"ג שנים לשבת רשב"י ורבי אלעזר בנו במערה (מאימת המלכות שביקשו להרגם, ע"י שבת לג): עמד רשב"י בפתח המערה, והנה הוא רואה צייד העוסק במלאכתו - לצוד ציפורים, וכדרך הציידים, חלק מן הציפורים נתפסו בידו, וחלקם זכו להימלט ולהציל נפשם, ושמע רשב"י שבהגיע

באר הפרשה - פרשת אמור

בגוף ונפש אין בו אלא טובה וזרבה, ולכן אין לו כל צורך להמתין עדי בוא האורה, כי הרי הוא כרואה את האורה ממקום עמדו בחשיכה - אדרבה, ממקום החשיכה נראית האורה בבירור יתר.

ובאשר יתחזק האדם באמונתו זאת, ממילא יסורו מאתו כל מחשבת אוון לעשות דבר שלא

כרצונו ית' לצורך הפרנסה, ולא יעלה על דעתו לחסר תפילה בציבור או שיעור תורה וכדומה עבור עסקיו, שהרי ברור לו שלא יועיל ביגיע כפיו ועבודתו להוסיף על הנקצב לו אפילו בכל שהוא, ואין שום סיבה וטעם לעבור על רצון השי"ת. אדרבה, יבטח באלוקיו שיספק לו כל צרכיו לטובה, כי אף ש'ההשתדלות' מותרת ואף רצויה, מכל מקום עליה להיות במידה ובמשורה,

תור ציפור וציפור לקבל חיצי של הצייד יוצאת בת קול מן שמיא ומכרזת מה יעלה בגורל ציפור זו, אם הבת קול מכרזת ואומרת 'דימוס' (חופשי) אין הצייד מצליח לצודה. ובאם הבת קול מכרזת ואומרת 'ספקולא' (נתפס) עולה ביד הצייד לצוד אותה, נענה רשב"י ואמר, אם על ציפור שהיא בריה קלילא יש השגחה פרטית בדקדוק ואינה נצודית אלא ברצון וציווי ממעל, 'קל וחומר' שעלינו יש 'השגחה' מן השמים. אם כן, אפשר לנו לצאת ממערת צורים שאנו יושבים בה, שאם לא נגזר עלינו למות ממילא לא יוכל המלך להרגנו, ומה לנו להיחבא במערה זו, ומתוך התבוננות זו יצאו רשב"י ובנו מן המערה להאיר את העולם כולו.

ולבד ממה שלמדנו כאן פרק בהלכות 'אמונה ובטחון' שמבלי הכרזה ממעל לא ירים איש את ידו ולא יבא לידי שום צער ונזק מעתה ועד עולם, יש לבאר כאן ביתר עומק - שה'מצליח' בפרנסה או בכל ענין מעסקי העולם לא יתלה הצלחותיו בכשרונו המבורך או במעשי ידיו, לאידך ה'מפסיד' לא ירגיש 'דפוק' שמחמת חסרונותיו הפסיד ולא הצליח במסחרו. כי הנה ישב לו זה הצייד בשדה ועסק במלאכתו - וכמובן שלא שמע את ההכרזות ששמע רשב"י, ומסתבר שבפעמים שהצליח ועלה בידו לצוד ציפור היה תולה הדבר בהצלחותיו - שבזריזותו הקדים את העוף וכך הכניסו ברשתו, ולאידך גיסא כאשר התחמק העוף מידי תלה הדבר שבגלל שלא עשה כך וכך לא הצליח לצודו, ואילו היה עומד במקום אחר היה צד גם אותו, כללא דמילתא, שבסכלותו הרי הוא בטוח שהכל תלוי בכוחותיו ובמומחיותו לצוד את העופות, לטב ולמוטב, אבל ע"פ האמת אין הדבר כן כלל, ורק ההכרזה מן השמים תקבע כמה ומה יצליח לצוד ומה לא, ואף אם יעמדו לצידו עוד אלף מומחים דוגמתו לא יוכל לצוד אפילו ציפור אחת שהכריזה הבת קול עליו 'דימוס'.

ח. שמעתי מאיש נכבד אשר תחת רשותו 'רשת חנויות' (Chain Stores) בכמה וכמה ערים בארץ הקודש, ובס"ד הצלחתו עולה למעלה למעלה, ואף בשנה האחרונה פתח כמה סניפים חדשים, בבואו לערוך 'מאזן שנתי' מצא כי הרווחים בשנה הזאת עלו במספר כאותן הרווחים של השנה שקדמה לה, אלא ש'מעגל' הכספים התרחב לפי כמות החנויות החדשות, רבו ההוצאות ולעומתם ההכנסות, וסוף דבר ה'רווח' הנשאר בידו הוא ממש כדאשתקד לא פחות ולא יותר. וראה בעליל, כי ריבוי ההשתדלות אינו מעלה ואינו מוריד.

כע"ז רמזו בפרשתן (כג ז') 'ממושבותיכם תביאו לחם תנופה', שרומז על ענין הפרנסה, להודיע לבני האדם שאין הפרנסה תלויה במעשי ידי אדם כלל אלא בידי שמים כדכתיב (דה"א' כט יב) 'והעושר והכבוד מלפניך', ואכן, כל הרוצה להגדיל קצבתו לא ירוויח מאומה מריבוי עסקיו ומתוספת השתדלות - אין לו אלא עצה אחת 'לבוא אל המלך להתחנן לו' ולבקש מהבורא על כך. והנה, יש אנשים שתולים פרנסתם ב'מושבותיכם' וכלומר, במקום פלוני מצויים 'קוניים' טובים, ובמקום אחר מוצאים סחורה זולה וכו', וזהו אומרו 'מושבותיכם' בלשון שאלה ותמיה, וכי 'מושבותיכם' - במקום מושבכם כלומר ממקור עבודת השדה או השתדלות אחרת, 'תביאו עומר - לחם' לאכול, לא כי, אלא 'תנו-פה', בתפילות שבפה - כשתפללו אל ה' יתב"ש שהוא הממציא פרנסה לכל אחד ואחד, ולא מקום ומושב מסויים, אז תפעלו שיורידו לכם מן השמים לחם לאכול ובגד ללבוש.

זה עתה שמעתי על אחד שלא חש בטוב והרגיש בעצמו את 'סימני' המחלה, ועדיין לא נודע לו בבירור שלקה באותו נגיף ל"ע, ושאל את רבו האם מותר לו לילך למקום עבודתו אם לאו, השיב לו הרב, במצב זה פטור אתה מהשתדלות... והרי שלא השיב להדיא אם צריך לחשוש שלא יזיק לאחרים, כי עיקר יציאת אדם לפרנסתו אינה אלא מפני גזירת מלך ש'בזעת אפך תאכל לחם', ומעתה הנידון האם במצב כזה שיתכן שהוא חולה עדיין נגזר עליו לעבוד...

ועל כך בא הכתוב להסיר תלנותם, כי אכן לא נחסר בפנימיותם מאומה, אלא כך עלה ברצונו של הקב"ה שהם יהיו בעלי מומים, והרי זה מכבשי דרחמנא, ועל כן לא יתרעם אלא יקבל עליו רצון השי"ת באהבה, וידע כי בפנימיותו לא נתרחק כלום וראיה לדבר כי 'מן הקדשים יאכל', ו'אך אל המזבח לא יגש', וכמו שמסיים 'שבזה מקיים מצות ה' כמו במעשה ועבודה'.

וללמד על הכלל כולו יצא, לבל עת שנרמה לאדם שהקב"ה מרחיק ממנו, אם מחמת 'פנעי הזמן' וכמו בימינו אנו, ואם מחמת תכונות נפשו, שנולד עם נטייה להרע או שאין לו כשרונות טובים כ"כ וכל כיו"ב, שידע שלא נחסר בו דבר מפנימיותו, ולא הרחיקו הקב"ה כלל, אלא יקבל את הנהגת הבורא באהבה, ובוה נחשב כאילו עבדו במעשה'.

הוסיף עוד הרה"ק מאיז'ביצא זי"ע (ח"ב ד"ה גם), שהנה כתיב בסוף הפרשה (כד י"א) 'ויצא בן אשה ישראלית והוא בן איש מצרי בתוך בני ישראל וינצו במחנה בן הישראלית ואיש הישראלי, ויקוב בן האשה הישראלית את השם' וגו', והביא רש"י מדברי הת"כ, 'מהיכן יצא וכו', ומתניתא אמרה מבית דינו של משה יצא מחוייב, בא ליטע אוהלו בתוך מחנה דן, אמרו לו מה טיבך לכאן, אמר להם מבני דן אני, אמרו לו 'איש

וכל שהאדם ממעט בה מתוך אמונתו בבוראו, אינו אלא מרוויח להיות ידו על העליונה, להרוויח בכבוד את פת לחמו ואף להחזיק בקדושה של מעלה ולהתקשר אל אביו שבשמים^ט...

שלום לרחוק ולקרוב - כי אין מרוחק מהבורא

בפרשתן (כא כא-כג), 'כל איש אשר בו מום מזרע אהרן הכהן לא יגש להקריב את אשי ה' מום בו את לחם אלוקיו לא יגש להקריב, לחם אלוקיו מקדשי הקדשים ומן הקדשים יאכל, אך אל הפרכת לא יבוא ואל המזבח לא יגש'. יסוד גדול כתב הרה"ק מאיז'ביצא זי"ע (מי השילוח ד"ה לחם) בביאור מקראי קודש אלו, כי הנה לכאורה תעלה התרעומת בלב אותם בעלי מומים, מה חטאינו מה פשעינו כי הרחיק אותנו ה' מעבודתו ו'למה נגרע' משאר אחינו הכהנים, והלא אין המום תלוי בנו אלא בהקב"ה שהוא יצרנו באופן זה, ולא עלינו התלונה כי אם על ה', וכדרך דאיתא בגמ' (תענית כ:): 'לך ואמור לאומן שעשאני כמה מכוער כלי זה שעשית', ובשלמא שאר פסולים וטמאים אשר פסולם בידי אדם אזי יצדיקו עליהם את הדין כי מעשיהם גרמו להם להיפסל מן העבודה, אך מי שפסולו בידי שמים מה גרע מאחרים.

ט. סיפר לי יהודי מתושבי העיר לאנדאן, שהוצרך פעם ליסע לארה"ב, להוותו נתקף שם בלבו, והוכרח לשהות בבית החולים למשך עשרה ימים, ומכיוון שאינו מתושבי ארה"ב ואינו משלם שם על ביטוח (אינשורנס) רפואה ע"כ דרשו מעמו בסוף אלו הימים לשלם סכום עצום של \$30,000 טבין ותקילין. 'הוצאה' זו העיקה על לבו של היהודי, ושאל את עצמו, מדוע אירע לי כזאת בדיוק בהיותי על אדמת ארה"ב כשאינ לי ביטוח... מדוע לא אירע לי כזאת יום אחד טרם נסיעתי בהיותי בביתי תחת חסות הביטוח שהיו משלמים את הוצאות הטיפולים... עד שאחד הרבנים 'האיר' את עיניו, וכך אמר לו, הנה ב'ראש השנה' העבר - בו ביום שכל באי עולם יעברו לפניו כבני מרון, ונקצב לכל איש מזונותיו מר"ה ועד ר"ה, באותו יום נגזר עליך ל'הוציא' סך שלוששים אלפי דאלער להוצאות רפואה, והנה בלאנדאן עיר מגוריק היה עליך לעבור כמה וכמה מדורי גיהנום 'רפואיים'... עד שהיית מגיע לסך ל' אלפים, ואילו בארה"ב 'גמרת' עם כל הוצאה זאת תוך עשרה ימים... ותנצל נפשך.

י. איתא מהרה"ק ה'בית אהרן' זי"ע (פר' ויצא) וז"ל. 'אומרים בשם הרה"ק רבי שלמה קארלינר זצוק"ל, על מה דאיתא ברש"י בשם חז"ל על הפסוק (דברים ו ה) 'ואהבת את ה' אלוקיך בכל לבבך - שלא יהיה לבך חלוק על המקום', ואמר הפירוש, אשר בכל מקום שהוא - יעבוד את השי"ת, כי יש בני אדם כשהם באיזה מקום ואינם עובדים להשי"ת, אומרים שהמקום גורם, כי אם היה באיזה מקום אחר בודאי היה עובד להשי"ת, על זה אמר שחלילה לומר כן, כי לא המקום גורם ח"ו איזה מניעה לעבודתו ית', כי כיון דהכל מאתו ית', ורצון ה' הוא שיהיה האדם כעת במקום הזה, מסתמא גלוי לפניו ית' שזה המקום לא יגרום שום מניעה ח"ו לעבודתו ית', רק המניעה הוא מצד האדם, לכך אמר 'שלא יהיה לבו חלוק על המקום' - שהוא שם, עכ"ל. וכשם שהדברים אמורים לגבי ה'מקום' כך גם לעניין ה'זמן', שלא יהא לבו חלוק על הזמן שהוא שם...

באר הפרשה - פרשת אמור

הספורים בינתיים כחולו של מועד, כלומר שכשם שחול המועד הוא הימים שבין יו"ט ראשון לאחרון של חג, כך ימי ספירת העומר הם כחול המועד בין פסח לעצרת".

ה'חיד"א' מביא משמו של רבינו אפרים (לחם מן השמים, תרומה אות כא) על הכתוב (שמות כו ו) 'ועשית חמישים קרסי זהב', שהוא מכון על חמישים ימי הספירה הקדושים, וכמו שה'קרסים' המה המחברים בין יריעות המשכן, כך אלו הימים המה ימי חיבור בין בני ישראל לבין אביהם שבשמים.

ובזוה"ק (תצוה קפג:) איתא מאן הנטיר הני יומי מפסח עד עצרת אין צריך לבוא במשפט בתשרי - השומר ונזהר בסור מרע ועשה טוב בימים שבין פסח לעצרת הרי הוא מתוקן ועומד ואינו צריך לבוא לפני המלך המשפט ביום הדין.

ואילו הרה"ק ה'אמרי אמת' זי"ע (אמור ד"ה וספרתם בד"ה לא נודע השנה) מביא משם האריז"ל שכמו שמפסח ועד העצרת הוא זמן גידול כל הפירות והתבואות, כן

על דגלו באותות לבית אבותם' כתיב (במדבר ב ב), נכנס לבית דינו של משה ויצא מהוייב עמד וגידף, עכ"ל. והנה 'מגדף' זה היתה כוונתו תחילה לשם שמים, שרצה להיות נטוע בתוך בני ישראל ומחובר אליהם, אלא שהתרעם בליבו על שריחקהו, ועי"ז ירד לדיוטא התחתונה והגיע לאן שהגיע רח"ל, וכל פרשה זו נכתבה 'להראות עד היכן צריך האדם להרחיק עצמו מכל מיני תערומות'.

וכתב עוד וז"ל, כי איש ישראל אחר שלבו דבוק בהשי"ת וכוונתו לשם שמים, אף אם השי"ת ידחה אותו מאיזה טובה - בזה עצמו יקרא עובד ה' במה שמרחיק עצמו על פי רצון השי"ת, ויזכה לטובה גדולה", כגון בעל מום מזרע אהרן בזה עצמו היה זוכה לטובה גדולה במה שהרחיק עצמו מהעבודה".

תספרו חמישים יום - קדושת ימי הספירה

בפרשתן (כג טו), 'וספרתם לכם ממחרת השבת... תספרו חמישים יום', צא ולמד על תוקף קדושת הימים ממה שכתב הרמב"ן (ויקרא כג לו) זיהימים

יא. וכך כתב הרה"ק ה'דברי ישראל' זי"ע (קדושים ד"ה א"י וכי) בביאור מה שנאמר בפרשתן (יט ה-ו) 'וכי תזבחו זבח שלמים לה' לרצונכם תזבחו, ביום זבחכם יאכל וממחרת, וז"ל, היינו לבטל רצונך מפני רצונו ית', ואיך שהוא מתנהג עמך לקבל באהבה ובלב שלם, שלא להתרעם ולא להיות קורא תיגר חס ושלום, זאת הוא זבחי שלמים עכשיו (וכלומר שלשון הפסוק יתפרש באופן זה, שהדרך להקריב קרבן שלמים בזמן הזה הוא על ידי 'לרצונכם תזבחו', לשחוט את הרצון ולבטלו לרצון ה'). ועל ידי זה 'ביום זבחכם יאכל' יהיה ברכת הפרנסה, 'וממחרת' היינו בריוח שלא יצטרך לדאוג דאגת מחר, עכ"ל.

יב. ועל פי זה מבאר באופן נפלא דברי הגמ' (ע"ז ג.) הנודעים, שלעתיד לבוא יבקשו אומות העולם מהקב"ה שיתן להם חלק לעולם הבא כמו לישראל, ויאמר להם מצוה קלה יש לי וסוכה שמה לכו ועשו אותה וכו', מיד כל אחד ואחד נוטל והולך ועושה סוכה בראש גגו, והקב"ה מקדיר עליהם חמה בתקופת תמוז וכל אחד ואחד מבעט בסוכתו ויוצא, ובזאת ניכר החילוק בין ישראל לעמים, כי בני ישראל אף שגם הם פטורים מן הסוכה כשהם מצטערים מן החמה אך אינם מבעטים, ואילו הגויים מבעטים. ונתבאר במפרשים טעמים הרבה מדוע הקב"ה בוחן אותם במצות סוכה דייקא.

ומבאר בזה"ל, כי מצות סוכה הוא 'צא מדירת עראי ושב בדירת קבע' (סוכה ב.), היינו שימשך האדם אחר רצון השי"ת כפי רצונו ית', ולא יתרעם באם הקב"ה ימניעו אף מלעשות מצוותיו, שמאחר שזה רצון ה' יקיים גם עתה מצוותיו במה שפירש עצמו, ומי שמבעט כאשר ימנע מן המצוה מוכח שגם כשרצה לקיים מצות ה' גם אז לא היה כוונתו לשם שמים'.

יג. אמר על כך הרה"ק מרוז"ן זי"ע, שהנה לפי דברי הרמב"ן יש לאסור נישואין בימי הספירה, כדרך שאין נושאים נשים בחולו של מועד, והיינו מטעם של 'שמחה', ולאידך, איתא בשו"ע (תפס א) כי הטעם לאסור שמחת הנישואין בימים הללו - מפני האבלות שמתו בו תלמידי רבי עקיבא, ויש לבאר כי הדבר תלוי באדם עצמו, שאם מטהר עצמו בימי הספירה הרי ימים אלו הם בבחי' ימי חול המועד, ואם לאו אזי אינם אלא ימי אבילות.

הכתוב בפרשתן (ויקרא כא א), 'אמור אל הכהנים בני אהרן ואמרת אליהם, וברש"י, 'אמור ואמרת להזהיר גדולים על הקטנים, ופירש זול"ק, 'להזהיר גדולים פירוש בשעה שהם בגדלות על הקטנים שישארו בקדושתם אף שיהיו בקטנות, עכ"ל. פירוש שצריך להמשיך ולהאיר מהזמנים הנעלים 'והגדולים' בעת שמתעסק בתורה ותפילה גם על הזמנים החשוכים והירודים, כי על ידי זה יוכל עמוד בנסיון גם בשעת ההסתר. כי כל עניינם של 'הימים הטובים' וכל 'זמני האורה' הם ליתן לאדם כח שיוכל להתקדם ולהתעלות בעבודתו ב'ימות החול'".

הוא זמן גידול הנפש^י. וכן מצינו בלשון הרה"ק ה'שפת אמת' זי"ע (תרמ"ב ד"ה ימי) וז"ל, וכל השנה תלוי באלה הימים^{טו}.

ו'החכם' עיניו בראשו להיות 'רואה את הנולד, לנצל ימים טובים מאירים אלו בהם יכול לקנות לעצמו קניינים טובים בנקל, ובוה יתעשר בעושר רוחני לנצח נצחים, ויחסוך מעצמו עבודה מרובה לזמנים הבאים לאחר מכן^{טז}. וכמו שביאר הרה"ק הרבי ר' אלימלך מליז'ענסק זי"ע (נועם אלימלך בפרשתן ד"ה בע"א)

יד. וכבר כתב המהר"ל (חידושי אגדות, ר"ה) שלא בכדי קבע הקב"ה מועדי השנה בהם יראה כל זכורך את פני האדון לפי התבואה הגדלה בחודש האביב ונקצרת בחג השבועות - חג הקציר, אלא כי כמו גדילתו שימים אלו הם ימי הפירות הרוחניות, כי בחג האביב - בחודש ניסן הוא הזמן המסוגל לגדול ולהתעלות, עד זמן שקוצר פירותיו הרוחניים בשבועות.

טו. נוראות כתב ב'נהר שלום' להרה"ק הרש"ש זי"ע (דף לב:) וז"ל. כי פסח וימים אלו הם שורש לכל ימות השנה, ובדרך שאדם הולך בהם - בה מוליכים אותו כל ימות השנה.

טז. שמעו נא למעשה שהיה, מלחמה עקובה מדם התחוללה בין מדינת טורקי' למדינת וונצ'י, באחד הימים ראה איש פשוט מבני וונצ'י שבני טורקי' באים לכבוש את הגשר המרכזי של וונצ'י (כידוע, שכל וונצ'י בנויה במים ונחלים, והדרכים שבין הבתים והרחובות הינם על גבי גשרים), מיהר האיש 'למפקד' הגדול וסיפר לו דברים כהויתם, ומן הנראה לכל בר דעת למהר לנתץ ולשבר את הגשר המרכזי ובוה תמנע האפשרות מבני טורקי' לכבוש וונצ'י. המפקד הסכים עמו, אבל לא עשה דבר עד שהצליח לאסוף ולכנס יחדיו את כל ראשי הצבא, והללו החליטו שהוא צודק ושלחו אלפי חיילים ששברו את הגשר, אבל להוות לבם מצאו שהטורקיים כבר נכנסו לתוככי המדינה ופרשו את 'דגל' מדינתם כאות נצחון... ומאחר שכבר נכנסו הרגו הרג רב וגדול בבני וונצ'י. אז נענה המפקד ואמר, אויה לנו, אילו היינו שולחים מבעוד מועד בתחילת הלילה כמה חיילים יחידיים לנתץ ולשבר את הגשר, היו אלו היחידים מצילים את כל המדינה, כי שוב לא היה כל 'דרך' לרשעים הללו לבוא עד שערי עירנו, והיינו ניצולים מהם לגמרי, ועתה... אפילו רבבות חיילים לא יעזרו לנו.

ולדין ייאמר, על דברי חז"ל (שבת לב.) 'לעולם יבקש אדם רחמים שלא יחלה שאם יחלה אומרים לו הבא זכות והפטור', והיינו דאמרן לעיל, כי המתפלל קודם שיחלה מונע את המקטרג וחוסך את כל החולי מבוא אליו, והוא נפטר מכל הצרות הרבה יותר בנקל מאחר שכבר אירעו המקרה ל"ע...

גם מרמז לנו, לכל דבר שבקדושה, בעבודה קטנה מעיקרא הוא מונע מעיקרא את המפריעים והשונאים מלהילחם בו, ובזה הנו חוסך מעל עצמו עבודה גדולה וקשה לאחר זמן (הן בתיקון המידות בטרם ימצא עצמו בעיצומו של נסיון וכו', הן בקנין תורה ובכל ענין שהוא).

יז. מעשה באיש שהיה לו 'חמור' נאמן, עמו נשא משאותיו ונסע במסעותיו, ויהי היום, באמצע הדרך - שוד ושבר, החמור עם משאותיו נפל לבירא עמיקתא, לא איבד האיש עשתונותיו, הזעיק מיד את המנוף (crane) וזה עשה עבורו את העבודה בשלימות בהגביהו את החמור עם כל המשאות לדרך המלך. אחר הדברים האלה עשה האיש ק"ו בעצמו, וכך דרש, אם המנוף הצליח להגביה את החמור, מדוע עלי ליסע הנה והנה עם החמור, עדיף עבורי להתחיל להשתמש עם המנוף לצורך נסיעת ונשיאת המשאות... וכך עשה, העמיס את חבילי משאותיו על המנוף, אבל משבא להמשיך בדרכו, מצא שהמנוף אינו זז אפילו מרחק פסיעה אחת, ותמה האיש מאד, על מה אירע לו ככה... עד שבא חכם אחד והאיר את עיניו, שכל ה'קל וחומר' שנשא בעצמו פריכא הוא, כי אין כוחו של המנוף אלא בהגבהת חפצים וחבילות, אבל אין לו כל כח להמשיך ולהתקדם בדרך, רק החמור הפשוט יכול עשות כן. כל זה כדרך משל לדין, כוחם של חגים ומועדים להגביה את האדם מעל כל ה'בורות' שנפל בהם בימי החולין, אבל

באר הפרשה - פרשת אמור

לב טוב - להפוך לבבנו לטוב בימי הספירה

בה כתב החיד"א זי"ע (לב דוד, פ"ל אות יב), וז"ל, בימי העומר צריך לזוהר ביותר בעבודת ה' בתורה ובמצות, מפני שהם ימי דין, וכשיצאנו ממצרים היינו מתטהרים בימים הללו לקבל התורה הקדושה, וכשם שבימים ההם ע"י התעוררות ישראל ליטהר ממרום שלח שפע קדוש להיותם עזים ומגינים, כן עתה אם ישים אליו לבו ויקיץ מתרדמת יצרו יהיה לו עזר, כי הבא ליטהר מסייעין אותו, ומה גם כי הימים האלה מסוגלים לזה - עת שהגיעו אבותינו ליטהר, ואנחנו נחליץ חושים לעשות כמעשיהם, ולזוהר בכל סדרי טהרה, ובפרט בענין שנאת חנם צריך לדקדק מאד, כי ידענו מה היה לתלמידי ר"ע בין פסח לעצרת (ומביא שם טעמים מדוע דייקא ימים אלו).

את רעהו, אלא בטוב לבו ירבה ב'עשה טוב'² לעודד איש את רעהו ולגמול עמו כל טוב.

הנה כתיב בריש פרשתן (כא א) 'אמור אל הכהנים בני אהרן ואמרת אליהם לנפש לא יטמא בעמיו, כי אם לשארו הקרוב אליו לאמו ולאביו', כתב ה'אבן עזרא' בזה"ל, 'וטעם שהזכיר אמו קודם האב, כי הזכיר חי יותר מהנקבה ברוב', ונמצא שעל הבן - הכהן, להיטמא במיתת אמו קודם מיתת אביו, שהרי האב מאריך יותר ימים. יש שהקשו, אם כן, מדוע בהמשך הפרשה לגבי קדושת 'כהן גדול' הקדימה התורה מיתת אב לאם כדכתיב (פסוק יא) 'לאביו ולאמו לא יטמא' - אב קודם לאם, מה נשתנה כהן גדול שנזכר בו מיתת האב תחילה משאר הכהנים שהקדים בהם הכתוב מיתת האם לאב.

יש שביארו, על פי מה שאמרו בגמ' (ר"ה יח.) רבה ואביו מדבית עלי קאתו (שנזר על צאצאי עלי שימותו בקיצור ימים ושנים), רבה דעסק בתורה חיה ארבעין שנין, אביו דעסק בתורה ובגמילות חסדים חיה שיתין שנין כ"א,

וכן כתב הרה"ק ה'בני יששכר' זי"ע (חודש אייר ג א) שמנין מ"ט ימי הספירה עולה בגימטריא 'לב טוב'³, ולרמזו לן, שבימים הללו עלינו להפך את לבבנו ל'לב טוב'⁴. והיינו, שלא די לו לאדם להזוהר מלצער

להמשיך ולהתקדם בדרכיו אי אפשר לו אלא ע"י עבודתו בפשטות בכל יום ויום מימות החול, ובזה יעלה ויבוא לידי מעמדו הראוי לו.

יח. פעם אמר אחד מנכדי הרה"ק רבי יצחק מפשעווארסק זי"ע שהפסוק 'פותח את ידך' ר"ת של השם הקדוש פ-א-י, והוא אחד מהשמות המרמזים על ענין הפרנסה, נענה הרה"ק ואמר שהר"ת של אותיות אלו הוא - פארגינען א יודן (לשמוח כשיש לרעהו כל טוב), וכאומר בזה תריק על עצמך שפע פרנסה וכל טוב.

יט. הנה רבים עוסקים בכל יום מימי הספירה באחד ממ"ח קנייני תורה, וכשתעיין תמצא שהקנין הל"ב הוא 'אוהב את הבריות', ובזה יבואר הטעם שפסקה המגפה אצל תלמידי רבי עקיבא בל"ג בעומר, שלאחר ש'הגיעו' ל'אוהב את הבריות' כבר 'נהגו כבוד זה בזה'.

כ. שמעתי מאחד מגדולי הפוסקים בעיה"ק ירושלים לעורך, שזה כבר כמה וכמה שבועות שאין זוכים להיכנס להתפלל בבית הכנסת לדאבון לב, ואם לעניין תפילה בציבור עוד נמצא עצה להתפלל בצירוף חלונות ומרפסות או תפילה ברחובה של עיר, אבל על זאת דוה לבנו, על דבר גדול שנחסר מעמנו והוא עמוד הצדקה, כי נמנע מאותם המחזרים תדיר בביהכ"ס בשעות התפילה לקבץ מעות לצרכי עניים ומחיייתם, ואף שרבות יש לרחם על ה'מקבלים' הרי ביותר יש לרחם על ה'נותנים' שהפסידו מצוה יקרה זו, וכבר נאמר 'צדקה תציל ממות', ועל כן עצה טובה קמ"ל אשר כל אחד ואחד יפריש מטבע לצדקה קודם התפילה, וכדאיתא בגמ' (ב"ב י.) 'רבי אלעזר יהיב פרוטה לעני והדר מצלי, אמר דכתיב (תהילים יז טו) אני בצדק אחזה פניך', ולאחר מכן יעביר את הסכום שהתקבץ לאיזה עני שירצה.

ומן העניין להביא מה שפירש הרה"ק ה'אמרי חיים' זי"ע (תולדות ד"ה ואלה) בלישנא דגמ' 'והדר מצלי', שהוא מלשון הדר ויופי, כלומר שנתנית צדקה קודם התפילה גורמת לתפילה שתהא מהודרת יותר, ועי"ז תתקבל תפילתו לרצון לפני אדון כל.

כא. ותמה הרה"ק ה'נתיבות שלום זי"ע, שהלא באותו הזמן שעסק אביו בגמילות חסדים היה רבה שקוע בתורה, ומדוע נגרע חלקו של רבה, וכי יתכן שמאחר שעסק בתורה יפסיד ולא יאריכו לו שנותיו. ותירץ שאכן אין אדם 'מפסיד' מלימוד התורה, כי בין לרבה ובין לאביו נקצב מלעילא אותם שנות חיים, אלא שהזמן שיהודי עוסק

בצדק תשפוט - כמה עצות לדון לכף זכות
 לפי מה שהקדמנו שעיקר עבודת הזמן הוא לסגל
 בעצמו להיות 'לב טוב', יש לנו לדעת כי בכלל
 'לב טוב' הוא לדון איש את רעהו לכף זכות, ולנהוג
 כבוד זה בזה, ועלינו לעסוק ב'סוגיה' רחבה זאת. הנה
 איתא בפרשת קדושים (יט טו), 'בצדק תשפוט את
 עמיתך', וברש"י, 'הוי דן את חברך לכף זכות'²², וכך
 אמרו חז"ל (אבות ב ה) 'אל תדון את חברך עד שתגיע
 למקומו', וכתב הרה"ק ה'שפת אמת' זי"ע (שפ"א אבות,
 שם) כלומר, ולמקום חברך אי אפשר להגיע לעולם, כי
 לא כל העות בני אדם שוות, ולכן אל תדון לחברך

והרי שגמילות חסדים בכוחה להאריך ימים. והנה איתא
 שהרוצה נפש בשגנה גולה לערי מקלט - 'עד מות
 הבהן הגדול' (במדבר לה כה), ולכן 'אמותיהם של כהנים
 גדולים מספקות להם מחיה וכסות כדי שלא יתפללו
 על בניהם שימותו' (שאו יכולים לשוב לבתיהם, מכות יא.).
 ובוהו יבואר היטב - המאחר שאמותיהם של כהנים
 גדולים עסקו בגמילות חסדים, על כן זכו לאריכות ימים
 ושנים והאריכו ימים יותר מטבען - יותר מהזכרים,
 ושפיר אמרה תורה גבי כהן גדול שמיתת אמו תהיה
 אחרי מיתת אביו, כי גדול כוחו של גמילות חסדים
 להוסיף שנות חיים.

בו עבור רעהו להיטיב עימו אינו נחשב מחשבון החיים הקצוב לו, שהרי אינו מתעסק עתה בענייניו הפרטיים ואינו
 חי כעת לעצמו, וממילא האריך אביי עוד עשרים שנה.

ובפשטות ביאור הדברים הוא, כי ודאי אין ערוך לחשיבות התורה ולמעלתה, אך למה הדבר דומה, כי הנה מילתא
 דפשיטא היא ש'בשר' חשוב פי כמה וכמה מ'מים', אך אי אפשר לאדם בלא מים, ולא עוד אלא ה'בשר' עצמו
 זקוק ל'מים', כי בלא מים לא יתבשל הבשר לעולם, כיו"ב לענין עסק התורה, שהרי היא כ'בשר', אבל אי אפשר
 לעולם להתקיים בלא גמילות חסדים, ולא עוד אלא שמעלת התורה עצמה היא רק במי שיש בו גמ"ח.

כב. וכבר אמרו לרמז בקרא (תהילים לד יג) 'מי האיש החפץ חיים, אוהב ימים', הדבר הראשון הקודם לכל הוא:
 'לראות טוב'. ובאמת, בכל עת אפשר לאדם למצוא איזה כף זכות - כאשר יחשוב ויתבונן עד היכן מגיעה
 ה'לימוד זכות' שמלמד על עצמו... וד"ל.

כעי"ז ביאר הרה"ק ה'מאור עיניים' זי"ע (חוקת ד"ה זאת התורה אדם) בפסוק 'ואהבת לרעך כמוך', כי אהבת האדם
 את עצמו אינה נפסקת לעולם - ואף שכל איש בשלו - מכיר ויודע היטב ב'חסרונות', מ"מ לא יגרע מחמת זה
 אפילו כהוא זה מאהבתו את עצמו, כיו"ב 'ואהבת לרעך' - אף אם ראית בו כמה וכמה מומים וחסרונות, אל תבט
 עליהם אלא עדיין ואהבת לרעך...

שמעתי מחכם אחד פמ"מ שליט"א, מדוע נקטו חז"ל בלשונם 'כף' זכות, כי מדרך 'המזלג' להוציא דבר אחד
 מתוך הרבה, כדוגמת התוחב את המזלג בבשר הנמצא בתוך צלחת מלאה שאינו מוציא אלא את הבשר, לעומת
 זאת המכניס כף לקערה הרי הוא נוטל ומעלה את כל אשר 'נכנס' בכף, כיו"ב, יש לך להביט על חברך עם 'כף' -
 לא למצוא רק חסרונותיו כמוציא במזלג דבר אחד מכלל דברים הרבה, אלא כשהינך מתבונן בו - בחסרונותיו, ראה
 נא עמהם יחד גם את ה'מעלות' שבו. ובוהו פירשו את לשון המשנה (אבות א ו) 'הוי דן את כל האדם לכף זכות',
 שלא ידון רק את אותו החסרון אלא את כל האדם - כל מהותו על שלל מעלותיו.

בדרך צחות אמר הרה"ק ה'פני מנחם' זי"ע לבאר, מהו לשון כף זכות, כי ברצות האדם ליטול דבר מאכל המונח
 בתחתית הקדירה, מה יעשה - יהפך ויגיס ב'כף' עד שימצא את אשר יחפוץ. כיו"ב הרואה בחברו חשד של צד
 חובה, יגיס ויהפוך הנה והנה בצד הזכות, עד שימצא את הדרך להצדיקו.

עוד אמר בזה, משל למי שבא ללבוש מנעל לרגלו, אך לא עלה הדבר בידו מכיוון שהנעל קטנה ממידת רגלו,
 מה יעשה, יכניס לתוך הנעל 'כף' המיוחדת למנעלים ואז תכנס רגלו, והרואה יתמה - וכי הכף הרחיבה את המנעל,
 או הקטינה את רגל האדם, לא ולא. והיאך נכנסה רגלו - איני יודע, אבל זוהי המציאות - הכף דוחפת ומכנסת
 את הרגל לתוככי המנעל, וכיו"ב הוא ה'דן לכף זכות' - אף שלא ימצא דרך להבין את מעשיו של האדם בצד
 הזכות, יקח כף לזכותו וימצא תירוץ אפילו בדוחק להוציא צדקו לאור.

הרה"ק מהר"א מבעלזא זי"ע העיד על זקנו הרה"ק מהר"י זי"ע שהיה אוהב מאד את דרך פלפולה של תורה,
 ובכל עת מצוא היה מתפלפל כדת של תורה (כשיצא ספר חידושי הרי"ם שיש בו חידושים הרבה בדרך הדרוש והפלפול, הורה לנכדיו
 שירכשו את הספר הלז). ובעצמו ביאר טעם הדבר כי לפעמים קשה מאד ללמד זכות על יהודי, אך בדרך הפלפול אפשר
 תמיד ללמד זכות. ומתוך אהבת ישראל יתירה זו אהב הרה"ק את דרך הפלפול.

באר הפרשה - פרשת אמור

מעשה ברב גדול מישראל שדרש דרשתו בביהמ"ד גדול ומפורסם בארה"ק, והנה רואה הרב שבירכתי ביהמ"ד יושבים שניים שאינם פוסקים לרגע מלשוחח ביניהם (והדבר הפריע לרב), בגמר הדרשה עברו קהל השומעים להודות לרב על דיבוריו הנפלאים ואף אלו השניים באו בין כל הקהל... וישאלם הרב, על מה הנכם מודים, וכי דבר אחד מדברי נכנס באזנכם, ויען האחד מהם, הנה חברי העומד לצידי מבני חו"ל הוא, ואינו מבין את שפתו של הרב, כי רק ענגליש (אנגלית) יבין הלה, ע"כ ברצונו כי עז לשמוע את דבריו החוצבים להבות אש של הרב בא ונתיישב לידי ואנכי הקטן תרגמתי לו את כל דברי הרב בדרשתו הנפלאה. לימים סיפר הרב את דבר המעשה לפני תלמידיו, והוסיף לומר, הביטו וראו 'דן לכף זכות' עד היכן הוא בא...

וכבר אמר הרה"ק רבי יצחק אייזיק מקאלוב זי"ע (עשר צחצחות בערך רי"א מקאלוב) ש'דן את כל האדם לכף זכות' בגימטריא 'שמע ישראל ה' אלוקינו ה' אחד'. ורמזו בדבריו (נטעי אשל) שעל האדם לדון את חברו לכף זכות אף כשהדבר עולה לו ב'מסירות נפש', וסמך לדבר כי כשם שעלינו למסור את נפשנו על יחודו ואחדותו יתברך שמו כך עלינו למסור את נפשנו לדון איש את רעהו לכף זכות.

כה אמר הרה"ק רבי יעקב מפשעווארסק זי"ע דלכאורה צ"ב, מדוע אמר 'בצדק תשפוט את עמיתך' ולא אמר 'לכף זכות' תשפוט וכיו"ב (שהרי אינו 'בצדק'), אלא, כי אכן, עפ"י הרוב נראה לו לאותו 'דן' שה'כף זכות' רחוקה מן האמת כרחוק מזרח ממערב - אבל מה יעשה, הרי הוא מחויב לדון לכף זכות... לכך אמרה תורה, אנא, דון אותו לצד זכות ולבסוף יתברר לך שאכן דנתו 'בצדק' כי ברוב המקרים ימצא שכך היה.

בשנת תרל"ד לפ"ק עלה הגה"צ רבי אריה מרדכי ראבינאוויטץ זצוק"ל (בן הרה"ק רבי יהושע אשר מפוריסוב זי"ע בנו של הרה"ק ה'יהודי הקדוש' מפרשיסחא זי"ע) לחונן את עפר ארץ ישראל ולהשתקע בה במסירות נפש (בימים ההם שררה עניות ודחקות גדולה בארץ ישראל, ואעפ"כ עזב את כל בני משפחתו ועלה בגפו עם הרבנית ושבעת הבנים להתיישב בארץ ישראל), בטרם יצא לדרכו הלך להיפרד מגדולי צדיקי דורו אשר בפולין וגלילותיה סביב, בין השאר נסע לטריסק כדי לקבל את פני הרה"ק רבי אברהם המגיד מטריסק זי"ע, ויהי כאשר הגיע לשם נכנס לבית המדרש ומצא את ביהמ"ד מלא מפה אל פה, על הבימה עמדו שני עשירים ומבכים מרה בדמעות שלישי, וכל הקהל עומד ושומע דבריהם בחרדת אלוקים.

וכה סיפרו השניים, שותפים אנו בעסקים גדולים, לצורך העסקים הוצרכנו ללכת ב'דרך רחוקה' כדי לקנות סחורה. לשם כך לקחנו עמנו צרור כסף בסכום גדול מאד. על אם הדרך ראינו איש עני ואביון הנשרך ברגליו ושקו על כתיפו, וקראנו לו להצטרף עמנו בנסיעתנו, הלה הודה לנו מכל לבו מאחר שאף מחוז חפצו דומה היה לשלנו. במשך הדרך נתוודענו למעשי האיש כי נתברך בצאצאים בליעה"ר, ובכדי להביא לחם לפי הטף נדד לעיר רחוקה ושימש כמלמד דרדקי בבית אחד הכפריים, עתה משעברו כמה שנים נאסף בידו סכום כסף הגון, והינו חוזר בשמחה לביתו כדי להשיא את בנותיו בע"ה, וכה המשיכו לדבר ולשוחח בנעימה בעת הנסיעה.

לקראת שבת קודש נכנסנו לעיירה אחת שם שכרנו חדר מרווח באחד הפונדקים כראוי לעשירים כמונו, ובנדבת רוח אף שילמנו מכספנו ושכרנו חדר נאה עבור המלמד העני שנסע עמנו, וכך עברה השבת בטוב ובנעימים - להתענג במאכלים ערבים ובמיני מטעמים, ובכל הזמן הודה לנו העני מעומק הלב על החסד שגמלנו עמו, במוצאי מנוחה מיהרנו לבדוק את צרור המעות, וחשכו עינינו לראות שחסרים לנו מאתים כסף צרוף, ואף לאחר חיפושים בכל פינות החדר לא מצאנו את הסכום הגדול, מיד עלה בלבנו חשד שמא אותו עני מסכן שלח ידו בכסף שאינו שלו, כי קרוב לוודאי שחמדת הממון העבירה אותו על דעתו ודעת קונו וגזל כסף שאינו שלו.

על כן, קראנו לו, ובדרכי נועם ביקשנוהו שישב את הגזילה אשר גזל... אך הוא עמד משתומם על שחושדים בו, והבטיח שמעולם לא נהנה מממון גזל, וחלילה לחשוד בו על הדבר הזה, כראותנו כי איננו 'מודה' החלנו לדבר עמו קשות - שאם לא ישיב הגזילה ייענש קשות, והתחלנו להכותו מכות רעות ונאמנות כדי שיודה על האמת, ועל הכל הטחנו בו דברים קשים כגידים - כיצד תשלם לנו רעה תחת טובה, אחר שלקחנו אותך בעגלה ראויה לשמה ואף הוצאנו עליך את כל הוצאות השבת... ועדיין הוא בשלו - לא אנכי הגנב, משם ניגשנו למשמש בכיסוי בע"כ, ואכן אחר בדיקה קצרה מצאנו צרור מעות תפור למעילו מבפנים ב'חוט אדום', קרענו את פנים המעיל והוצאנו משם מאתים כסף צרוף...

ועדיין טען העני בכל התוקף - כסף זה צברתי במשך שנות עבודתי כמלמד דרדקי ושלי הוא. ואילו אנחנו הסוחרים דחינו את טענתו, כי היאך נזדמן לו סכום מעות כאותו הסכום שהיה לנו בצרור כספנו, ולא עוד, אלא שלשמע ה'קולות' נכנסה בעלת הפונדק והוסיפה 'הוכחה' שעתה רואה היא בגודל רמאותו כי הלה ביקש ממנה

בלל^ג. והיינו שאי אפשר שיגיע האדם למצב של חברו, הן בגשם, הן מצד הכשרונות הן מצד תכונות נפשו, כי בכדי להגיע לאותו מצב שחברו שרוי בו, הן ברוח הן מצד משפחתו הן מצד מקום סביבתו, חבריו וידידיו

בערש"ק 'חוט לתפירה' והיא נתנה לו חוט אדום... ואף שהוא טען שצוררו היה תפור מתמול שלשום לא קיבלנו טענותיו, והיה ברור ונהיר לנו כי זה גנב מאתנו את הסכום החסר לנו. על כן היכינו אותו מכות נמרצות ונטלנו את 'כספנו' לקול מחאותיו ובכיו כי נחוס ונרחם עליו - והמשכנו בדרך אל היריד כשהעני נשאר פצוע וחבול. והנה אך יצאנו מן העיר ועדיין לא נתרחקנו הרבה, השיגה אותנו 'עגלת הדואר' ושליחם מסר לאחד הסוחרים מכתב בהול ששלחה לו בני ביתו - וכה נכתב בו, בטרם צאתך לדרך הייתי זקוקה בדחיפות למאתיים רובל כסף, נטלתי מהצורר שהכנת לקחת עמך את מלא הסכום, ולא היה סיפק בידי להודיעך על כך עד עכשיו, על כן שלחתי מכתב זה... עתה חשך עולם בעדנו כי נוכחנו לדעת שחשדנו בכשרים ואף היכינו אותו בחינם, מיד שבנו על עקבותינו בדרך חזרה לאותה אכסניא שמא עדיין נמצא שם העני, ונוכל להשיב את הכבשת הרש' אשר גזלנו מעמו ולפייסו על המכות והבזיונות שנחל מאתנו. אך... בהגיענו לשם שמענו, שלבו של העני לא עמד במעמסה הכבידה, ובפרט אחר מכות נאמנות כאלו ומצבו קשה עד למאד, מיד קראנו לרופא מומחה שירפאהו אך ללא הועיל והעני שבק חיים לכל חי... כאומר... שבמו ידיו שפכנו דם נקי בישראל, במקום לדון אותו לכף זכות. לא ידענו נפשנו מרוב צער וחרטה - אף שהיה הדבר נראה בעליל כי הוא גנב סכום כזה והיה לנו לכך הוכחות שונות, מכל מקום הרי כך עלתה בידינו... בצערנו החשנו צעדנו אל הרבי - המגיד מטריסק בבקשה שיורה לנו דרך תשובה, הקשיב המגיד לדברינו, ולאחר השיב, עצם הצער הנורא והחרטה העמוקה הוא לכם לכפרה, ועתה קבלו עליכם לפרנס בדרך כבוד את האלמנה והיתומים ביד רחבה כל ימי חייהם, ואף תשיאו את היתומים ביד רחבה ממש כמו שהינכם נוהגים בצאצאי בניכם שלכם (י"א שגם ציוום לצאת לגלות' במשך שנה תמימה). ולבד מכל זה עליכם לאסוף את כל תושבי העיר הזאת אנשים נשים וטף מנער ועד זקן, ותספרו להם את כל המאורע מתחילתו ועד סופו, וע"י הבזיונות עם הזיכוי הרבים שילמדו כל מוסר עד היכן יש לדון את כל איש מישראל לכף זכות אפילו כשנראה כמעט בבירור שהחשד אמת הוא - זה יהיה לכם לכפרה.

סיפור זה נהג בנו רבי יהושע אשר זצוק"ל לספר לצאצאיו, למען ידעו דור אחרון עד כמה חובת האדם לדון לכף זכות אף אם נראה לו ברור כשמלה כי הלה חטא ופשע כנגדו, כי פוק חזי מה עלה בגורל שני עשירים אלו עד שרצחו נפש את הנקי מכל צל עוון...

כג. מסופר על נפוליאון קיסר צרפת, שבאחד הפעמים בברחו מפני חיילות רוס' נכנס במנוסתו לבית אחד היהודים, והתחנן על נפשו שיתן לו להסתתר בביתו מחמת הרוצחים, החביאו היהודי בזווית הבית, הערים מעליו סדינים, כרים וכסתות לרוב לבל ירגישו בו. ואכן, את אשר יגור בא לו... חיילי רוס' נכנסו אל הבית והחלו לחפש בכל פינות הבית, ואף לזווית זו הגיעו, והחלו להסיר מה'הר' כר אחר כר, וכסת אחר כסת, וכמעט שתפסוהו... אך בהגיעם לתחתית ה'הר' שהיה מעליו עזבו את הבית וניצל מידם.

לאחר ששב לארמון מלכותו, שלח לקרוא ליהודי שהצילו, ואמר לו 'נקבה שכרך עלי ואתנה'. העז היהודי ושאל את המלך, מה הייתה הרגשתו בשעה שהסירו החיילים את הסדינים - אחד אחד, וכבר היה כפסע בינו לבין המוות. ויקצוף המלך על חוצפתו של היהודי וחמתו בערה בו, ויצו את עבדיו משרתיו עושי רצונו לתלותו מיד על העץ, הללו העמידו את עמוד תליה, וכבר כרכו את החבל סביב לצווארו... אז נזדעק המלך - הרפו ממנו, והורידוהו לחיים ולשלום.

כשוב היהודי אל המלך, נענה המלך כהרגשתך זה עתה - כשהחבל כרוך על צווארך, זאת ממש הייתה הרגשתך באותה שעה שהסירו החיילים את הסדינים, ושמא תשאל מדוע הוצרכתי להפחיד אותך כ"כ, ולהוציא נשמתך שבקרוב מרוב פחד, כי הרגשה זאת אי אפשר בשום אופן להסביר איש לרעהו - עד שירגיש אותה בכבודו ובעצמו. על כן הבאתי אותך לאותו מצב כדי שתבין את אשר עבר עלי באותם הדקות בביתך.

כיו"ב לעניינינו - לעולם אין האדם יכול לתאר לעצמו על מה ולמה עשה לו פלוני כך וכך, ומדוע נוהג הוא במנהג פלוני, ואם כן, מה לו לדון את חברו כשאינו יודע מה הם הסיבות למעשיו...

וכה פירש הרה"ק מקאצק ז"ע (ספר עמוד האמת אמת ואמונה אות תרנח) את דברי חז"ל (תנחומא פנחס א) כשם שפרצופיהן אינן שוות כך דעותיהם אינם שוות, מה ענין זה לזה, אלא בא לרמז, כשם שאין לך טענה על חברך מדוע אין

באר הפרשה - ל"ג בעומר

וכו', עליו להיוולד מחדש לאותם ההורים כשל רעהו - חברו לכף חובה ח"ו, וזהו אל תדין את חברך עד שתגיע באותו גיל ומעמד וכו' וכו' ואף אז מי ערב בעדו שתהא הבנת שניהם שווה, אבל בלאו הכי, היאך ידין את

חברו לכף חובה ח"ו, וזהו אל תדין את חברך עד שתגיע למקומו, כאומר, דבר זה לעולם לא יקרה, על כן עצור נא מבעוד מועד מהיות 'דן' את כל הנקרה בדרכך.

ל"ג בעומר

הדוותא דילי - שמחתו הגדולה של רשב"י בהאי יומא קדישא עת שמחה היום לנו - ביום המאיר ובא - יום ל"ג בעומר, זה היום עשה ה' נגילה ונשמחה בו, וכמו

שכתב ה'חיד"א' (מורה באצבע אות רכג) 'ירבה בשמחה לכבוד רשב"י זי"ע, כי הוא יומא דהילולא דיליה זי"ע, ונדע מרצונו שישמחו ביום זה זי"ע, כידוע ממעשה מהר"א

פרצוף פניו דומה לשלך, כך אין כל מקום לטענה על רעך מדוע אין דעתו כדעתך... כי כל אחד יבין וישכיל בדעו ושכלו שנתנו לו מן שמיא, כפי שעלה ברצון הבורא ית"ש.

באמת אמרו להקל על האדם את הדרך לבוא לדון לכף זכות, ע"י שיבין כי לכל איש ואיש ישנם תכונות הנפש שונות, ומצבים אחרים, ומשם שורש כל התנהגותו, מה לך כי תלין עליו, אולי כשתכיר ותבין את תכונות נפשו גם הנהגתו תהא מובנת, וכמו שלא תתמה על מי שיש לו מעצור בשכלו ל"ע, ואינו בריא בנפשו - מדוע הוא מעולל כך וכך... שהרי ידעת כי דעתו משובשת עליו. כך כשתראה את רעך אומר ועושה דברים שלא כראוי, תדמה שיש לו איזה מעצור בהבנת אותו ענין, ואל תמהר לדונו לכף חובה.

אמרה נאה מתאמרא בשם הגה"ח ר' אליהו ראטה זצ"ל, דהנה הרבה מחלוקות מתהווים מוויכוח שיש בין שניים, אך אם נתבונן היטב נראה שאין כאן כל מקום למחלוקת, שהרי מהותו של וויכוח הוא, הראשון יאמר, מן היורש לעשות כך וכך - כי כך היא הבנתו, לעומתו זועק חברו, 'היאך תאמר כדבר הזה, וכי אין לך שכל בקדקודך, הרי כל בר דעת מבין שטעות גדולה היא זאת, וההיפך הוא הנכון', ובאמת, כל הסיבה והטעם שהראשון סובר כצד פלוני הוא רק מחמת שב'חכמה בינה ודעת' שחננו ה' מבין כך וכך, וכן מה שחברו אינו סובר כמותו, הוא גם כן לפי החכמה שחנן ה' אותו, ואם היה הדבר להיפך - שהיו נולדים כל אחד בשכלו של רעהו, אז היו פני הדברים להיפך, והיו מתחלפים בטענותיהם. נמצא שאין ביניהם כלל ויכוח מהו הנכון לעשות, ושניהם שווים שעל פי שכל פלוני צד א' הוא הנכון, ועל פי שכל פלוני צד הב' הוא הנכון, אם כן אין כאן שום 'חילוקי דעות', ומדוע יבואו לידי 'פירוד הלבבות'. הרה"ק רבי שלומ'קה מזוועהיל זי"ע כינה פעם בתואר 'צדיק' ליהודי אחד שלא היה ידוע כל כך כירא שמים. שאלו אחד מהסובבים בפליאה, וכי לזה האיש 'צדיק' ייקרא... נענה רבי שלומ'קה ואמר, הנה הכתוב אומר (ישעי' ס כא) 'ועמך כולם צדיקים', והנני מאמין שכל דברי התורה 'אמת' - הרי שבוודאי יהודי זה צדיק הוא, ואם יש לך קושיא, אין הקושיא אלא על היהודי (איך ובמה הוא צדיק) ולא על הפסוק... (ברם, פשיטא ואצ"ל שיש להיזהר מ'חבר רע' ולא אמר כן ר' שלומ'קה אלא ללימוד זכות).

וכבר אמר הרה"ק רבי דוד מלעלוב זי"ע בפירושו הפסוק (יש' יז) 'לא תשנא את אחיך בלבבך', אל תשנא את אחיך על שיש לו 'לב' אחר, ומהלך מחשבתו בדרך אחרת מהילוך מחשבתך.

כד. ידוע מה שמובא בזוה"ק (האזינו אידר"ז רצו): סדר הלווייתו של רשב"י (עיי' ספר 'כוחו דרשב"י' מערכת ד'), דבשעה שליוו בית ישראל את מיטתו דרשב"י, עברו ליד הכפר 'ציפרי' הסמוכה למירון. ובני 'ציפרי' לא הניחו לנושאי המיטה לעבור ממקומם, מאחר ורצו שרשב"י יהיה קבור אצלם. עמדו בני ציפרי ומקלות בידיהם מחד גיסא, ובני מירון עמדו וצווחו מאידך גיסא שהם רוצים את רשב"י אצלם, אדהכי והכי התרוממה המיטה באוויר ואש לחכה סביבותיה, והלכה המיטה בעצמה למקום מנוחתה באת"ק מירון, באותה שעה יצתה בת קול ואמרה 'עולו ואתו ואתכנשו להילולא דרבי שמעון' (בואו, האספו לשמוח בשמחת הרשב"י).

ועל מעשה זה כתב הגה"צ רבי אשר זעליג מרגליות זי"ע (הילולא דרשב"י) שללא כל ספק, בראותנו את השמחה הגדולה שיש על ציון הקודש, ביריא לן שעד עצם היום הזה בכל ל"ג בעומר נכנסת אותה בת קול בלבו של כל יהודי, להיות עולין ומתכנשין למקום מנוחת קדשו דרשב"י, ולשמוח בשמחת פני האדון ה' ביום שמחתו.

על דרך זה נעני ונאמר, כי בהאי שתא התנא הק' רשב"י זי"ע מכריז ואומר לכל אחינו בני ישראל בכל מקום שהם, הביאו אותי אל ביתכם פנימה 'ואתכנשו' להילולא דידי... על דרך שכתב הגה"צ רבי אשר זעליג מרגליות זצ"ל (מידות רשב"י, עמו' כ"ט במהדורה החדשה) לומר כי רק ברשב"י מצינו שאמר 'שנו מדותי' (גיטין טז.), ופירש רשב"י 'למדו תורת', ולא מובא כן על שאר התנאים, והיינו טעמא, כי רשב"י רוצה להגן ולהושיע לכל החוסים בו, ולעמוד לימין בני ישראל עד סוף כל הדורות, על כן אמר 'שנו מדותי' שעל ידי זה אוכל להמליץ טוב בעדכם ולהגן עליכם (וכמו שיתבאר להלן).

מעין זה ביאר הגאון רבי משה לייב שחור, מגאוני ירושלים של מעלה, במה שאמר רשב"י 'יכול אני לפטור את כל העולם כולו מן הדין' (סוכה מה:) במעשה שהיה בשנים עברו, אשר פרצה מגיפה רח"ל בעיר קעניגסבערג שבדייטשלאנד (גרמניה), והיה שם רופא מומחה, והתמסר בכל כוחו לרפאות את החולים, כשהוא מקדיש ימים ולילות, וכמעט שלא ראה שינה בעיניו, עד שסוף סוף נעצרה המגיפה והחלימו כל החולים, והלך הרופא לעיר אחרת בכדי לפוש שמה מכל עמלו, וציווה על בעל האכסניא שלא יגלה לאיש שיש כאן 'רופא' למען יוכל לנוח בלא שום טירדה. לא עברו ימים רבים והנה פרצה המגיפה באותו מקום, בעל האכסניא שמר על מוצא פיו ולא סיפר על הרופא הגדול הנמצא בביתו, ואכן נפלו שם חללים רבים. וכל בר דעת מבין שאותו רופא נהג שלא כהוגן, והוא הגורם לכל אותם נפשות שמתו, שמאחר שיודע הוא על הכח הגדול בידיו להחיש מזור ותרופה היה אסור לו להסתיר עצמו... וזהו שאמר רשב"י יכול אני לפטור את כל העולם כולו מן הדין - דעו לכם כי יש בכוחי להושיע אתכם על כל צרה שלא תבוא, וזוהי כביכול כל מגמתו ב'הכרזה' זו להודיע לבני האדם לבל יפול לבם בקרבם בבוא עת צרה עליהם כי בכוחו לפטור את העולם כולו מכל הדינים ומכל המעוקות, ופשיטא שגם בשנה זו רוצה רשב"י לפטור את העולם מן הדין, ואין לנו אלא 'להכניסו' אלינו...

ידוע המעשה באיש יהודי מבני ירושלים שבנו נחלה ופנה אל הרה"ק רבי דוד בידערמאן מלעלוב זי"ע בבכותו את מצב בנו, הורה לו רבי דוד סע נא לאתרא קדישא מירון ותפעל ישועתך על ציון התנ"א רבי שמעון יוחאי, אמר לו היהודי כבר הייתי במירון, אמר לו רבי דוד, נו, סע שוב, וכי מי שכבר ביקר אצל הרופא ועדיין לא נתרפא לא ישוב אל הרופא הלך ושוב עד שיתרפא...

והנה 'בזמנים כתיקונם', מדרך העולם אשר הרופא יושב בביתו או בבית חולים, ו'דכאיב ליה כאיבא אזיל לבי אסיא' (כלשון הגמ' בב"ק מו:), כלומר שמי שכואב לו ונצרך לרופא הרי הוא הולך אל הרופא לבקש תרופה למחלתו, אמנם בזמן הזה - שאין יכולים לילך אל הרופא, אזי נוהג בעולם שמודיעים לאנשי הרפואה על החולה, והרופא הוא המגיע לבית החולה.

ועל דרך זה ממש, ה'רופא' הגדול ביותר, רבי שמעון בר יוחאי, מוכן ומזומן לילך לבית ה'חולים', אלא שצריך 'להזמינו' ולהכניסו אל הבית פנימה...

הרה"ק רבי משה מרדכי מלעלוב זי"ע היה אומר מתוך לבת אש בשם המהר"ל זי"ע, שכידוע יש 'ויכוח' כביכול בין קודשא בריך הוא לכנסת ישראל, אנו אומרים 'השיבנו ה' אליך ונשובה' (איכה ה כא), שתחילה יתקרב אלינו ה' באיתערותא דלעילא, ורק לאחר מכן נוכל לשוב אליו, כי בהיותנו בגלות אין בידינו לפתוח באיתערותא דלתתא, אבל הקב"ה אומר (מלאכי ג ז) 'שובו אלי ואשובה אליכם', פתחו אתם תחילה פתח כחודו של מחט ואז אתקרב אליכם ואפתח לכם כפתחו של אולם, אך עליכם להתחיל בתשובה.

והנה איתא בגמ' (ברכות י.) 'אמר רב המנונא, מאי דכתיב (קהלת ח א) מי כהחכם ומי יודע פשר דבר, מי כהקב"ה שיודע לעשות פשרה בין שני צדיקים, בין חזקיהו לישעיהו, שהיה מחלוקת ביניהם מי צריך לבקר את מי, 'חזקיהו אמר ליטי ישעיהו גבאי', שכן מצינו באליהו שהלך אל אחאב, והרי שכבוד מלך עדיף משל נביא, ואילו ישעיהו אמר 'ליתי חזקיהו גבאי', וכמו שיהורם בן אחאב הלך לגבי אלישע, והרי שנביא חשוב יותר מהמלך, 'מה עשה הקב"ה, הביא יסורים על חזקיהו ואמר לו לישעיהו לך ובקר את החולה'. וכזה הוא גם ה'פשרה' והפתרון לאותה 'מחלוקת' בין קוב"ה לכנסת ישראל, כי אף אם שורת הדין נותנת שבני ישראל הם צריכים לשוב תחילה, אך הרי הקב"ה הביא עלינו ייסורים הרבה, ועליו לבקר את החולה...

כדבר הזה ממש יאמר לדידן, אם בכל שנה ושנה היה עלינו לעלות אל אתרא קדישא מירון ולהשתתף בשמחתו בלב ונפש, הרי בשנה זו כביכול רשב"י הוא ההולך לבקר את ה'חולה' (ואין הכוונה לחולים ממש בלבד, אלא לכל אחד ואחד מישראל במצוקתו ועניינו).

באר הפרשה - ל"ג בעומר

כה. וממילא אף אם נבצר בהאי שתא לעלות ולראות לאתרא קדישא מירון מחמת הסכנה בדבר ל"ע, אך חלילה וחלילה לבוא לידי צער ועגמת נפש ושברון לב על 'הר מירון ששמים', כי רצונו של רשב"י שישמחו בהאי יומא קדישא, והיאך נשבית שמחתו...

יש להוסיף בזה, שהנה אמרו חז"ל (עירובין נד.) 'האי עלמא כבי הילולא דמיא', ועמדו המפרשים לבאר דמיון עולם הזה ל'בי הילולא' - שמחת נישואין, ויש שביארו, כי אם יכנס אדם אל שמחת הנישואין כשפניו נפולות וקולו נישא ברמה בבכי ודמעותיו נושרות מעיניו טיפין טיפין, וכך יגש אל בעל השמחה לברכו בקול נהי ויללה בברכת מזל טוב, וודאי שימהרו להרחיקו מן המקום... כמו כן ייסד הקב"ה את האי עלמא באופן של כבי הילולא דמיא, שזה העולם הוא בית הנישואין, והמהלך בפנים נפולות אומרים לו... כי בהאי עלמא יש לנהוג במידת השמחה בכל עת ובכל זמן. על אחת כמה וכמה שבהאי יומא רבא, יומא דהילולא דרשב"י (שהוא מלשון הילולא ונישואין, וכדלהלן), שעלינו להרבות בשמחה, ולא להיות בעצבות...

פעם פגשתי אחד מאנשי ירושלים כשכולו אומר שמחה וצהלה, שאלתי אותו לשמחה מה זו עושה, פתח פי בחכמה ואמר, כי הנה כתיב (תהילים צו יא) 'שמחו השמים ותגל הארץ', הרי שלמעלה ממני בשמחה וכיוצא בדבר גם מה שלמטה ממני, ומה לי להלך באמצע כ'אבל בין חתנים'... אף אנו נעני ונאמר, ביום קדוש זה, כשכל העולמות, עליונים ותחתונים, ששים ושמחים בהילולא דרשב"י מה לך להלך 'באמצע' כאבל בין חתנים...

אכן, נוהג שבעולם אשר ה'מחותנים' שופכים דמעות כמים בשעת החופה להצלחת הזיווג ושיהא הבניין עדי עד, ואין זה סתירה ל'שמחה' כלל, כך גם באי הילולא רבא וקדישא 'יום חתונתו ושמחת ליבו' של רשב"י, שעלינו להיות כ'מחותנים' וכקרובים ולא כשאר אורחים הבאים לראות... אלא פלגי מים תרד עיני בתפילה ובזעקה לקבל מלוא חפניים מהשפעות הגדולות והקדושות הנמשכות לעולם בזכותו של רשב"י, וכדבר הגמ' הנזכרים האי עלמא כבי הילולא דמיא, 'חטוף ואכול' ריבוי פרקי תהילים ושאר תפילות ותחינות, וכל המרבה הרי זה משובח, וכאמור הכל יהא מתוך שמחה הגדולה, ועי"ז בוודאי ימלאו משאלות לבו ביד רחבה וגדושה.

עוד עלינו לדעת כי אם רצון השי"ת שלא נעלה למירון אזי וודאי טובה גדולה יש בדבר, ואף שנסתרים דרכי ה', ומאוד עמקו מחשבותיו, אך אנו מאמינים בני מאמינים שכל מה דעביד רחמנא לטב עביד, ומה מקום יש להתעצב. דוגמא לדבר יש ללמוד, ממה שאין אנו זוכים בתקופה זו להיות מיושבי בית המדרש, ובעיני הברש נראה כ'גזירה רעה', אך צא ולמד מדבריו של ה'כלי יקר' בעניין זה, שהנה כתיב (דברים כג ו) 'ולא אבה ה' אלוקיך לשמוע אל בלעם ויהפוך ה' אלוקיך לך את הקללה לברכה כי אהבך ה' אלוקיך, ודקדק ה'כלי יקר' שנראה ממה שאמר 'ויהפוך ה' אלוקיך לך את הקללה לברכה' - שהקללה עצמה נהפכה לברכה, והדבר צריך ביאור מה שייך שהקללה תהיה לברכה, ואם היה הכוונה שהביא הקב"ה ברכות במקום קללות [וכגון הא דאיתא בגמ' (סנהדרין קה): שרצה בלעם לומר שלא תהא מלכות ישראל נמשכת, ובעל כרחו אמר 'כנחלים נטיו'], אם כן היה צריך לומר 'ברכה תחת קללה' וכיו"ב, ואילו מלשון הפסוק משמע שהקללה עצמה קיימת אלא שנהפכה לברכה.

ומבאר על פי מה דאיתא בגמ' (שם) שפסוק זה נאמר כלפי מה שאמר בלעם 'מה טובו אהליך יעקב משכנותיך ישראל' (במדבר כד ה), 'ביקש לומר שלא יהו להם בתי כנסיות ובתי מדרשות', אך הקב"ה הפך את הקללה לברכה, ואמר בלעם 'מה טובו', והנה רש"י מפרש לשון הכתוב 'משכנותיך ישראל' - בזה"ל, (מה טובו) אף כשהן חרבין, לפי שהן משכון עליהן וחרבנן כפרה על הנפשות, שנאמר (איכה ד יא) 'כילה ה' את חמתו, ובמה כילה, 'ויצת אש בציון', עכ"ל, והיינו שהקב"ה שפך חמתו על עצים ואבנים ובזה ניצלו בני ישראל מגזירת כלייה. ולפי זה מבאר הכלי יקר שאותה קללה שביקש בלעם לקללם שלא יהיו להם בתי כנסיות ובתי מדרשות היא עצמה נהפכה לברכה, וכלשונו של הכלי יקר 'כי ע"י שלא יהיה להם בתי כנסיות ינצלו הנפשות. והיינו שאמר בלעם מה טובו אוהליך יעקב משכנותיך ישראל, ר"ל, טובתכם הוא שהם משכנותיך, ממושכנים עליך, ואתה ניצול'. ואתה הראית לדעת עד כמה אין אנו מבינים חשבונות שמים, בעינינו נראה כי בצרה גדולה אנחנו מהעדר בתי מקדשות מעט, אך 'יושב בשמים ישחק', כי 'ברכה' היא ולא 'קללה', וכמו שכתב עוד הכל יקר 'שלא יהיה להם בתי כנסיות אבל לטובתם הוא'. וכל עגמת נפש ברוחניות או בגשמיות מונעת צרות הרבה. ועל דרך זה יש לומר כי אין אנו יכולים להשיג כמה גזירות רעות ודינים קשים נתבטלו על ידי 'נעילת שערי מירון'...

כה כתב הרה"ק מפיאסצנע זי"ע הי"ד ב'אש קודש' (דברי קודש בעיצומם של ימי המלחמה הנוראה) על הא דכתיב בעניין נגעי בתים 'כי תבואו אל ארץ כנען וכו' ונתתי נגע צרעת בבית ארץ אחוזתכם' (יד לד), ופירש רש"י 'בשורה היא

רבותינו ז"ל מסעודת יתרו (ברכות סד.) הילבך ל"ג בעומר נמי סעודת מצוה הוי, עכ"ל, והיינו ש'סעודה' זו היא סעודת הרשב"י, וכאילו נהנה מזיו השכינה [ופשיטא ואין צריך לומר שדברי המהרי"ל שנאמרו כתשובה להלכה למעשה לא נאמרו לסעודה באת"ק מירון דייקא... אלא בסעודה שנערכה בחו"ל].

עת רצון היום לנו – יומא דרשב"י

יום 'ל"ג בעומר' - יום קדוש ונורא הוא, המאיר באור מופלא רום מעלה, והוא 'יומו של רשב"י' כמו שהוא עצמו אמר באידרא (אידר"ז האוני רצא): כשגילה סודות התורה ביום פטירתו ועצר את החמה שלא תשקע² עד שיגמור לגלות את כל הסודות שרצה

הלוי זלה"ה³ ומעשים אחרים אשר שמענו ונדעם משום רבנן קדישי, ויש מי שנהג לעשות לימוד בליל ל"ג בעומר בי עשרה ללמוד שבחי רשב"י המפורים בווהר ואידרא זוטא, והוא מנהג יפה.

ועד היכן הדברים מגיעים יש ללמוד ממה שכתב ב'שו"ת מהרי"ל' (החדשות, סימן קד) על דבר שאלה שנשאל אודות מי שאסור לו לאכול חוץ לביתו רק בסעודת מצוה (מחמת נדר שדר), ושאל השואל מה נחשב סעודת מצוה. השיב המהרי"ל שבוודאי נחשבת סעודה זו כסעודת מצוה, וז"ל. וסעודת מצוה הוי בעל ברית, מילה ופדיון הבן, וסיום מסכתא, וכל היבא דנהנה מסעודת ת"ח כאילו נהנה מזיו שכינה כמו שדרשו

להם שהנגעים באים עליהם, לפי שהטמינו אמוריים מטמוניות של זהב בקירות בתיהם כל ארבעים שנה שהיו ישראל במדבר, וע"י הנגע נותן הבית ומוצאן. ולכאורה קשה שאם כן למה ציוה הכתוב להסגיר תחילה את הבית שבעת ימים, עד שכל הבא אל הבית יטמא, ורק לאחר מכן חולצים את האבנים, והלא אותו נגע לא נועד אלא לטובתם של ישראל לגלות את המטמוניות שבתוכו, ולכאורה מן הראוי שתיכף כשמתגלה סימן הנגע שישברו וינתצו את הכותל.

ומבאר בלשון קדשו, הנה בכוננת התורה ומצוותיה אין לנו השגה, אבל מה שמרמז לנו אפשר, כי יודעים ומאמינים אנחנו שכל מה שה' עושה לנו, אפילו כשח"ו מלקה אותנו הכל לטובה היא, אבל כשרואים כעת שלא ביסורי הגוף לבד מלקה אותנו, רק גם בדברים שח"ו מרחיקים הם אותנו ממנו ית', אין חדר לתשב"ר ולא ישיבה, לא ביהמ"ד להתפלל בצבור ולא מקוה וכדומה, אז ח"ו ספק חשש עולה בקרבנו, האפשר שגם עתה כוונתנו ית' לטובה, אם לטובה היה לו לייסרנו בדברים שיקרבו אותנו אליו ולא ביטול תורה ותפילה וכו', לכן רואים בתורה שהגם שנגע הבתים טמאה ומטמאה הייתה, ומ"מ עשה בה ה' שליחות לטובת ישראל, מתחילה טמאה ז' ימים ואח"כ נתגלה המטמון, עכ"ל. ועל פי זה מבאר הטעם שאמרה תורה 'ובא אשר לו הבית והגיד לכהן לאמר כנגע נראה לי בבית', ואינו אומר 'נגע' אלא רק כנגע, ואפילו אם הוא תלמיד חכם היודע דיני נגעים אינו אומר 'נגע', כי אכן אינו יכול לומר שזה נגע, אלא רק שנראה לו 'כנגע', אבל באמת טובה היא לישראל אשר ייטיב ה' עמנו.

גם עלינו לזכור מה שנאמר בבעל ההילולא עצמו 'במערת צורים שעמדת שם קניית הודך והדרך', והיינו שגם רשב"י היה ב'בידוד'... רחוק מכל החבריא קדישא ומביהמ"ד, אך דייקא שם עלה מעלות רמות וכמו שאמר לרבי פנחס בן יאיר 'אשריך שראיתני בכך, שאלמלא לא ראיתני בכך לא מצאת בי כך' (שבת לג:), ואף לדידן, אם נתחזק כדבעי נוכל אף אנו להתעלות, וגם עלינו יאמר 'מושב טוב ישבת'...

כו. מעשה זה הביאו רבינו חיים וויטאל זי"ע (שער הכוונות דרוש ו' ענין ל"ג בעומר) שהעיד הר' אברהם הלוי זי"ע שהיה רגיל לומר בכל יום בתפילת המנחה 'נחם את אבלי ציון' בהתאבלו על ירושלים, ואף ביום ל"ג בעומר בהיותו על ציון הרשב"י אמר בתפילתו 'נחם', לאחר שגמר תפילת 'שמונה עשרה', אמר לו האריז"ל, ראיתי בהקיץ את רשב"י עומד על קברו וציוונו לשאלך מדוע הנך משבית את שמחתו הגדולה ואומר נחם ביום זה מכובד (לא עבר חודש ימים ואחד מבניו מת על פניו ל"ע). ומכלל לאו נשמע הן, כמה שמחה יש לפני רשב"י כשאנו שמחים ביומו הגדול.

ואם כי אותו מעשה היה באתרא קדישא מירון בציון הרשב"י, אך ממה שהביאו 'החיד"א' יש ללמוד שאין הדברים אמורים דייקא באתריה דמר, אלא רצונו של רבי שמעון לשמוח בחדוותא דיליה בכל אתר ואתר. כז. והוא אחד מהטעמים שנתן הרה"ק ה'בני יששכר' זי"ע (ל"ג בעומר ו) למנהג שנהגו להרבות ביום זה בהדלקת נרות, ובהדלקות גדולות לכבוד התנא האלוקי רשב"י, לזכר שביום זה נתרבה אור היום באיחור שקיעת החמה. ולהראות כי כל האורות בטלים לאור הגדול, האור הגנוז שגילה אז רשב"י בסודות התורה.

באר הפרשה - ל"ג בעומר

לגלות אז. וכלשון הזוהר הק' 'והאי יומא לא יתרחק נפתחים כל שערי רקיע להריק עלינו שפע עד בלי למיעל לדוכתא כשאר יומא (ולא יתרחק היום מאתנו), דהא כל יומא ברשותי קיימא' (כל היום הוה שלי הוא), וביום זה ראשי תיבות רשב"י (טעמי המנהגים).

ואגב גררא, הנה נהגו ישראל קדושים בכל אתר ואתר להעלות אבוקות אש בל"ג בעומר, אמנם מלפנים כזאת בישראל (ובפרט בחו"ל) להדליק נרות, ועל כן עצה טובה קמ"ל למי אשר יבצר ממנו להשתתף במעמד ההדלקה (מחמת המצב), שידליק נרות בביתו לכבוד התנ"א רשב"י, בשמחה ובטוב לבב, בשירות ובתשבחות כדת היום.

בספר בקודש פנימה (ח"ב עמוד שסב) מביא שהרה"ק מהר"א מבעלזא זי"ע ציווה כליל ל"ג בעומר להדליק הרבה נרות לכבוד נשמת רשב"י, על השולחנות ועל כל אדני החלונות (בשונה בשאר ימי הילולא שלא היה הקהל מדליק מלבד בז' אדר). ומן העניין להביא כאן מעשה נפלא שנשלח ב'מכתב' בשנת תשע"ז מה שאירע בהדלקה לכבוד הרשב"י (שלא במירון...). וכה כתוב שם, מעשה שהייתי עד לכך אות ומופת שאירע בזכותא דרשב"י בל"ג בעומר, לפני יותר מחמישים שנה, בשכונת הורנשטיין בירושלים, בעת הדלקת המדורה שע"י חסידות באיאן.

שנה לפני אותו ל"ג בעומר נפצע אחי אנושות בתאונת דרכים בנסיעתו מצרפת לשווייץ, כשהרכב בו נסע וישב ע"י הנהג, התדרדר במורד הר גבוה עד לתהום. בחסדי שמים הזעיקו עוברי הדרכים את אנשי ה'הצלה' שהוכרחו לחתוך את דפנות הרכב ע"מ לחלץ ממנו את הנוסעים שהיה גופם דחוק בתוך הרכב. הללו הובילוהו לבית החולים, שם היה נתון לחסדי גויים 'נוצרים' שונאי ישראל (אין כאן המקום להאריך ב'נסיונות' שעברו עליו כאיש יהודי חרדי בודד ויחיד במצב נורא...) בחסדי שמים נחלץ האח לאיטו ממצב סכנה עד שהיה 'מציאות' ואפשרות להעבירו לשווייץ – קרוב לבני משפחתו וצאצאיו.

עברה שנה, ולקראת פסח זכה לעלות לארץ הקודש עם ב"ב ומשפחתו לחוג את חג המצות בא"י, ונשאר שם לזמן ארוך. השמחה בין בני המשפחה גאתה וגדלה – לראותו חי וקיים ומדדה על רגליו בעזרת קביים (אחרי שרופאים מומחים גדולים מאד החליטו בחדשים הראשונים אחר התאונה, שכדי שהוא ישאר בין החיים חייבים לכרות את שני רגליו ל"ע).

בליל ל"ג בעומר הביאו את אחי להדלקה ה"ל, והנה, אחר שזקני החסידים יצקו שמן והעלו את להב האש, מתוך שירה ושמחה וריקודים – לכבוד התנא האלוקי רבי שמעון בר יוחאי... לכבוד התנא האלוקי רבי שמעון בר יוחאי... והנה, אחי העומד לידי כשהוא נשען על הקביים, ואף אני תומך בו, ולפתע... הוא אומר לי בלשון נחרצת, הנה אנוכי הולך וזורק את הקביים לתוך המדורה... אף אני עניתי לעומתו בקול נחרץ ותקיף – שלא כדרכי – ח"ו, אל תעשה כן. אבל, בטרם סיפק בידו להשיב לי, אזר אחי אומץ, התקרב בכוחות עצמו ללהבות האש, כשאני ממחר אחריו – מתוך אחריות, ועד שקרבתי אליו נשתתקו כלי הזמר בראותם איך שהוא באמונתו התמימה זורק אחד מהקביים אל האש... ובתוך כדי דיבור זורק גם את השני בכח לא לו ללשונו האש אשר אכלום בין כמה רגעים, ונאבדו שני הקביים מן העולם. ומיד החל בכוחות אדירים להשתמש ברגליו ולהלך בהם – אף שלפי דעת הרופאים הם היו רפויים מבלי שיהא יכולת לרפאותם, ועד היום הינו מהלך כאחד האדם...

והאמת נאמר, אף שאם היה נמלך מתחילה לא היו מורים לו לעשות כן, אבל זאת למדנו על תוקף וחוזק האמונה בכוחו דרשב"י שמעמיד את האדם על רגליו. אגב, אותו יהודי הבטיח ליושב במרומים, שכשיתרפאו רגליו ירקוד בהם לשמח חתנים בחתונתם – ועד היום ההבטחה מתקיימת ברגשות הודיה.

כת. על הרה"ק רבי משה מראזוואדאו זי"ע (בנו של הרה"ק רבי אליעזר מדזיקוב זי"ע ונכדו של הרה"ק מראפשיץ זי"ע) מספרים ששמו נודע כמחולל אותות ומופתים הרבה למעלה מדרך הטבע. והורה לכל הזקוקים לישועה, אם בבריות גופא, אם בפרנסה, בזרע של קיימא או בכל עניין שהוא, שיבואו אליו ביום ל"ג בעומר, באמרו 'לבי ובשרי ירננו אל קל חי' (תהלים פד ג) – לבי ר"ת 'ל"ב יום', כלומר, אחר יום ל"ב לעומר בא כוחו של ובשרי ר"ת 'רשב"י, ואז הוא היום המסוגל להתפלל ולקיים – ירננו אל קל חי, כי אז הקב"ה מקבל התפילה.

הוא היה אומר, אין בכל השנה כולה זמן טוב יותר מאשר ל"ג בעומר. ובהתקרב צללי ערב לנטות היה אומר, לו היה כח בידי הייתי תופס את החמה בשיניים שלא תשקע, ולא יפרד מאתנו יום ל"ג בעומר לעולמים (החכמה מאין עמי קלא).

על כוח מיוחד זה מסופר, שפעם הגיע הרה"ק ה'דברי חיים' מצאנז זי"ע לשהות בצל קורתו של מחותנו - הרה"ק רבי אליעזר מדזיקוב זי"ע בימים שלפני ל"ג בעומר. והיה זה בשנים שכבר היה הרה"ק מדזיקוב חלוש מאד, אך

ואין הדברים אמורים רק על 'אותו היום' באותה שנה, דרשב"י. כידוע מאמרו של רשב"י (סוכה מה: ועיי"ש) 'יכול אלא אף בכל שנה ושנה יום ל"ג בעומר הוא יזמו אניכט לפטור את כל העולם כולו מן הדין' לא, ואמרו

לכבודו של האורח הגדול יצא מגדרו ואירח אותו בכל הכבוד הראוי, בתוך הדברים בישר ה'דברי חיים' למחותנו כי הוא עתיד להישאר בעירו כמה ימים, אמר לו הרה"ק מדזיקוב כי אמנם חלוש הוא מאד וכבר פסק מלערוך את שולחנו בקרב קהל החסידים, אבל לכבודו דמר אערוך שולחן ביום ל"ג בעומר, אבל זאת אבקש ממכם - מחותן, שתאמרו לי מתי תהיו מוכנים אחר עבודתכם הקד' שתוכלו לבוא לשולחני, אמר לו ה'דברי חיים' כי יהיה מוכן בשעה שתניים בצהריים, בהגיע השעה המדוברת ועדיין אין כל זכר לבואו של ה'דברי חיים', הלך אחד מהחסידים לאכסניא של ה'דברי חיים' להודיעו כי הרבי מדזיקוב ממתין עליו שיבוא לסעודה כפי שהבטיח, משהגיע החסיד לבית האכסניא פנה אל משמשו של ה'דברי חיים' שיכנסו להביא את רבם לסעודת רבו, אמרו לו המשמשים - אנו יראים להיכנס, שכן הרבי כבר סגור ומסוגר כמה וכמה שעות, אם רצונך בכך היכנס אליו... המשמש שהבין את פני הדברים נסוג מפחד ויראה, וחזר אל בית הרה"ק מדזיקוב.

אז החליט הרה"ק רבי משה מראזוואדאוו כי הוא ילך אל ה'דברי חיים' - שהרי הוא מצווה ב'כיבוד אבי', בלב פועם דפק ר' משה על דלת חדרו של הדב"ח, והדלת נפתחה, ויאמר ר' משה ל'דברי חיים' - אבי הקדוש מצפה לבואכם. כשמוע הדב"ח את דבריו, הכניסו פנימה - והדלת סגר אחריהם, ולא נשמע קולם חוצה, כי אם קול פסיעות המהלכים בחדר הנה והנה. לאחר שעה ארוכה יצאו השניים את פתח הבית, ופניו של ר' משה בערו כלפידי אש, לימים רמז הרה"ק מראזוואדאוו ואמר, באותה שעה הסביר לי ה'דברי חיים' את שורש הסוד הגדול של יום ל"ג בעומר (דמשק אליעזר, צח).

כט. עפ"י תורת הסוד, יש לכוון בכל יום מימי הספירה תיבה אחת ממזמור 'למנצח בנגינות מזמור שיר', ויום ל"ג בעומר הוא כנגד תיבת 'אלקים', והוא ר"ת יכול אני לפטור את העולם מן הדין (אם נחשוב אותיות מ' וה' שני פעמים). כי ביום זה כל דינין מתעברין מינה ולית שולטנא אחרא בכלהו עלמין.

ל. ויש לפרש הטעם שנכפל הלשון 'כל העולם כולו', ולא אמר 'יכול אני לפטור את כל העולם מן הדין', או 'את העולם כולו', שהנה כתב הלבוש (או"ח תקפ"ב ס"ח) שאין לומר בנוסח התפילה בראש השנה 'מלוך על כל העולם כולו בכבודך' שהרי זה כפל הלשון, רק יאמרו 'מלוך על העולם כולו', אמנם הט"ז (שם סק"ח) מיישב, לפי מה דקיי"ל בכל התורה ש'רובו ככולו', מעתה, אם נאמר רק 'מלוך על העולם כולו בכבודך' היה אפשר לפרש שהכוונה היא על רוב העולם בלבד שאף זה נכלל ב'כולו', לכן אנו מאריכים בלשונונו לומר שימלוך הקב"ה על כל העולם כולו, ולא רק על רובו. על דרך זה יתפרש גם בלשון שהעיד רשב"י על עצמו 'יכול אני לפטור את כל העולם כולו מן הדין', שלא תאמר שיש בכוחו של רבי שמעון לפטור רק את רוב העולם או רק לרוב מיני הקשיים והצרות, אלא כל העולם כולו יפטרו בזכותו מכל דינים ומכל צרה ועקתא בכלל ובפרט ברוח ובגשם בזה ובבא, איש איש בנגעו ומכאובו.

לא. הגרעק"א מצייין ב'גליון הש"ס' (שם) למאמרו של רשב"י (אדר"ג פט"ז), 'רשב"י אמר, מנין שאין ישראל רואים פני גיהנם לעולם, משלו משל למה הדבר דומה, למלך בשר ודם שהיה לו שדה זיבורית, באו בני אדם והשכירוהו בעשרת כורין חיטים בשנה, זבלוה, עדרוה, השקוה וכסחוה, ולא הכניסו ממנה אלא כור אחד חיטים בשנה. אמר להם המלך מהו זה, אמרו לו אדונינו המלך אתה יודע בשדה שנתת לנו שמתחילה לא הכנסת ממנה כלום ועכשיו שזבלנוה וכיסחנוה והשקנוה מים לא הכנסנו ממנה אלא כור אחד חיטים בלבד. כך עתידים ישראל לומר לפני הקב"ה ריבונו של עולם אתה יודע ביצר הרע שהוא מסית בנו שנאמר (תהלים קג טו) כי הוא ידע יצרנו'. והיינו שאין כל מקום לטענה על בני ישראל מדוע לא עליתם יותר במעלות התורה והיראה, כי בלא עבודתם ויגיעתם - לעמוד כנגד פיתויי היצר, לא היו מגיעים אף למעט תורה ועבודה שהגיעו, ובתשובה זו פטר רשב"י את כל העולם כולו מן הדין.

וראה שם בביאור 'בנין יהושע', שאין נפטר מדין זה אלא מי שבשם 'ישראל' יכונה, היינו דיקא אלו שעשו פעולות רבות - בתורה ובמעשים טובים, אך לא הצליחו לגבור על יצרם, ולכך מדייק רשב"י שאין 'ישראל' רואים פני גיהנום ר"ל מי שמכונה בשם ישראל ומתחכם בעצמו לעשות פעולות רבות לבער היצה"ר מקרבו - אדם כזה לא יראה פני גיהנום לעולם.

וכתב הרה"ק ה'בית אהרן' זי"ע (ל"ג בעומר, בתחילת דבריו) רשב"י מזכך גופן של ישראל לעולם.

באר הפרשה - ל"ג בעומר

כי קדוש היום לאדונינו – תוקף קדושת היום רבות האריכו בספה"ק במעלת האי יומא קדישא לג' כי הוא נורא ואיום לדי, עד שהפליגו ואמרו כי קדושת היום של ל"ג בעומר היא בעין קדושת יום הכיפורים לענין מחילת העוונות וטהרת נפשות ישראל ליה מבל חטא לוי, וכן אמר הרה"ק רבי יהושע מקאמינקא זי"ע לחרה"ק משינאווא זי"ע, דענין יום הכיפורים הוא, שאהרן הכהן שהוא בחינת 'הוד' נכנס לקדשי קדשים שאף הוא בחינת 'הוד', והכי נמי בל"ג בעומר מתעורר בחינת 'הוד שבהוד', והיינו הק"ל, ואפשר לפעול בו

צדיקים (שפתי צדיק ל"ג בעומר א. שו"ת מהרש"ם הקדמה לח"ב) שבבל שנה ביזמא דהילולא הוא עומד וממליץ טוב על בני ישראל לפוטרים מן הדין לג', ומבטל את כל הגזירות. וכן נשמע הקול ממערת רשב"י בעת שנכנסה מיטתו בלהב אש למקום מנוחתו במירון 'זה האיש מרעיש הארץ, מרגיז ממלכות, כמה פטרין (מקטרגים, וי"מ דינים' השורים בעולם) ברקיע נשקטים ביום הזה בשבילך' (סוף איד"ז וזהו רצו), ומבואר בספרים שבבל שנה ושנה ביום הזה 'נשקטים כל המקטרגים, ומתבטלים כל הדינים' בזכותו דרשב"י.

לב. אומרים משם הרה"ק רבי מרדכי חיים סלאנים זי"ע, כך מנהגו של עולם, כשיש לאדם דין בבית המשפט, יפנה מיד ל'עורך דין' (ליועזר), אך לא די לו בשכירת עורך הדין עד שיגולל בפניו 'דברים כהויתן' – מה היה ואיך היה, ורק כך יהא ביד עורך הדין לסדר טענותיו בפני ה'שופט'. כעין זה נמי אצל רשב"י, שהוא אכן 'עורך דין' גדול ורם ויכול לפטור אותנו מן הדין, אך עלינו מוטל לפרט לפניו את כל בקשותינו, שיפעל עבורנו כל טוב. כתב הגה"צ רבי יהושע דייטש זצ"ל (בית הלחמי פרשת פקודי) שבימי בחרותו בשנת תרפ"ז שהיה בחג הסוכות בעיר מונקאטש, וביזמא דהילולא של הרה"ק ה'דרכי תשובה' זי"ע עלה לציונו יחד עם בנו הרה"ק ה'מנחת אלעזר' זי"ע. מנהגו של המנחת אלעזר היה לזמר את הפיוט 'בר יוחאי' על ציון אביו (להורות על ענין והתקשרות אביו עם רשב"י, שחיבר ג' כרכים ביאורים על התיקוני הזוה"ק), וכן עשה בשנה זו ג"כ, לאחמ"כ פתח וביאר את הזמר 'בר יוחאי' שבו אנו אומרים 'אשרי העם הם לומדיך', והלשון 'לומדיך' צ"ב, כי מן הראוי היה לומר אשרי לומדי תורתך או חיבורך, ומהו 'לומדיך' שנראה כמו שהם מלמדים לרשב"י איזה לימוד, וביאר המנח"א, שהכוונה למה שהולכים בעת צרה לקברי הצדיקים לבקש מהם שיתפללו לבטל הגזירה, כי פעמים שמסתירים ומעלימים מהצדיקים את הגזירות, שהרי 'הקב"ה גוזר וצדיק מבטלה', ומעלימים מהם את הגזירות כדי שלא יבטלו, ולכן באים בני ישראל על קברי הצדיקים לקיים הם לומדיך – שהם מלמדים את הצדיק את הנעשה והנשמע בזה העולם – כי כל לבב דווי וכל ראש לחלי, להודיע לצדיקים השוכנים במרומים אלו גזירות קשות ניתכות על ראש בני ישראל חדשים לבקרים ל"ע... למען ירעישו בשמי השמים שישים דמעוטינו בנאדו ויצילנו מכל גזירות קשות ויגזור עלינו גזירות טובות ישועות ונחמות (ובזאת החל המנחת אלעזר לפרט בפני אביו באריכות את הצרות העוברות עליו).

לג. ידוע על הרה"ק מקאליסק זי"ע שבעת טבילתו במקוה ביום ל"ג בעומר אמר בלהט אש קודש הריני מקבל עלי קדושת היום (הילולא דרשב"י סה).

לד. נוראות אמרו בגודל מעלת האי יומא רבא, כי הנה איתא בגמ' (ברכות נח.) וההוד – זה בית המקדש ולפי זה יש לומר כי 'הוד שבהוד' היינו 'קדש הקדשים' וללמד, כי ל"ג בעומר שעניינו 'הוד שבהוד' הרי קדושתו היא כנגד קדש הקדשים, וזהו שייסד הפייטן בר יוחאי בקדש הקדשים.

לה. אגב, כתב ב'סידור בית רחל' להגה"ק רבי נפתלי כ"ץ זי"ע, שיש בשירת הזמר 'בר יוחאי' סגולה נפלא להארת הנשמה (ומבאר שם עפ"י דרכו) ומבואר שם דהיינו גם למי שאינו מבין ומשיג בסודות הזמר.

לו. ומהאי טעמא נהגו ישראל קדושים לשורר בעוז ובתעצומות ולפזז ולכרכר ביום ל"ג בעומר בדברי רבי עקיבא 'אשריכם ישראל לפני מי אתם מטהרים ומי מטהר אתכם אביכם שבשמים', הגם שנאמרו במקורם לענין טהרת יום הכיפורים, ו'הם במשנה ערוכות' בסוף מסכת יומא, ש'אם אינם נביאים בני נביאים הם', ושקול האי יומא בקדושתו ולענין טהרת הנפש ומחילת העוונות כמו יום הכיפורים.

לז. בספר 'הילולא דרשב"י' מביא (הערה מא) שפעם דיבר הרה"ק ה'שר שלום' זי"ע מענין גדלות ל"ג בעומר, נענה בנו הרה"ק רבי זונדל זי"ע ואמר, שהוא כמו יוהכ"פ. נענה ה'שר שלום' בלבת אש וקודש ואמר, אכן יפה כיוונת. ואילו בספר 'בקודש פנימה' (ח"ב עמ' שסג) מביא שסיפר הרה"ק מבעלזא זי"ע, כי פעם אמר ה'שר שלום' זי"ע כי ל"ג בעומר איז די גרעסטע טעג אין יאהר' (- היום הגדול ביותר בכל השנה), ומיד כפף בנו המהר"י זי"ע את עצמו ואמר לאביו געב מיר א ברכה (- תברך אותי).

ובך כתב הגה"ק רבי יהונתן אייבשיץ זי"ע (יערות דבש ח"ב דרוש יא) וז"ל, ויום ל"ג בעומר הוא הילולא דרשב"י, כי מת אה, והיה למעלה הילולא [בבחינת] 'הנערה באה אל המלך' וראוי לכל איש הירא וחרד לשום אל לבו יום ההוא לשוב בתשובה, כי זכות רשב"י מסייעת להבא לטהר ל"ג, ולא לבלות זמן בעו"ה בהבלי עולם, אשר הוא לצדיק לצער, עכ"ל.

ישועות כביום הכיפורים (הובא באוהב שלום השלם ח"ב עמו י"ח, מפי הגרש"א זעלשענרייך זצ"ל אבד"ק טשאקאווא). וכעין זה כתב הרה"ק ה'חתם סופר' זי"ע (דרשות ח"ב רפ.) שמדת 'הוד שבהוד' היא בבחינת 'כתר', ומתעורר ה'עת רצון' שנגלה הקב"ה לישראל בעת מתן תורה כזקן מלא רחמים. ורמזו לה, וז"ל. ולפע"ד, כי הוא יום ל"ג - למ"ד גימ"ל במלואו גמטריא 'זקן' שהוא רצון העליין בחינת יוה"ב בידוע"ה.

שנה אחת ביום ל"ג בעומר בעת עריכת שולחנו הטהור הזכיר הרה"ק ה'שר שלום' מבעלזא זי"ע את מאמרם ז"ל (ביצה ט:) 'הידור מצוה עד שלישי', ושאל הרי הקב"ה מקיים את כל התורה כולה (עי' ברכות ו.), ובמה שייך אצלו הידור מצוה עד שלישי, אלא, כמו שאמרו ז"ל (סוכה נב:) 'יצרו של אדם מתגבר עליו בכל יום ומבקש להמיתו ואלמלי הקב"ה עוזרו אינו יכול לו', ובמצוה זו מהדר הקב"ה 'עד שלישי', שאחר שנלחם האדם עם יצרו ועשה שני שלישי, עושה הקב"ה עבורו את השלישי הנותר.

והנה ימי הספירה - ימי הטהרה, מ"ט יום הם, נמצא שביום ל"ג בעומר כבר עברו שני שלישי מימי הספירה, ועד יום זה עמלים בני ישראל לטהר נפשם מכל סיג ופגם. אך מיום זה ואילך מהדר הקב"ה ומטהר את בני ישראל מכל טומאותם, ואומר 'וזקתי עליכם מים טהורים', והיינו שביום זה מכפר הקב"ה לבני ישראל על כל עוונותיהם (הובא בדובר שלום להרב אברהם חיים שמחה בונם מיכלזאהן זצ"ל).

באותו ה'טיש' ישבו הרה"ק ה'דברי חיים' מצאנז זי"ע והרה"ק רבי שלום מקאמינקא זי"ע, הרה"ק ה'שר שלום התלהב באלו הדיבורים משך כג' רבע השעה (וכך כותב ה'דובר שלום' - הרה"צ מצאנז ישב בכל משך העת נשען על השולחן ושתי ידיו על מצחו. והרה"צ מקאמינקא זלגו עיניו דמעות כשטף מים רבים).

וכעין זה כבר איתא במהרש"א (מו"ק כח. ח"א ד"ה מת) וז"ל, שאנו מדקדקים לעשות יו"ט קצת בל"ג בעומר לזכר שבו עברו רוב ימים שהן ב' חלקים מימי ספירה יום לשנה ששוב אין אדם חוטא, עכ"ל.

אגב אורחא, הרה"ק ה'שר שלום' זי"ע היה אומר שהוא 'פלא' שבש"ס נכתב כל מעשה דרשב"י ש'הוחבא בתוך מערה מפני הגזירה' במסכת שבת דף ל"ג, וסימנא מילתא... הוסיף על כך הרה"ק מקאמינקא זי"ע, שיש בזה פלא בתוך פלא, שעד אותו מקום הובאו בש"ס ל"ב מימרות משמיה דרשב"י, וסוגיא זו הנמצאת בדף ל"ג היא המימרא ה"ג...

בדרך צחות אמר הרה"ק רבי שלמה מזוועהיל זי"ע, שבל"ג בעומר כלולים כל השלש רגלים, כי שחיתת הכבשים (שהיה נהוג בין הרבה מבני עדות המזרח) סמוך למערה הוא כנגד חג הפסח, ההרים שמסביב הציון רומזים לחג השבועות שהרי שניתנה תורה בהר סיני בחג השבועות, והאוהלים שמקימים הבאים לשהות במירון הוא כנגד חג הסוכות דבעינן דירת עראי. והוסיף חכם אחד עוד, עפ"י המעשה הידוע שהרה"ק מרוז"ין שאל פעם את אחד מחסידיו מבני ארץ ישראל, היאך נראית ההילולא ביום ל"ג בעומר במירון, תיאר החסיד בפני רבו שבפנים המערה - יוהכ"פ, ומחוץ למערה - שמחת תורה, ומאד הפליא הרוז"ינער את דבריו, ולפי זה יש עוד שני מועדים ביום הזה.

לח. הרה"ק ה'שפתי צדיק' מפילץ זי"ע (ל"ג בעומר אות א) מביא מנהגו של הרה"ק הרבי רבי העניך מאלכסנדר זי"ע שהיה רגיל לברך את החסידים במוצאי יום ל"ג בעומר 'האט'ס געפועל'ט אלעס גוט' - יה"ר שיתקבלו כל תפילותיכם לרצון. ומבאר, כי הוא בדומה למוצאי יום הכיפורים שהכל מברכין זה את זה שיפעלו כל טוב, כי בכל השנה עוונותיו של אדם הם כמסך המבדיל המונע בעד תפילותיו מלעלות השמימה, וממילא אחר טהרתן של ישראל ביום הכיפורים - שנמחלו עוונותיהם, אפשר לתפילות לעלות מבלי מעכב, וכיוצא בו ממש הוא יום ל"ג בעומר, כי ביום זה פועל רשב"י לכפר עוונותיהם של ישראל, באמרו 'יכול אני לפטור את כל העולם כולו מן הדין', ומעתה אפשר לברך שיפעלו כל מיילי דמיטב, כי אין כל מעכב בעד התפילות.

לט. ונתן הרה"ק מבארניב זי"ע (אורה ושמחה אות כח) רמז לדבר כי 'שמעון בר יוחאי' בגימטריא 'יבין ושב ורפא לו'

באר הפרשה - ל"ג בעומר

ורשב"י ראהו, אמר לו רשב"י אם לא תסתלק מן אנזור עליך שלא תוכל שוב לעלות למקומך בשמי גבוהים, כי אשליך אותך למקום נידה בו נשלחו עזא ועזאל [המלאכים שהפיל הקב"ה משמים לארץ, והם קשורים בשלשלאות בהרי חושך, (יומא סז: וברש"י, ד"ה עזא)]. אלא, חזור אל בורא עולם, ואמור לו, אף אם אין בעולם שלושים צדיקים, די לנו בזכותם של עשרים צדיקים לקיום העולם דכתיב (שם לא) 'לא אשחית בעבור העשרים'. ואם אין אפילו עשרים צדיקים בעולם, די בזכותם של עשרה צדיקים להציל את העולם מחורבן כי כה אמר ה' (שם לב) 'לא אשחית בעבור העשרה'. ואם אפילו עשרה צדיקים אין בנמצא, לא ימוטו מוסדי תבל בזכות שני צדיקים - אני ובני, דהכי כתיב (דברים יט טו) 'על פי שנים עדים יקום דבר', ואין דבר אלא עולם, דכתיב (תהלים לג ו) 'בדבר ה' שמים נעשו'. ואם גם שני צדיקים איננם, ישנו צדיק אחד ואני הוא וכתיב (משלי י כה) 'וצדיק יסוד עולם'. באותה שעה יצתה בת קול מן השמים ואמרה 'זבאה חולקך רבי שמעון, דקודשא בריך הוא נזר לעילא, ואת מבטל לתתא, בוודאי עלך אתמר (תהלים קמה יט) 'רצון יראיו יעשה' (אשרי חלקך רשב"י שהקב"ה נזר גזירה בשמים ממעל, ואתה מבטלה בארץ מתחת, ועליך הכתוב אומר 'רצון יראיו יעשה')¹².

ביטל כמה גזירות - כוחו של רשב"י לבטל כל גזירות קשות ורעות

עובדות נוראות מצינו בזוה"ק בכוחו של רשב"י לבטל את הגזירות, וכמובא ב'זוהר הקדוש' (השמטות ח"א עה"פ ואברהם היה יהיה) זמנא חדא יצא רשב"י וראה בעיני קדשו חשבות ואפילה גדולה היורדת לעולם. אמר רשב"י לרבי אלעזר בנו, בא עמי ונראה מה רוצה הקב"ה לעשות כעת בעולמו. הלכו ומצאו מלאך אחד גדול כהר גדול, ומפיו יוצאים שלושים להבות של אש. שאלו רשב"י, היכן פניך מועדות, ומה בדעתך לעשות עתה בעולם. ענהו המלאך - להחריב את כל העולם כולו, כי גזירה יש מלפני הבורא שבכל עת מוכרחים להיות בעולם שלושים צדיקים דכתיב (בראשית יח יח) 'ואברהם היו יהיה' - יהיה בגמטריא ל', וכעת יש בעולם פחות משלושים צדיקים, לכן, שלחני הבורא להחריב את העולם כולו. אמר לו רשב"י במטותא מינך, חזור נא אל הקב"ה ואמור לו בר יוחאי שביח בארעא (הרי רשב"י נמצא בזה העולם), פנה המלאך אל הקב"ה ואמר לו 'מאריה דעלמא גלי קמך מה דאמר לי בר יוחאי' - הלא ידוע לפניך מה שאמר לי רשב"י. אמר לו הקב"ה, לך והחריב את העולם כולו ולא תשגח ביה בבר יוחאי (אל תשגיח בדברי בר יוחאי), משחזר המלאך

מ. ועד היום נמשך כח זה בכל עזו ותעצומות, בהיותי באת"ק מירון שמעתי מעשה נורא מבעל המעשה, והוא ת"ח מופלג, בקי בכל מכמני תורה כל רז לא אניס ליה, גבוה משכמו ולמעלה, ירא שמים מרבים, נודע בשערים, הלה מרבה לפקוד את ציון התנא האלוקי רשב"י. זה כמה שנים שכליותיו פסקו מלפעול באופן קשה ביותר (מסי 17, למבינים בדבר), והוכרח לעבור טיפולי דיאליזה מדי לילה בלילה, מבית החולים נתנו לו מכשיר ובכל לילה נכנס למיטתו והיה מחבר עצמו למשך כ-10 שעות לאותו מכשיר, אף בהיותו במירון בשבתות היה מטפל בעצמו כן, כי לא ניתנה לו רשות מאת הרופא להחסיר אפילו לילה אחד כי נפשו תלויה בזה, מלבד כל זאת היה עליו להתייצב לפני הרופא פעם אחת בכל חודש 'לדעת את שלום כליותיו ומה יעשה בהן' מאחר שטיפולי הדיאליזה נעשו בביתו ולא בבית"ח.

אט אט החמיר מאד מצבו, ובלית ברירה הוחלט לערוך בו 'השתלת כליות', כידוע שחסד גמל הבורא עם ברואיו, וברא בכל בריותיו שתי כליות כשאפשר לחיות עם אחת מהנה ואת השניה 'לתרום' לזקוקים אליה, וכבר נמצא תורם, ונקבע זמן להשתלה בבית החולים ב'קולומביה' שבארה"ב, ואף סילק כל התשלום בסך 180,000 דולר טבין ותקילין.

אבל, בכדי שיהיה גופו מוכן ומזומן לעריכת ההשתלה עבר בדיקות מקיפות לרוב, ומכורח המציאות הכריחוהו לעבור סדרת טיפולי שיניים - לתקן את הניתן לתקן, ומה שלא ניתן לעקור לגמרי, כי אם ישנו חור אפילו הקטן ביותר באחד משיניו מסוכנים חייו, שמא יסתתר באותו חור 'חיידק' ויזיקנו, בדקו ומצאו כי להציל את השיניים דורשים הרופאים סך 130,000 שקלים, ולגודל הסכום דחה האיש את הענין, עד תחילת ימות הקיץ תשע"ח, אז 'באו מים עד נפש' ובלית ברירה קבע תור אצל רופא השיניים בשבוע שאחר חג השבועות.

לקראת יום השבת וחג השבועות שחל במוצאי שב"ק נסע מירון לנת"ק מירון כדרכו בקודש, במוצאי החג ניגש אל ציון הקודש, ואלו היו דבריו בהתחננו לפני הבורא, בזכות רבי שמעון ענני זכותו יגן עלינו, רפואה שלימה

ומשראה מעשה זה בא לפני רבי מאיר וסיפר לו מאי דהוה, נענה רבי מאיר ואמר, מי הוא זה שיכול לעמוד על רוב שבחו של רשב"י, פתח ואמר 'ויאמר משה אל אהרן קח את המחתה ותן עליה אש מעל המזבח ושים עליה קטורת' (במדבר י"א), וכתוב (פסוק יב) 'ויקה אהרן וכו' והנה החל הנגף בעם', וכתוב (פסוק יג) 'ויעמוד בין המתים ובין החיים ותעצר המגפה', כולי האי אצטריך ליה למשה למטרה, ורשב"י במימריה הקב"ה גוזר והוא מבטל מותנא, היינו שמשה רבינו היה צריך לטרוח בפעולות שונות עם הקטורת כדי לבטל המגפה, ואילו רשב"י עשה כן 'בדיבורו' בלבד^{מב}.

ו'דבריו עושים פירות', בדיבור בעלמא^{מא}, כדאיתא ב'זוהר חדש' (מדרש רות קד.) פעם אחת היה רבי שמעון מהלך בדרך, משנכנס לעיר 'לוד' באו אליו אנשי העיר וסיפרו ש'דבר' (מגיפה) קשה שולט על העיר. סובב ר' שמעון סביבות העיר וראה אנשים רבים המוטלים ללא רוח חיים, נענה רשב"י ואמר 'כל האי במתא ואנא הבא, גורנא דליבטיל' (היאך יתכן, שהמגיפה קיימת ואני כאן, גורני שתבטל המגיפה). תיכף נשמעה בת קול המכרות ואומרת למלאכים הממונים על המגיפה צאו ממקום זה, כי רשב"י נמצא כאן, והקב"ה גוזר גזירה והוא מבטל. באותה שעה היה רבי חנינא בלוד,

תרפאנו בזכות אדוננו בר יוחאי... רבי שמעון, נצרך אנכי ל'נס' קטן, וכבר לימדונו חז"ל ש'מלומד בניסים אתה' (כלשון הגמרא מעילה יז.) ובעצמך אמרת 'יכול אני לפטור את כל העולם מן הדין, על של עתה באתי, שני כליות בגופי, ולנס קטן אני נצרך - שישובו לפעולתם כבראשונה.

באמת אמרו, שבקשה זו היא מחוץ לגדרי הטבע, וכעין 'תחיית המתים' ממש, כי 'כלייה' שאינה עושה פעולתה שוב אין לה תקנה כלל בדרך הטבע, ולא ביקש על 'נס קטן' אלא על נס כקריעת ים סוף, אמנם האיש הלזה ברוב אמונתו בהקב"ה ובזכותיה דרשב"י היה פשוט בעיניו שאין זה אלא נס קטן, וכדבר של מה בכך.

בימים שלאחר חג השבועות הגיע זמנו להיבדק אצל הרופא כמנהגו אחת לשלושים יום, והנה הוא רואה כי פני הרופא מחליפים צבעים, ומרוב תדהמה, התרגשות ופליאה זועק כיצד... מה קרה... מה... נבהל האיש כהוגן, בפחדו כי רב, מי יודע מה קרה לכליותיי, הרופא מיהר לקרוא לרופא גדול ממנו הממונה עליו, וזה קרא להוד מעלת הפרופסור, וכולם נענו בפליאה ותדהמה, אדון נכבד, אין בידינו כל הסבר רפואי לכך, מעולם לא שמענו כדבר הזה, נתקיים בכך 'אחרי בלותי היתה לי עדנה', כליותיך עובדות ועושות פעולתן כאחד האדם... הגידה נא לנו, מה עשית, איזה טיפול ואצל איזה רופא היית, אמר להם האיש, הלכתי לרופא הגדול, מחולל הפלאות הרי הוא רשב"י, המלומד בניסים והוא 'טיפל' בי כראוי.

ולא נרגעה דעתם של הרופאים, עד שפקדו עליו - הבה ננסה לעבור את השבוע הבא מבלי טיפולי דיאליזה, וככלות השבוע שוב הנה ונבדוק אותך, וכן עשה - אחרי כמה שנים שהתמיד בדבר ולא החסיר לבצע את הדיאליזה אפילו לילה אחד מלילותיו, כעבור שבוע שב אל הרופא שמצא את כליותיו פועלים כרגיל, ועדיין לא הסכים לשחררו מבלי כלום - שכאמור, מעולם ועד עתה לא נשמע כדבר הזה, שהכליות שפסקו מלעבוד, ועוד באופן חמור כזה, ישובו לפעול כאילו לא עבר עליהם כל חולי, לכן אמרו לו, עתה נעשה נסיון של שבועיים מבלי הדיאליזה, יחדיו נגיע לשלושה שבועות רצופות מבלי דיאליזה, ובזה נווכח להכיר מצבך האמיתי, ואכן, הנס שרשב"י עשה עמו חי וקיים, וכעבור שבועיים אמרו לו הרופאים, אדון נכבד אין לנו כל הסבר, אבל, הינך בריא לחלוטין, שוב לביתך, לך אכול בשמחה לחמך, והחזר לנו את מכשיר הדיאליזה, ומאז הכל מכנים אותו 'רבי מרדכי בעל הנס'.

מא. וכדאיתא עוד בזוה"ק (שמות טו.) פעם אחת ישב רבי שמעון, והיה בנו רבי אלעזר עומד אצלו ומפרש רזי החכמה, והיו פניהם מאירות כשמש, ודבריהם עולים עד לרקיע, כן ישבו במשך שני ימים שלמים - לא אכלו ולא שתו ולא היו יודעים אם הוא יום או לילה. משיצאו, נענה רבי שמעון בתיבות הפסוק (שמות לד כח) 'ויהי שם עם ה' ארבעים יום וארבעים לילה - לחם לא אכל ומים לא שתה'.

משסיפר רבי חייא מעשה זה לרבי, התפלא רבי על כך, ואמר לו אביו רבן שמעון בן גמליאל - בני, הרי רשב"י הוא אריה גם בנו ר"א אריה הוא, ואין רשב"י כשאר אריות, אלא עליו נאמר (עמוס ג ח) 'אריה שאג מי לא ירא' - ומה עולמות שלמעלה מזדעזעין ממנו, אנו על אחת כמה וכמה, איש שלא גזר תענית מעולם על מה ששאל וביקש, אלא הוא גוזר והקב"ה מקיים, הקב"ה גוזר והוא מבטל.

מב. ובכל ימות השנה הדברים אמורים, ק"ו ביום שאמר עליו רשב"י 'האי יומא ברשותי קאי'.

רשב"י לכל - אפילו לפחותים, ובפניו ושלא בפניו

איתא מהרה"ק ה'בית אהרן' זי"ע (קו: קו:) מי שיש לו אמונה ברשב"י יש לו חיזוק ברשב"י, בשם שהשי"ת הוא ה' לכל, כך רשב"י הוא רשב"י לכל"מ, אפילו לפחותים"מ. והיינו שלכל אחד מבני ישראל - באיזה מקום ומצב שהוא נמצא יש לו חיזוק גדול מכוחו ואורו של רשב"י"מ. ובפרט אם יקיים את תחילת דברי ה'בית אהרן' מי שיש לו אמונה ברשב"י, ויאמין בכוחו דרשב"י"מ, הן בכלל"מ, הן בפרט - בהאי יומא, בתוקף קדושת יום ל"ג בעומר כי קדוש היום לאדונינו. וימלא רצונו של רשב"י - שנשמח כולנו בשמחה רבה ויתירה, ועי"ז יושפע שפע רב.

והנה שיטת רשב"י ששפע הבא בזכות הצדיק נשאר לעולם, כדאיתא ב'ספרי' (פרשת עקב פסקא לח) לגבי ענין הברכה שהצדיקים מביאים אתם לכל מקום שהם הולכים, כשבא יעקב אצל לבן ברכה באת לרגליו... ירד יוסף אצל פוטיפר ברכה באת לרגליו... ירד יעקב אצל פרעה ברכה באת לרגליו, ובמה ברכו שנפסקו שנות הרעב בטרם זמנם, וסבר תנא קמא שאחרי מות יעקב חזרו שנות הרעב לשמש עד מילוי זמנם (שבע שנים), רשב"י אומר אין זה קידוש השם, שדברי צדיקים קיימים בחייהם ובטלים לאחר מיתתם, אלא שפע הבא ע"י הצדיק קיים לעד ולעולמי עולמים"מ.

והנה, רבים מקשים, מדוע ביום פטירת משה רבינו נוהגין אבלות ויום תענית. ואילו ביום ל"ג בעומר - יום פטירת הרשב"י אנו עושים ליום שמחה וצהלה (בפשטות, כי בפטירת משה רבינו נשתכחו הרבה הלכות, ואילו בל"ג בעומר האיר רשב"י את כל העולם בהתגלות האדרא קדישא, על כן יום חג הוא לנו), יש שביארו על פי האמור שרשב"י לא הוצרך מעולם לגזור תענית שימלאו משאלותיו, אלא בדיבור פיו היה מבטל את כל הגזירות (משא"כ שאר הצדיקים ואף משה רבינו, הוצרכו להתענות בכדי לבטל גזירות רעות מעל עם ה') לכן ביום ההילולא שלו אין מתענים, כי אותו צדיק לא הוצרך להתענות לעולמים על הגזירות. ואדרבה מתוך שמחתנו בהאי יומא נזכה לפעול ישועה רבה עזרה ופדות.

מג. מעתה הבה נזעק בלב קרוע ומורתח, רבי שמעון אתה 'יודע כל הנסתרות' שבלב, כל אותם הדברים המעיקים על הלב, כשקול יעקב נוהם מתהומותיך איש איש נגעו ומכאובו, אתה 'יודע כל הנסתרות', אותם גזירות רעות שאין איש יודע אפילו לבקש עליהם שלא יבואו, על כן 'דבריך יעשו פירות' לעד ולעולמי עולמים ופֶטַל כל הגזירות, וכלשון שהיה שגור בפיהם של חסידי קמאי לזמר 'יבטל כל הגזירות' (ולא 'פֶטַל כמה גזירות'), ובפרט את גזירת המגפה הקשה, אשר רבים חללים הפילה, והסר מעלינו את ה'מוות' הזה.

מד. יש ממליצים עפ"י הביאור הידוע בפסוק (תהילים קמה ט) 'טוב ה' לכל' - שלכל הצרות (והבעיות) טוב לפנות אל ה', אמור מעתה לבאר בדברי ה'בית אהרן', רשב"י לכל - לכל סוגי ומיני צרות ומעוקות, טוב לבוא ולהתפלל על קברו, או להתפלל בזכותו ובוודאי יושיענו ה' באותות ובמופתים.

מה. יש שהסמיכו לכך את דברי הרמב"ם בפ"ה המשניות (פרה ג ג) שאין כל נפקא מינה וחילוק בין האיש אשר מעולם לא נטמא ובין מי שנטמא ואחר כך טבל והזה, ולא עוד אלא שזה אשר הוזה עליו מעלה יתירה יש בו שהכתוב דן עליו ואמר שהוא טהור. אף לדידן נאמר, לכל ישראל האיר - רשב"י לכל, בין לפחותים בין לשאינם פחותים, אלא שמעלה יתירה יש לפחותים - שה'בית אהרן' העיד עליו שיש לו שייכות לרשב"י.

וכבר אמרו 'אדם ובהמה תושיע ה'' בגמטריא רשב"י (מגדיל ישועות מלכו מבארניב נה), ללמד שאפילו מי שהוא בבחי' 'בהמה' גם כן רשב"י מושיעו מכל צרה.

מו. בשנת תרצ"ה ביקרו בארה"ק בני הרה"ק ה'אהבת ישראל' מויז'ניץ זי"ע (בעודו בחיים חיותו) ועלו למירון בל"ג בעומר, ומפני הדוחק והצפיפות ששררו במערה הכריזו 'מאכט'ס פלאץ פאר די וויז'ניצער קינדער' (פנו מקום לבני הרבי מויז'ניץ), בכדי שיוכלו לגשת אל הציון, צעקה זקנה אחת 'אצל רבי שמעון כולם נחשבים כבנים', ה'אמרי חיים' נהנה מאד מדבריה והיה חוזר עליהם שכולם כבני רבי שמעון... (והרי ידוע שרחמי האב על הבן אינו תלוי בהתנהגות הבן אם היא ראויה או לא, ככל אופן אפילו אם הוא 'מן הפחותים' תגבר אהבת אב על הבן).

מז. כה אמר הרה"ק רבי יהושע מבעלזא זי"ע בפסוק (בראשית ל ב) שאמרה רחל ליעקב אבינו 'הבה לי בנים ואם אין מתה אנכי', והשיב יעקב 'התחת אלוקים אני' (שם פסוק ב), וביאר, שכך אמר לה יעקב, לא ראי האמונה בצדיק כמו האמונה בהשי"ת אשר בכוחה לשדד מערכות אף אם אינה שלמות, אולם כח האמונה בצדיק הוא רק כשמאמין באמת ובתמים, מכיוון שאמרת 'ואם אין' הרי זה סימן שיש בקרבך ספיקות בכוחי א"כ אין בכוחי לעזור

ואף מי שאינו זוכה לעלות וליראות באתרא קדישא מירון, מבל מקום יש בידו לפעול בכל מקום שהוא נמצא, כי גדול וקדוש היום לאדונינו לקבל תפילתנו ולשמוע שזועתנו בזכותא דרשב"י, וכמו שאמר רשב"י ב'אידרא' שיום זה ברשותו הוא - דהא כל יומא ברשותי קיימא (פר' האוינו רצ"א: הובא לעיל), ובכל מקום שבעולם שרויים בני ישראל ביומו של רשב"י, וכמו שהוא עצמו אמר (סוכה מה:): יכול אני לפטור את כל העולם כולו

לך, כי 'התחת אלוקים אני' להושיע גם כשאין מאמינים בי בשלמות, ורק האמונה השלימה בכח הצדיק פועלת ישועות נפלאות למעלה מדרך הטבע. הוסיף המהר"י ואמר 'התחת אלוקים אנכי' (בניחותא), כי הצדיק הוא בבחי' 'תחת אלוקים', הקב"ה גוזר וצדיק מבטל.

מח. ידוע מה שסיפר הגה"צ רבי אשר זעליג מרגליות זי"ע (הילולא דרשב"י) מה שענינו ראו ולא זר, בל"ג בעומר שנת תרפ"ג, שהגיעה אשה אחת למירון ובנה הקטן עמה - בן שנולד לה לאחר שנים רבות מאד של ציפיה לישועה, והבטיחו היא ובעלה שאם יזכו לבן יביאוהו מירונה לגזוז פאת ראשו בשמחת ה'חאלאקע', ואכן תפילתם נענתה ולתקופת השנה נולד להם בן למזל טוב. כאשר הבטיחו כן קיימו, ומשבא הילד לגיל שלוש הביאתו אמו לתגלחת בציון הרשב"י. (ואילו אביו נשאר בביתו ולא עלה בידו לעלות מירונה). והנה באותה שנה היה ל"ג בעומר ביום שישי בשבת, ורוב העם נשארו לשבות שבתם בצילא דמהימנותא אצל רשב"י, ביום השב"ק בעת שהתפלל הרא"ז מוסף במנין האחרון סמוך לחצות היום - נשמע לפתע קול רעש גדול מאחד החדרים הקטנים הבנויים מעל לציון - כי באותו פרק אחזה מחלת הח"ר הנוראה את הילד הנ"ל, ושבק חיים לכל חי, וכפי שמעיד הגרא"ז מרגליות בכתביו 'אני בעיני ראיתי את הילד מונח על הארץ ירוק ומת'. וציוו הרופאים שהיו שם מטעם הממשלה מצפת"ו לעשות 'הסגר' על הציון, כי היתה מחלה זו מסוכנת לדבק אחרים בה, השערים ננעלו אין יוצא ואין בא, ושאגות נוראות החלו להישמע, אבות נשארו מבחוץ ועולליהם בתוך המערה, ונשמע קול צעקה ובכיה בכל המקום ההוא, ועל כולם נשמע קול בכי מאם הילד שמת, שבנה הראשון והיחידי אשר נולד לאחר שנות ציפיה והביאה אותו על תגלחתו הראשונה אינו ונהפך לתוגה שמחתה. ולא היה איש מהנמצאים שהיה יכול לעשות קידוש - מרוב צער, לפתע קמה אם הילד וחגרה מותניה כאשת חיל, נטלה את בנה המת על ידיה וירדה עמו למטה לביה"כ שעל הציון הקדוש, ובקול מר צווחה, רבי שמעון, רבי שמעון... הנה הבאתי הלום את בני היחידי אשר נתן לי ה' בזכותך, וקיימתי נדרי להביאו אליך על תגלחתו הראשונה, אל נא תשבית את שמחתי ואת שמחת בעלי היושב ומצפה לנו שנחזור מציון קדשך...'. ואח"כ קמה ואמרה, צדיק צדיק הנני מניחתו לפניך כמו שהוא, ואנא ממך שאל תביישני ואל תחזיר פני ריקם, ותחזירו לפני חי ובריא כמו שהבאתיו אתמול לפניך, ויתקדש שם שמים ושמן בעולם, וידעו הכל כי יש ה' וצדיקים שופטים בארץ. ולסגולה סגרו הדלת, ורק הילד נשאר שמה. כעבור איזה רגעים... והקול נשמע מבית הכנסת - צעקת הילד לאמו, וה'חכם' שהיה שם פתח הדלת, והנה הילד קם על רגליו וצועק אמי תני לי מים כי צמא אני, ונעשה שם רעש גדול מתחיית הילד המת, וכל הקהל באו לראות את הילד החי, ועמדו כל הקהל ובירכו ברכת 'מחיה המתים'... ואפילו אנשי השלטון הגויים השתאו לראות את הנס הגדול ופתחו את שערי המערה לרווחה לכל הבאים. והנה לא נזכר מאומה בדבריו על 'מעלת' האי איתתא אם היתה צדקנית גדולה או שמא אחד מהל"ו צדיקים, אך מעלה אחת היתה בה, שהיה לה אמונה פשוטה ברשב"י שבידו להחיות את בנה.

ומעתה, אין ספק בדבר, שאם יעמוד כל אדם אפילו 'פחות שבפחותים' ויזעק ויתפלל - ולא יפסיק, כאותה אם רחמנית שצווחה לרחמים על חיי בנה, יפעל כל משאלות לבו בכל מיני ישועות, ואפילו אם יצטרך רבי שמעון לפעול אצל היושב במרומים לשדד עבורו את כל מערכות הטבע, אלא שעליו לבקש כאותה אם המבקשת על חיי בנה היחיד...

סיפר הרה"ק ה'דברי שמואל' זי"ע ממה שהיה בעת ביקורו בצעירותו במירון בל"ג בעומר, אשה עשירה אחת באה לציון הרשב"י לבקש מרשב"י שימליץ טוב עליה כי שלחה אניה בלב ים מלאה בסחורה יקרה, וביקשה שיעבור הכל בשלום ותרוויח במסחרה. בגישתה אל הציון, שמעה קול אשה עניה מבקשת לחם לפי טפיה ומעות לנישואי שתי בנותיה... פנתה אליה העשירה בשאלה לכמה מעות הינך נצרכת, ענתה כך וכך, מיד הוציאה העשירה מכיסה את כל הסכום ונתנה לה ככל צרכה, ובזה הסתובב אל הציון ואמרה, 'רבי שמעון, הנה זאת האשה פעלה כל משאלות לבה, אנא, עזור לי גם כן.... ותפעל בשמים ממעל שיהיה לי שמירה עליונה על נכסי ועל הספינה השטה בים הגדול'.

באר הפרשה - ל"ג בעומר

מן הדין - אף מי שאינו בנמצא אצלומט, עוד אמרו שבארצות הגולה פעלו גדולות ונצורות בהאי יומא^{נא}, (פסחים נא:) 'כדאי הוא רבי שמעון לסמוך עליו בין בפניו בין שלא בפניו'. והרבה צדיקים קדושי עליון שלהבת^{נב}.

והיה ה'דברי שמואל' מפליא בדבריו, כי אותה עשירה לא פנתה לאמר, ענני אלוקי בזכות הצדקה הגדולה שעשיתי עתה, אלא באמונתה ביקשה שזכות הרשב"י תעמוד לה, כי לא יוכל רשב"י להחזיר פני שואליו ריקם (מזקנים אתבונן). מט. הרה"ק מבעלזא זי"ע היה מבקש מאנשיו שהיו נכנסים לבקש ברכת הדרך בטרם נסיעתם למירון שיזכירוהו שם לטובה, אמנם, פעם נענה ואמר לאברך שלא נסע (וטעמו ונימוקו עמו) 'ר' שמעון'ס קדושה איז אום מיט אום' (קדושת רבי שמעון מגיעה לכל מקום ולכל עבר), וללמדנו כי 'בשעת הדחק', כשאי אפשר ליסע לרבי שמעון אזי עלינו להאמין בקדושתו של רבי שמעון, ויבקש בזכותו גם ממקומות המרוחקים ביותר (בקודש פנימה ח"ב עמ' שסג).

נ. לעת זקנתו של הרה"ק ה'אמרי חיים' מויז'ניץ זי"ע השתוקק מאוד לנסוע למירון קודם ראש השנה, באמרו שעומדים לקראת יום הדין, ומוכרח הוא לקחת את ה'לוי'ע' (עורך דין) המומחה והגדול ביותר שיוציא לצדק דיננו, אמנם הגבאים הפצירו בו מאוד לכל יסע עקב חולשת גופו, עד שאמר שישאלו את בנו הרה"ק ה'ישועת משה' זי"ע שכיהן אז כרב שיכון ויז'ניץ, גם הוא פסק ש'אסור' לרבי לנסוע עד מירון, אז 'קיבל' האמ"ח את ה'פסק', כי אמר שצריך לשמוע בקול ה'מרא דאתרא'... ותחת כן נסע לירושלים להתפלל בכותל המערבי. לאחר מכן עלה לבית נכדו כ"ק אדמו"ר מסלונים שליט"א לנוח מעט, והגיע הרה"ק ה'נתיבות שלום' זי"ע לדרוש בשלומו ולברך ולהתברך לקראת ראש השנה, פתח האמ"ח וסיפר לו שרצה מאוד לנסוע למירון עד שגזר עליו המרא דאתרא שלא ייסע, נענה לו ה'נתיבות שלום' בלשון הגמ' (פסחים נא:) 'כדאי הוא רבי שמעון בן יוחאי לסמוך עליו בפניו ושלא בפניו', שמח האמ"ח בדבריו ומיד הוסיף כי אצל רבי שמעון תמיד נחשב 'בפניו', כי איתא בזוה"ק (ח"ב לח.) 'מאן פני האדון ה' דא רשב"י'...

נא. לאחרונה נתקבל בידנו מכתב, בו מספר בעל העובדא מעשה נפלא בו תבין עד כמה כדאי רשב"י לסמוך עליו אף שלא בפניו (אף ממרחק), וז"ל, בל"ג בעומר האחרון תשע"ט לא זכיתי לעלות להילולא דרבי שמעון עקב חולה שהיה לי בתוך ביתי והייתי מאוד שבור מזה, עמדתי בחלון ביתי ושרתי בדמעות בר יוחאי עם כל עמך בית ישראל, בשבת קודש שלאחר מכן שהיה בשלושת הימים (שלאחר יומ"ד) קראתי בגליון באר הפרשה בו היו סיפורים נוראים בגודל ר' שמעון וההילולא והיכולת לפעול ישועות אף מרחוק, לקחתי ספר תהילים התיישבתי בחדר שני בביהמ"ד ואמרתי בבכיות ספר רביעי וחמישי והתפללתי שהכוח ר' שמעון יפעול לי מרחוק, וכיוונתי בליבי שהנה אני עומד על ציונו ומשתטח וודאי פועל ישועה גדולה.

למחרת השבת פניתי לאיזה עסקן רפואי ותניתי לפניו, כי בצרה גדולה אני ודרשתי כבר ברופאים בכל העולם ולא מצאתי מרפא למחלה הקשה, תוך כדי שיחה עימו עלה רעיון בדעתו לפנות לרופא מומחה בתחום אולי משם תגיע הישועה, אף שכבר פניתי לכל גדולי המומחים בעולם ולא מצאו דרך לרפואה. וכך הווה, בתוך שבוע ישבתי אצלו בחדר וברוך השם נמצא הדרך לטפל במחלה, והעניין עלה על דרך המלך. והיה לנו ברור שמיד אחרי ל"ג בעומר והתפילה זכינו לישועה עין בעין.

וכיו"ב ידועים סיפורים ומעשיות לרוב, כי כוחו דרשב"י הוא למעלה מן המקום, וממליץ טוב בעדנו ב'כל העולם כולו', העיד בפני הגה"ח רבי מאיר יהודה העלד שליט"א שאחד ממכיריו מתושבי עי"ת מאנרא יצ"ו, החליט לקיים הסגולה הנודעה שרבים כבר נושעו על ידה להבטיח שאם יעזרהו הקב"ה בזכותיה דרשב"י ובקרוב יוולד לו בן זכר ייקרא שמו בישראל 'שמעון', ואכן הלה שלא זכה ליסע לארה"ק הבטיח בל"ג בעומר תשע"ט ממעונו שבמנרא את ההבטחה, ובחודש טבת תש"פ כבר זכה להכניס את בנו 'שמעון' בכריתו של אברהם אבינו. נב. מעתה יראה כל איש באשר הוא למלא את האי יומא קדישא, לעסוק בתורתו של רשב"י ובאידרא קדישא, או באמירת תהילים, וכדאי הוא רבי שמעון לסמוך עליו בין בפניו ובין שלא בפניו.

הא למה זה דומה לרופא שעשה מעשה מרקחת לחולי מסויים, והוא שולח תרופה זו בכל קצוות תבל, והדבר פשוט, שאף אם יעמוד הרופא במקום אחד והחולה יטול את הרפואה בסוף העולם יזכה הלה להתרפא, והכי נמי מצודתו של רשב"י פרוסה מסוף העולם ועד סופו, וכל מי שיטול 'תרופותיו' יתרפא ברוחניות ובגשמיות, ו'תרופות' אלו הינם החיזוק בכל ענייני תורה ועבודה ויראת שמים, ועי"ז יזכה להיוושע בכל משאלותיו לטובה.

ראה נא בנוהג שבעולם, מעמידים בכל ארץ ועיר בניין גדול שמשמם מעבירים את זרם החשמ"ל (עלסטרין) והנה אפשר שיעמוד אדם בסמוך ממש לאותו הבנין וחשכה לו, לעומתו יש המקבלים 'אורה' אף במרחק גדול מאד,

ישראל' מקאזניץ זי"ע (תהילות ישראל, תהלים מב) 'כי כל ימי הספירה אנו מייחלים ליום ל"ג בעומר שבו הרחמים גוברים', ו'לכל ישראל האיר', כל חד וחד במצבו" הן ברוח הן בגשם^נ. ובפרט בשלש אלה, בני חיי ומוזוני, וכדלהלן.

בני" - הרה"ק ממונקאטש זי"ע (שם אות כב) מביא משמיה דזקינו הרה"ק ה'שם שלמה' זי"ע שהרועה

ובפרט אם ילמדו מאמרי רשב"י המפורים בש"ס, או בזוהר הק' כי בזה נחשב להם השתמחות על הציון ממש (מאור עינים ישמה לב מס' שבת, ועיין לקמן במאמר בסוד תורה הבהיר), והלומד מאמרי רשב"י נעשה מתלמידיו^נ.

הוא ימליץ טוב - סגולת היום לפעול בו גדולות ונצורות מצינו בתורתן של רבותינו שזה היום מסוגל לפעול בו כל מיני ישועות, ובלשונו של הרה"ק ה'עבודת

וההפרש ביניהם, כי הללו התחברו לאותו זרם ב'חוטים' ועבותות (חטי חשמל) ע"כ יש בביתם אורה ושמחה.. והנמשל, אם 'יתחבר' לרשב"י מצינו (וימשוך חוטים) עד ביתו ומקומו תאיר לו זכותו וכוחו דרשב"י למרחק מרחקים... בענין זה יש לציין מעשה נורא שהתרחש בארה"ב בשנת תשע"ג, בתחילת השנה הושיבו השלטונות כמה וכמה יהודים יראים ושלמים בבית האסורים, מחמת איזה עניין שהוא. אחד מהאסורים היה יהודי שנהג לעלות מפעם לפעם במשך ימות השנה וק"ו בל"ג בעומר לאת"ק מירון, גם עתה משנתפס רצה ליסע מיד לארה"ק למירון לבקש רחמים לביטול הגזירה, אך השלטון כבר עיכב בעדו מלצאת את גבולות ארצם, ושלח את בנו שימהר ליסע לאת"ק מירון, וכן עשה הבן.

על כולנה הצטער היהודי צער רב, ולא פסיק פומיה מלהתאונן שמעודו לא החסיר מלעלות להסתופף בצילא דרשב"י, ועתה בשנה זו הרי הוא נתון בכבלי בית האסורים ולא יוכל ליסע למירון (כי הושיבום שם לזמן ארוך). נענה אחד הבנים ואמר לו דרך נחמה, אכן בשנה זו אינך יכול ליסע לרשב"י, אך ברור לי שרשב"י בוא יבוא אליך, והיו דיבוריו נראים כחוכא ואיטלולא.

בהגיע שבת ערב ל"ג בעומר (שחל ביום א') ישב היהודי בכלאו, ומירר בבכי מרוב השתוקקותו לשהות בצילו דרשב"י, וכפי שהגדיר זאת ה'יושב' כל קירות בית האסורים היו רטובים באותו שבת מדמעות. ואכן, במוצאי מנוחה פרצה שריפה בבית האסורים, או אז - 'בקעה מצאו' היהודים ה'יושבים' - והחלו לרקוד סביב לשונות האש ושוררו 'בר יוחאי... תורתו מגן לנו... היא מאירת עינינו... הוא ימליץ טוב בעדינו אדוננו בר יוחאי'. למחרת היום הודיעו להם מטעם השלטון כי עקב השריפה הרי הם משוחררים לביתם, וראו הכל שלא זו בלבד שרבי שמעון הגיע אל תוככי בית האסורים, והביא להם אבוקה לרקוד בשמחה, אלא אף גם זאת הוציאם מן השביה.

שמעתי מבעל המעשה הי"ו, שלפני כמה שנים 'נתפס' בידי שוטרי המלכות על שעבר על חוקי המדינה, הללו אסרו אותו תחת מסגר ובריח, ובמשך כמה שבועות המתין לגזר דין שישיתו עליו השופטים, למותר לציין שבני משפחתו פעלו ועשו כל מיני השתדלויות שבעולם כדי לשחררו, אולם כל ה'עסקנים' אמרו שלפי הנראה אין מנוס משיבה בבית האסורים למשך כארבעה שבועות לכל הפחות, והימים 'ימי הספירה' היו, בהגיע ליל ל"ג בעומר נזכר ביומא דהילולא של רשב"י, ופרץ בדמעות שלישי ובכה מאין הפוגות על מצבו הקשה, וידר נדר לאמר, שאם יהיה אלוקים עמו ויצילו מן הבור הזה בזכות אדוננו בר יוחאי יסע למירון כדי להודות לה' על חסדיו המרובים שגמל עמו, ואכן לא עבר זמן רב ולפתע נכנס אחד משומרי בית האסורים וצויה עליו להתלוות אליו, ולתדהמתו שחרוהו על אתר... בעצם היום הזה הופיע האיש בביתו הניח כמה ממטלטליו והודיע לבני הבית כי אצה לו הדרך לעלות מירונה, בני משפחתו ניסו לדבר אל לבו שלא יעשה כן, כי מן הנראה הינו עייף ויגע מכל אשר עליו בשבועות האחרונים, אולם הוא לא שמע אליהם, והודיעם שעליו לקיים נדרו, להודות ולהלל להשי"ת על הציון המצויינת באתרא קדישא מירון, ואכן בשמחה ובששון הגיע לציון הקדוש ושהה שם עד למוצאי ל"ג בעומר, כשהוא מודה להקב"ה בשבח ושירה על כל החסד שעשה עמו.

נג. ועד כמה יכול אדם להתרומם בתורה, יתבונן בעצמו ויצייר בדעתו, שאין איש בדורנו שיעלה על דעתו, כי חשוב הוא שבבואו לעולם העליון יושיבוהו בהיכלא דרשב"י, ואילו כאן בזה העולם, הרשות נתונה בידי כל אחד להיכנס להיכל קדשו של רשב"י, על ידי שישב אצל הגמרא וילמד מאמרותיו של רבי שמעון קדישא.

נד. אמרו צדיקי הדורות (נחלת יעקב הרה"ק מבאיאן לעמבערג זי"ע, ועוד) שנרמז זאת במה שכתב ה'טור' (סי' תכח) 'ביום שיהיה פורים יהיה ל"ג בעומר, וסימן פל"ג ח"י, פירוש פורים ל"ג בעומר ח"י באייר', שכשם שלענין פורים

באר הפרשה - ל"ג בעומר

כי 'בורא רפואות' מכוון כנגד 'הוד' (פרע"ח שער ק"ש פרק א). ואם בן יום ל"ג בעומר שהוא ספירת 'הוד שבהוד' הרי הוא מסוגל לבוא לתכלית הרפואה.

מזוני - למדנו מדבריו של הרה"ק ה'חת"ם סופר' זי"ע בתשובותיו (י"ד רל"ג), כי הנה אמרו במדרש (מדרש זה אינו לפנינו) שבצאת בני ישראל ממצרים, לקחו עמם חררת מצה, וממנה ניזונו למשך ל' יום, ואז הלכו במדבר שלושת ימים בלא לחם, ויהי ביום השלישי, ביום י"ח אייר - ל"ג בעומר, החל הקב"ה להמטיר לחם מן השמים. ומסיים ה'חת"ם סופר' וראוי לעשות לזה זכר טוב. ואם בן אף עניין המזוני יש בהאי יומא רבה. שהרי ביום זה המטיר הקב"ה לחם מן השמים^{נח}.

גם נודע על כוחו הגדול של רשב"י להשפיע שפע 'מזוני' לעולם, וכדאיתא ב'ירושלמי' (ברכות פ"ט הי"ח) רבי חזקיה בשם רבי ירמיה, כן היה רשב"י אומר בכל

להפקד בורעא חייא וקיימא יעתיר על כך בברכת 'רפאנו', כי ענין זה נכלל בכלל 'רפואה', וביום זה שהוא בחינת 'הוד' מסוגל לבקש על רפואות, כי 'בורא רפואות' (בברכת יוצר) הוא כנגד מידת ההוד, ו'הוד שבהוד' הוא רפואה בתכלית השלימות, נמצא שאף פקידת עקרות מסוגלות היום הגדול הזה^{נז}.

חיי - כמו שמביא הרה"ק ממונקאטש זי"ע (שער יששכר מאמרי חודש אייר מאמר גל עיני אות י) כי 'שמעון בן יוחאי' בנימטריא 'מחיה מתים'.

זעודה, שתיבות 'שמעון בר יוחאי' עולים במכוון כמספר 'ורפאתיו' (אורה ושמה להרה"ק מבארניב דף כ, הובא בהילולא דרשב"י הערה סז). ולא זו בלבד, אלא כמו שאמר הרה"ק רבי פנחס מקאריץ זי"ע (אמרי פנחס השלם אות רלא) שיום זה מסוגל ביותר לעורר בו עניין הרפואה ומי שצריך לקחת רפואה (תרופות) יתחיל בל"ג בעומר,

אמרו חז"ל 'כל הפושט יד נותנים לו', כך גם בל"ג בעומר שכל הפושט יד זוכה למלאות כל בקשותיו לטובה. **נה**. וגם בענין הזיווגים, ידוע מה שאמרו צדיקים שיום זה מסוגל למציאת זיווג הגון, כי רבי שמעון 'הציל הלחוצים', ומי לנו 'לחויץ' כמי שממתין לזיווג...

נו. איתא מהרה"ק ה'מנחת אלעזר' זי"ע (שער יששכר, אייר, מאמר גל עיני אות ה) על הא דאיתא (מכות יז:) 'אמר רבא דילידא אימיה כרבי שמעון תלד, ואי לא לא תלד'. וברש"י (ד"ה דילידא) כל שאמו יולדת תבקש רחמים יהי רצון שיהא כרבי שמעון. ולפי פשוטו אין הדברים מובנים, וכי כל כך ביד כל איש לבקש שבנו יגדל ויתעלה לרום המדרגות כרשב"י.

ומבאר ה'מנחת אלעזר', כי אכן גדול ואדיר כוחו של האי יומא קדישא - יום ל"ג בעומר, עד שבידינו לבקש ולהתפלל על בנים כרשב"י, כי כל תפילה מתקבלת בשמי מרום ביום זה. ואנן נעני ונאמר, שאין הדברים אמורים דייקא ביולדת. אלא אף על עצמו ועל נפשות בניו ובנותיו יש ביד כל אחד ואחד לפעול - שיגדלו ויהיו כרבי שמעון, כשירבה בתפילה ותחנונים להתעלות בתורה ויראה טהורה, וכל מידה נכונה וטובה, ובזה יזכו הכל לרוות נחת דקדושה מכל יו"ח.

נז. איתא במדרש (שהש"ר א) אמר רבי אידי, מעשה באשה אחת בצידון ששהתה עשר שנים עם בעלה ולא ילדה, באו הבעל והאשה לפני רשב"י, ואמרו לו, רצוננו להתגרש זה מזה. אמר להם רשב"י, חייכם, כשם שנזדווגתם זה לזה במאכל ובמשתה כך אין אתם מתפרשים (נפרדים) אלא מתוך מאכל ומשתה. הלכו בדרכיו ועשו לעצמן י"ט, ועשו סעודה גדולה, בתוך הסעודה נתנה לו האשה יין ושיכרתו יותר מדאי, כיון שנתישבה דעתו עליו, אמר לה, בתי, ראי - כל חפץ טוב שיש לי בבית וטלי אותו ולכי לבית אביך. מה עשתה היא, לאחר שישן רמזה לעבדיה ולשפחותיה, ואמרה להם שאוהו במטה וקחו אותו והולכיכוהו לבית אבא. בחצי הלילה נייער האיש משינתו כשפג היין, אמר לה, בתי היכן אני נתון, אמרה ליה בבית אבא, אמר לה מה לי בבית אביך, אמרה לו - ולא כך אמרת לי בערב 'כל חפץ טוב שיש בביתי טלי אותו ולכי לבית אביך', אין לי חפץ טוב בעולם יותר ממך. הלכו להם אצל רשב"י, ועמד והתפלל עליהם ונפקדו. ללמדך, מה הקב"ה פוקד עקרות אף צדיקים פוקדים עקרות, והרי דברים קל וחומר, ומה אם בשר ודם מכיוון שאמר לבו"ד כמותו אין לי חפץ בעולם טוב ממך נפקדו, ישראל המחכים לישועת הקב"ה בכל יום ואומרים אין לנו חפץ טוב בעולם אלא אתה עאכ"ו.

נח. איתא מהרה"ק ה'שמח ישראל' זי"ע (מאורן של ישראל י"ד שבט, ב) שיום פטירת הצדיק נקרא 'הילולא', כי אותו היום הוא לצדיק כ'בי הילולא' שהוא בלשון ארמי יום 'חתונתו', וכמו שבחתונה קורין את הכתובה לפני החתן

זכראיתא בגמרא (יבמות צו.) 'אמר רב יהודה אמר רב מאי דכתיב אנורה באהלך עולמים וכי אפשר לו לאדם לגור בשני עולמים אלא אמר דוד לפני הקב"ה רבוננו של עולם יהי רצון שיאמרו דבר שמועה מפי בעולם הזה, דאמר רבי יוחנן משום רשב"י כל תלמיד חכם שאומרים דבר שמועה מפיו בעולם הזה שפתותיו דובבות בקבר'פ.

זכן אמר רשב"י במדרש תנחומא (כי תשא ג) על הפסוק (קהלת ה יא) 'מתוקה שנת העובד אם מעט אם הרבה יאכל והשבע לעשיר איננו מניח לו לישון'... בעשירי תורה אני מדבר ולא בעשירי ממון, כיצד היה אדם גדול ועשיר בתורה למד תלמידים הרבה ורבין תורה ברכים ושבע מן התורה, אף על פי שהוא מת אין התלמידים שהעמיד מניחין לו לישון, אלא יושבין ועוסקין תלמידיו בתורה ובתלמוד ובהלכה ואגדות ואומרים תלמידיו הלכות ושמועות משמו ומזכירין שמו בכל שעה ואין מניחין אותו לישון בקבר, וכן אמר רשב"ל אמר רבי עקיבא זכן אמר רשב"י, אין תלמידיו מניחין אותו לישון בקבר שנאמר (שה"ש ז י) 'דובב שפתי ישנים', הוי 'והשבע לעשיר איננו מניח לו לישון', עכ"ל.

זהאריך בזה הרה"ק ה'מאור עינים' זי"ע (ישמח לב, בריש דבריו עמ"ס שבת) 'ובדורות האחרונים, כשלומדים דברי שום תנא וחכם מדברי הקדמונים וכו', ולכך מחיה אותו שמכנים החיות בהדברים, שלכך אמרו שפתותיו דובבות בקבר, שאפשר לומר כי זה בחינת השתטחות על קברי הצדיקים, כי דיבורי הצדיק שם הוא קבור וטמון החיות שלו כאמור וכו', ונקראת בחינה זו השתטחות

פעם שהוצרך למעות 'בקעה בקעה התמלאי דינרי זהב' והיתה מתמלאה.

מתאמרא בשם הרה"ק רבי נפתלי צבי מראפשיץ זי"ע שהקשה על דברי הוזהר הידועים (ח"ג קנב): על יום י"ד אייר - פסח שני, 'כרוזא כרוז כל מאן דלא יכיל למחמי מטרוניתא ייתי ויחמי עד דלא ינעלון תרעי (כל מי שרוצה לבוא וליראות את פני הארון ה', יכול לבוא באלו הימים לראותו בטרם ינעלו את השערים), אימתי כרוז אכרוז, בארבעה עשר לירחא תניינא דהא מתמן עד שבעה יומין תרעין פתיחין מכאן ולהלאה ינעלון תרעי (כרוז זה יוצא ביום י"ד אייר, ומאז ועד ז' ימים עדיין פתוחים השערים, ולאחר מכן ינעלו אלו השערים), ע"כ'. ולכאורה קצת צריך ביאור מדוע אין משאירים את השערים פתוחים לרווחה לפליטת עמו בית ישראל. אלא, שלאחר 'ל"ג בעומר' (החל בשבוע של הוד) אין כל צורך להשאיר את השערים פתוחים - כי כבר נכנסו כל בני ישראל, ואף פעלו כל משאלות לבם לטובה ביום ל"ג בעומר, כי הוא יום שבו פעל כל איש מישראל פעולתו לטובה בכל מאי דבעי.

נסוד תורה הבהיר - העסק במאמרי רבי שמעון בנגלה ובנסתר כבר הבאנו דברי חז"ל (פסחים נא): 'כדאי הוא רבי שמעון לסמוך עליו בין בפניו ובין שלא בפניו', ומלבד מה שנתבאר כי כוחו של רשב"י רב להושיע אף לאותם הנמצאים שלא בפניו, אזי נכלל בזה עוד כי ניתן 'להיות' ולהשתטח על ציונו הק' של רשב"י גם אם נמצא בגופו שלא בפניו, והוא על ידי הלימוד במאמריו^ט.

להודיעו ולהזכירו את התחייבויותיו כלפי הכלה, כמו כן ביומא דהילולא של הצדיק מזכירים את התחייבותו כלפי האנשים שחסו בצילו. עכ"ל.

עפ"י יש לומר, שבהילולא דרשב"י הרי הוא כחתן היוצא מחופתו, ו'שטר כתובה' בידו לכל המשתתפים בשמחתו הן בקירוב מקום הן בקירוב הלב, ובכתובתו כתוב 'אנא אפלח ואיזון ואפרנס יתיכי ליכי' (איזון ואפרנס), והרי הוא כמחייב עצמו להשפיע לנו בני חיי ומזוני וכל הצטרכויותינו בהרחבה מרובה.

נט. וכך כתב הגה"צ רבי אשר זעליג מרגליות זצ"ל 'מי שהוא מחמת אונס וחולשה וקשה לו לעלות למירון ביום ל"ג בעומר, או הדר בחוצה לארץ, ילמוד בזה הספר מאמרי רשב"י, וישמח במקומו בשמחת הילולא דרשב"י, ויוושע גם כן'.

ס. וביאר ב'יערות דבש' (ח"ב דרוש ז) וז"ל. כשאומרים דבר שמועה מפיו אז נשמת צדיק מתלבשת שם בלומדים, ועומדת שם... ולכך שפיר אמרינן שדוד המלך דר בב' עולמות, א. בעולם הנצחי, ב. בזה העולם - בלומדים האומרים דבר שמועה מפיו, עכ"ל. והיינו שעל ידי שעוסק במאמרי רשב"י זוכה הוא שרשב"י בעצמו יבוא להתחבר עמו ולשכון בו בשעה שמזכיר את מאמריו ומדובב את שפתיו.

באר הפרשה - ל"ג בעומר

על קברי הצדיקים^{סא}, שהן דבריהם שלומד ומזכיר היום הלומד^{סב}, לו (לצדיק), כמ"ש דובב שפתי ישנים ונעשו בבחי' משפיעים זה לזה^{סג}.

גם ייחשב זה האיש כמי שהוא משפיע טובה לצדיק, וכן כתב בנו של הרה"ק ה'שפת אמת' מבערוז'אן זי"ע בהקדמת בן המחבר (לספר שפ"א) וז"ל. שמעתי מאאמ"ו זצוק"ל שאמר לי כי טוב יותר לעיין בספר הצדיק מלהשתטח על קברו, כי ע"י העיון בספרו מתדבק יותר בחי' וקדושת והשפעת שורש נשמתו ומלמעלה ישפיע עליו ע"י שהוא (העוסק בתורתו) משפיע

בשנתו עם חברים - גמילות חסד במשנת רשב"י

איתא במדרש (תנחומא, ויחי ה) אמר רשב"י כל העוזר את ישראל כאלו עוזר את השכינה שנאמר (שופטים ה כג) 'אורו ארור יושביה כי לא באו לעזרת ה', וכי צריך הוא לסיוע, אלא ללמדך, שכל העוזר לישראל כאלו עוזר את השכינה, עכ"ל^{סד}.

סא. וביאר בזה הרה"ק ה'ברכת אברהם' זי"ע (בפתיחה לספר בית אברהם) וז"ל, כי הענין שמתפללים על קבר הצדיק הוא שעל ידי זה מתקשרים עם נפשו רוחו ונשמתו כמובא בזוהר הק' פרשת תרומה, ובהיות וניצוץ מנפש הצדיק הוא עטוף בדיבורו, ודבריו חיים וקיימים (כלשון היסוד העבודה במכתב ס"ד) אפשר להתקשר איתם בכל מקום על ידי דבריהם הקדושים.

סב. וב'ספר חסידים' (סי' רכד) איתא וכל האומר דבר שמועה מפיהם, הם מתפללים עליו שם, ומליצים טובה עליו. וכך אמר הרה"ק ה'ישמח ישראל' זי"ע (מאורן של ישראל ח"א דף י"ד, י"ד שבט תרנ"ו אות א), וז"ל. על ידי שמזכירים את הצדיק בזה העולם יש עליה ופקידה לטובה לכל ישראל.

הרה"ק הרי"צ מליובאוויטש זי"ע מביא בשם אביו הרה"ק הרשב"ב זי"ע (אגרות קודש מוהרי"צ ח"ח עמוד קל) כשיהודי לומד תורה של איזה צדיק, בא מלאך ממחנה מיכאל להיכל הצדיק ומבשרהו 'בשורה טובה' שפלוגי בן פלוגי לומד בספרו, והצדיק בעל הספר מעורר רחמים על הלומד ובני ביתו, כי המלאכים יודעים היטב איזו 'בשורה טובה' יש בזה לצדיק שעוסקים בתורתו בעולם הזה, עד כאן דבריו (בתרגום ללשון הקודש).

כתב הרה"ק ה'ברכת אברהם' זי"ע (שם), מרן מהר"ש זי"ע (הדברי שמואל) פעם אחד ב"א חשון - בהלולא של כ"ק א"ז בעל יסוד העבודה זי"ע, בדברו על גודל ענין לימוד ספריו הקדושים, אמר, כי הצדיק בעולם הזה הוא בבחינת הולך, וכשנסתלק אז הוא בבחינת עומד, וכשחוזרים על דבריהם הקדושים מחויב הצדיק לעזור להם, ונהיה לבחינת מהלך, ומקויים בו 'ונתתי לך מהלכים בין העומדים האלה' (זכריה ג ז).

וכך כתב הרה"ק ה'בית אברהם' זי"ע (פרשת נח עמוד י"ב ד"ה ענין) וז"ל. בהלולא של צדיקים גם מי שלא הכירו בחייו ולא שמע מפה קדשו דברי תורה, מכל מקום ההולכים בעקבותיו ומתאספים יחד, ומספרים ספורי קודש, וחוזרים על דבריו הקדושים שלימד בהם איך לעבוד להשם יתברך, על ידי זה משיגים קשר ושייכות להצדיק, עכ"ל.

סג. כתב הרה"ק מזאלאוויץ זי"ע בספרו 'ברית אברם' (סוף הפטרת שבת הגדול) וז"ל, שמעתי מרבי ישראל בעל שם טוב זללה"ה, כי אין הצדיק יכול לעלות ממדרגה למדרגה לאחר מותו, אם לא שדנין אותו על קלות שבקלות. ואחר שכבר דנו אותו על קלות שבקלות אי אפשר עוד לבוא למדרגה יותר - רק כאשר בני אדם מספרים למטה מתורה ומעשים טובים שלו, אז בא הצדיק שספרו ממנו לעליה גדולה. וכן בכל פעם ופעם שמספרים איש אל רעהו מן יראי ה' הנפטרים אז יש להצדיק הנ"ל עליה וכו' וגם להאנשים המספרים יש להם עליה. עכ"ל.

סד. איתא בזוה"ק (ויחי ריח.), רבי יצחק תלמידו של רשב"י נכנס אל רבי יהודה ואמר לו כי מרגיש על עצמו שהוא נוטה למות... משם הלכו שניהם אל רבי שמעון, וירא רבי שמעון כי מלאך המוות מרקד לפני ר' יצחק, אחז רשב"י בידו של ר' יצחק, ואמר הריני גוזר שכל מי שרגיל להיכנס הנה בכל עת יכנס, ומי שאינו רגיל להיכנס - לא יכנס, כלומר, שמלאך המוות שאינו רגיל כאן לא יכנס. נכנסו ר' יצחק ור' יהודה, ומלאך המוות נשאר מבחוץ. שאל רשב"י את ר' יצחק אם כבר ראה את אביו מהעולם העליון, כי אם ראה כבר אין בידו להושיעו (סימן זה היה מסור בידי אותם שרפים לבירור עניין המיתה, ואין לדין עסק בזה), ענה ר' יצחק, עדיין לא ראיתי את אבי, פנה רשב"י לשמים, ואמר, את ר' יצחק הנני צריך כאן בעולם כי הוא אחד מז' העיניים שלי (מהאידרא), ונענה מן השמים שאכן ישאר ר' יצחק בין החיים, אך ביום הסתלקותו של רשב"י יצטרך להביא עמו את ר' יצחק (וכך הוה, לפני שנסתלק רשב"י מהעולם, אמר לבנו שיראה אם ר' יצחק נמצא בבית, דאנא מערבנא ליה, פי' שאנכי ערבתי לשמים להביאו עמי לעולם העליון, אידרא זוטא, פר' האזינו רפז:).

גורם לאותו שאוהבו - שיוכה בדין מבעוד מועד, על ידי ששולח לו 'מתנה' - עני המזכהו בצדקה, והוא הגורם לו לזכות בדין). וכעין זה גם בח"ב (קצח). תא חזי זכאה חולקיה דבר נש כר מסכנא אערע לגביה, דההוא מסכנא דזרונא דקודשא בריך הוא חזי דשרר ליה (שעני זה 'מתנה' הוא ששלח לו הקב"ה) ס"ה.

ועלינו להיות 'מתלמודי' רשב"י, לדבוק בארחותיו ולילך בדרכיו, להיטיב תמיד לבריות, ולחום על

וכך איתא מפורש בזוהר הקדוש (בראשית ח"א קד). רבי אלעזר אמר, תא חזי כמה אנהג קב"ה טיבו עם כל בריין, וכל שכן לאינון דאזלי באורחוי, דאפילו בזמנא דבעי למידן עלמא, איהו גרים למאן דרחים ליה למזכי במלה עד לא ייתי ההוא דינא לעלמא, דתנינן בשעתא דקב"ה רחים ליה לבר נש משדר ליה דזרונא, זמאן איהו מסכנא, בגין דזוכי ביה. (פי' בוא וראה עד כמה מטיב הקב"ה עם כל הבריות, וכ"ש להולכים בדרכיו, שאפילו בזמן שהוא הן את העולם.

נרדם ר' יצחק, ואביו נגלה אליו, וסיפר לו, שהכל כבר היה מוכן לקראת עלייתו לעולם העליון, והוא (אביו) וכל קדושי מעלה היו מוכנים כיום חג לקבל את פניו. ורק צער קטן היה עוד בלבו על שלא יזכה רבי יצחק ללמד תורה לבנו הקטן. והדברים עתיקים וידועים.

הרה"ק מסאווראן זי"ע הראה ממקום אחר בזוה"ק (בשלח סא). את המשך המעשה, וכך כתיב שם, פעם אחת היה רבי יצחק מהלך בדרך ופגש בו עני אחד, ויבקשהו העני, 'הב לי נדבה שאוכל להחיות בה את נפשי ונפשות בני ביתי', ענהו רבי יצחק, אין תחת ידי אלא מחצית המעה, ומה תוכל לקנות בה. אמר לו העני, אף תחת ידי חצי מעה, אצרף אותה עם המחצית שתתן לי, ואקנה בו דבר מה להשיב את הנפש. נתן לו רבי יצחק את חצי המעה שבידו. בלילה ההוא הראו לרבי יצחק בחלום, איך שהוא עובר את הים הגדול, ורצו להשליכו לתוכו, והנה רואה הוא כי רשב"י מושיט ידו להצילו - להוציאו מן המים הזידונים, אך אין ידיו של רשב"י קרובות דיים לידיו של ר' יצחק, ואז... מגיע העני שבאותו היום החיה את נפשו, ומחבר את ידי ר' יצחק עם ידי רשב"י (כחיבורם של שתי חצאי המעות), ואז עלה בידי רשב"י להציל את ר' יצחק ממוות לחיים. משהשכים רבי יצחק משנתו נפל בפיו הפסוק (תהלים מא ב) 'אשרי משכיל אל דל ביום רעה ימלטהו ה' (ואמרו חז"ל, שהמשכים ונפל לו פסוק לתוך פיו הרי זה נבואה קטנה, ברכות נה:).

והיינו שאף שהצלנו הייתה ע"י רשב"י, מכל מקום לא בא לידי הצלה זו מבלעדי הצדקה שעשה עם העני. סה. עפ"י ביאר הגה"ק רבי חיים מוואלוז'ין זי"ע (רוח חיים אבות ה ט) הטעם שנקטו חז"ל בכל מקום בלשון מתנות עניים, שהלא מבואר בזוה"ק שהעני הוא 'מתנה' מהקב"ה לבעל הבית. הוסיף לבאר עוד, וז"ל, והנה השי"ת משתמש בכלים שבורים [כדאיתא במדרש (ויק"ר ז ב) 'אמר רבי אלכסנדרה ההדיט הזה אם משתמש הוא בכלים שבורים גנאי הוא לו, אבל הקב"ה כלי תשמישו שבורים, שנאמר (תהילים לד ט) קרוב ה' לנשברי לב'], לב נשבר של העני יקר מאוד למעלה, נמצא מכלי תשמישו של השי"ת נותן לו להעשיר מתנה. עכ"ל.

סו. איתא בזוהר הקדוש (פרשת אמור דף צב), שכל יום ויום בו יהודי גומל חסד עם רעהו, עומד לו יום זה כאפוטרופוס (הדואג לכל מחסורם של היתומים) בשמים.

וכך כותב השל"ה הקדוש זי"ע (במס' פסחים סוף פרק נר מצוה) על הפסוק (תהילים נב ג) 'חסד קל כל היום', ראוי לאדם שלא יעבור עליו יום אחד מימי חייו שלא יעשה בו חסד עם רעהו בין בגופו ובין בממונו. וכבר נודע בשערים סגולת ה'ח"י ראטל' - לנדב ח"י ראטל משקה להשקות נפש כל חי לכבוד ההילולא קדישא בכדי לזכות לישועה הנצרכת בזש"ק ובשאר העניינים, וכבר מילתנו אמורה שביותר יש בזה משום 'סגולה' בדוקה ומנוסה - 'להשקות' אחרים ב'ח"י רוטל גיטע ווערטער', דיבורי עידוד וחיזוק המתיישבים על הלב, שהוא גם עניין של 'להשקות' אחרים, כמו שאמרו בגמ' (כתובות קיא:): 'טוב המלכין שינים לחבירו יותר ממשקהו חלב'.

סז. איתא בגמרא (שבת לג:): שלאחר שיצא רשב"י מן המערה אמר הואיל ואיתרחיש ניסא איזיל אתקין מילתא', וביאר ה'בן יהודע' מה עניין זה לזה, 'ונראה לי בס"ד, דידוע דאמרו רז"ל אם אדם עושים לו נס מנכין לו מזכויותיו, אך יש צדיקים שיעשה להם כמה ניסים ואינו מנכה להם כלום אלא עושה עמהם הנסים בתורת צדקה, ותלוי בדבר אחד, שאם אותו צדיק אוהב לעשות חסד חנם עם הבריות, שעושה להם טובה שאין לו הנאה ממנו, אז מדה כנגד מדה יעשה לו הקב"ה נסים בתורת צדקה ומתנת חנם שאין מנכה לו מזכויותיו כלום, ועל כן רצה רשב"י לתקן מילתא להיטיב עם הבריות, מאחר שנעשה לו נס במערה ורצה שלא ינכו לו מזכויותיו כלום (עבור הנס הגדול שנעשה עמו), ומהאי טעמא 'טיהר את עיר טבריה עשה אותה נקיה', כי במעשה זה לא היה לו שום הנאה

באר הפרשה - ל"ג בעומר

ורחמים מלא כבודו, כדכתיב (תהלים קל ה) 'כי עמך הסליחה' ס"ט. וביאר בביאור 'שער המלך', מי הוא הזוכה להיות נידון לפני ממ"ה הקב"ה ולא לפני בית דינו - זה האיש המעביר על מידותיו, ואכן הוא נידון לאלתר לגן עדן".

אוצר של יראת שמים - יראת שמים במשנת רשב"י

איתא בגמרא (ברכות לג:) 'אמר רבי חנינא משום רשב"י אין לו להקב"ה בבית גנוזו אלא אוצר של יראת שמים'. וכבר איתא מהרה"ק ה'שפת אמת' (אמור תרנ"ב) בשם הרה"ק ה'חידושי הרי"ם' זי"ע כי בל"ג בעומר יכולין לזכות ליראת ה'ע"א.

כבודם ס"ה, וגם להיות 'מעביר על מידותיו' שלא ישיב אדם לחברו מנה אחת אפיים, אלא יגמול טובה תחת רעה, וכדאיתא בזוה"ק (זוהר חדש כרך א, פר' בראשית דף לב.) שכשחלה רבי שמעון, והגיע היום שבו עלה והתעלה רבי שמעון - לשמי רום. כנסו אליו רבי פנחס בן יאיר ועוד מתלמידיו, ואמר להם רבי שמעון, דעו נא, כי בשמים ממעל ישנם שלושה בתי דינים, האחד בי"ד של עשרים ושלושה (דוגמת הסנהדרין קטנה), השני, של שבעים ואחד (כעין הסנהדרין הגדולה בלשכת הגזית), והשלישי, הקב"ה בכבודו ובעצמו יושב ודן. וכל מי שזוכה - מכניסים אותו להיות נידון אצל הקב"ה, ואז יוצא בוודאי כולו זכאי, כי בשאר בתי הדין יש מחייבים ומזכים, אבל אצל הוי"ה יתברך שמו הכל הוא טוב גמור, חסד

מאחר שאינו כהן, וגם לא היה גר שם, ומעתה ינהגו עמו מן השמים ג"כ במידה כנגד מידה - בהנהגת חסד ורחמים מבלי לנכות משכרו וזכויותיו. ומדבריו למדנו כיצד ביד האדם לזכות ש'קל חנון ורחום' יתן לו מתנת חינוך [שהוא מהותה של מידת 'חנון'] אף אם אינו הגון ואינו כדאי, והוא ע"י שיעשה טובות לאחרים שאין לו הנאה מהם, אזי יתעורר עליו משמיא בדרך מדה כנגד מידה רצון להשפיע עליו מתנת חינוך.

סח. הן בעשה טוב הן בסור מרע - שלא לבייש את חברו, ויזכור כי רשב"י הוא 'מרא דשמעתתא' שאמר 'נוח לו לאדם שיפיל עצמו לתוך כבשן האש ואל ילבין פני חברו ברבים' (ברכות מג:).

סט. וביארו, שעל כן אמרינן בנוסח הקדיש בימי הדין 'לעילא ולעילא', שאנו מבקשים שידון אותנו למעלה מבית דין הראשון ולמעלה מבית הדין השני. אלא הקב"ה בעצמו ידון אותנו לטובה.

ע. ושנינו ב'משנת רשב"י' - בזוהר הקדוש (מקץ דף רא:): כי מסגולת הוותרנות להרבות עליו שפע רב טוב, ואף יזכה לניסים גדולים. וכמסופר שם, יתיב רבי אבא אתרעא דאבבא דלוד - רבי אבא ישב על פתח העיר לוד, והנה רואה הוא אדם היושב ונס את שנתו על בליטה היוצאת מהר גבוה, הבחין רבי אבא שתוך כדי שנתו מתקרב אליו נחש גדול ומבקש להמיתו, אך בטרם שהכישו הנחש יצא מתוך ההר שרץ הנקרא 'קוסטפא דגורדנא' והרג את הנחש. כשהקיץ האיש משנתו נגלה לנגד עיניו נחש מת, תכף קם ממקומו ופנה להמשיך בדרכו, ואז נפלה ה'בליטה' שישב עליה אל העמק שמתחת להר, ונמצא שניצול האדם ב' פעמים ממיתה וודאית.

ניגש רבי אבא אל היהודי, ושאלו 'מה מעשיך', כי ראיתי שהקרה הקב"ה לפניך נס אחר נס, ואין זה לחינם, נענה היהודי ואמר לו לרבי אבא, מימי לא היה אדם שעשה לי איזה רעה ולא מחלתי לו, ואף אם לא יכולתי למחול לו, אזי לא עליתי על מיטתי טרם שמחלתי לו ולכל מי שציער והקניט אותי, ולא נטרתי להם שנאה כל היום. ולא עוד, אלא הנני משתדל מאותו היום והלאה להטיב לו באחריתו.

בכה רבי אבא, כמה גדולים מעשיו של אלו, ואף יותר מיוסף הצדיק, כי הוא גמל טובה עם אחיו, ואילו אדם זה גומל טובה תחת רעה לכל בני עולם, ראוי הוא זה שיעשה עמו הקב"ה נס על נס.

עלינו להתבונן במעשה זה, ללמוד מהיהודי הלז, כי לפי הנראה מדברי ה'זוהר הקדוש' אין המדובר דייקא בצדיק, חסיד או פרוש, אלא איש פשוט ורגיל. ומ"מ זכה לניסים גדולים כאלו למעלה מכל גדרי הטבע, כי גדולים עד מאד מעשי 'בין אדם לחברו' בכלל, ומעביר על מידתו בפרט.

עא. רמז נתן בה הרה"ק ה'אמרי אמת' זי"ע, כי מצינו בתהלים (יט ה-י) חמשה עניינים המדברים אודות 'תורה ויראה' - כל אחד בנוי מחמש תיבות, ואלו הם א. תורת ה' תמימה משיבת נפש. ב. עדות ה' נאמנה מחכימת פתי. ג. פקודי ה' ישרים משמחי לב. ד. מצות ה' ברה מאירת עיניים. ה. יראת ה' טהורה עומדת לעד. נמצא שיראת ה' טהורה עומדת לעד היא הלשון החמישית שיש בה חמש תיבות, והרי"ז ה'חמישי שבחמישי' והוא כנגד יום ל"ג בעומר שגם הוא 'חמישי שבחמישי' - יום החמישי שבשבוע החמישי של ספירת העומר, מכאן סמך למה ששנינו שהיום הזה מסוגל לקנות בו 'יראת שמים'.

נמצאים שם. כיו"ב בין הקב"ה לבני ישראל, 'ואף גם זאת בהיותם בארץ אויביהם' (הדומה לשוק של בורסקין), פירוש, שבני ישראל נמצאים בגלות 'בארץ אויביהם' מקום הקליפות והטומאה המאוסים כשוק של בורסקין, אעפ"כ לא מאסתים ולא געלתים, ומדוע, לכלתם - בגין כלתם (כתיב 'לְכַתֶּם חסר וא"ו ונדרש 'לְפַלְתֶם' מלשון כלה) זו ה'שכינה' הנמצאת עם בני ישראל אף בעמקי שאול, ולכן אוהבם הקב"ה, ולרוב אהבתו אותם נדמה לו המקום כמשכן ריח הטוב שבעולם. עכדה"ק.

וביותר מצינו בזה"ק (ח"ב ה:) אלמלי הווי יודעין בני נשא רחימותא דרחים קב"ה לישראל, הווי שואגין בבפיריא למירדף אבתריה (אילו היו יודעים בני האדם עד כמה גדולה אהבת ה' לישראל, היו שואגים ככפיר לרדוף אחריו).

ולא תבהל נפשו לומר, בושתי וגם נכלמתי - כיצד תדבר אלי גבוהה, בענייני אהבת ה' כשהנני חוטא ופושע נורא, כי אכן, הקב"ה יושב ומצפה לתשובתו, ואף לפי דבריו שנסתמה בפניו דרך התשובה אין זה אלא בדרך הישר, אבל כבר אמר כן רשב"י במסכת סנהדרין (קג.) שאף למנשה שהרבה לחטא ולא היה מי שהגיע לתכלית הרוע כמוהו - נכנס הקב"ה לפניו

ומעיקרי יראת ה' - שישמור עיניו ולבו בטהרתם לפני ה' עב, מחמת יראתו יתברך - שלא לתור אחרי לבו ואחרי עיניו^{עב}, וכפי שאמר הרה"ק רבי צדוק הכהן זי"ע (פרי צדיק בראשית א) לבאר בדברי חז"ל (ברכות ה.) 'מיום שחרב בית המקדש אין לו להקב"ה בעולמו אלא ד' אמות של הלכה בלבד', שאין הכוונה רק על מי שלומד ההלכה, אלא למי שמקיים ההלכה, וכגון המהלך ברחוב ושומר עיניו מראות ברע זה נכלל בכלל אין לו להקב"ה בעולמו אלא יהודי זה המקדש ארבע אמותיו, ובנפש בזאת שורה הקב"ה.

בני חביבי - אהבת הקב"ה לבניו, גם לרחוקים

ביאור וחיוזוק נפלא מצינו בתורתנו של רשב"י בזה"ק (ח"ג קמז:) בפרשת בחוקותי על הפסוק (כו מד) 'ואף גם זאת בהיותם בארץ אויביהם לא מאסתים ולא געלתים לכלותם'. בדרך משל, למי שנשא אשה ומקום מדורה בשוק של בורסקין (ששורה שם ריח רע מאד), הרי לרוב אהבתה ילך הבעל לגור אצלה במקומה, אף שאילולי מושבה במקום זה לא היו רגליו דורכות מעולם שם, המפני שהיא נמצאת שם דומה בעיניו השוק של בורסקין בשוק של בשמים, שכל ריחות הטובים שבעולם

עב. והכי כתיב בזה"ק (תיקו"ז תיקון ע' דף לא.), וכל דינין תליין בדיבורא, וכן בעיינין, כמו דאוקמוה מארי מתניתין (ב"ב קלא.) אין לו לדיין אלא מה שעניו רואות, עכ"ל. כלומר שדינו של אדם תלוי בשמירתו על עיניו ופיו.

עג. ידוע המעשה המובא בגמ' (שבת לג:) שישבו רבי יהודה ורבי יוסי ורבי שמעון, וישב יהודה בן גרים לפניהם, פתח רבי יהודה ואמר כמה נאים מעשיהן של אומה זו (של מלכות רומי), תקנו שווקים תקנו גשרים תקנו מרחצאות, רבי יוסי שתק, נענה רשב"י ואמר כל מה שתקנו לא תקנו אלא לצורך עצמן וכו', מרחצאות לעדן בהן עצמן גשרים ליטול מהן מכס. והקשה המהרש"א (ח"א ד"ה כמה) מהמבואר בגמ' (ע"ז ב:) שלעתיד לבוא תעמוד מלכות רומי לדין, 'אמר להם הקב"ה במאי עסקתם, אומרים לפניו רבש"ע הרבה שווקים תקנינו הרבה מרחצאות עשינו הרבה כסף וזהב הרבינו וכולם לא עשינו אלא בשביל ישראל כדי שיתעסקו בתורה, אמר להם הקב"ה שוטים שבעולם כל מה שעשיתם לצורך עצמכם עשיתם, תקנתם שווקים וכו' מרחצאות לעדן בהן עצמכם' וכו', ולכאורה עולה שדברי רשב"י הם כדברי הקב"ה ואילו רבי יהודה סבר ממש כטענת רומי, ותמוה לומר כן. ומבאר המהרש"א, דבוודאי גם רבי יהודה סובר שלא עשו אלא לצורך עצמם, אלא שסתם דבריו מפני אימת המלכות. אך קצת קשה כי כל שיחתם הייתה רק בהצנע, ואם יהודה בן גרים לא היה מוציא הדברים חוצה לא הייתה בריה בעולם יודעת מה דיברו התנאים בינם לבין עצמם.

יש שתירצו שרבי יהודה לא אמר שהגויים עצמם נאים ח"ו אלא דקדק בלשונו לומר כמה נאים מעשיהן של אומה זו, שאף שלא עשו אלא בשביל עצמם אך סוף סוף מעשיהם נאים ומתוקנים ויש בהם תועלת גם לישראל. אמנם רשב"י לגודל שנאתו את הרע וכדכתיב (תהילים צז י) 'אוהבי ה' שנאו רע' לא היה יכול לשמוע אפילו צד מעלה במעשיהם, ומיד אמר שכל מה שעשו אלא לצורך עצמם ואין לשבחם כלל, ומעתה תדע, כי זוהי משנתו של רשב"י, שנא את הרע והרחק מן הכיעור בתכלית ההרחקה (וכגון כל ה'כלים' המיוצרים חדשים לבקרים, במקום שיש בהם איזה חשש אפילו רחוק) אף אם נדמה שיש בזה איזו תועלת ותכלית טוב (צורך פרנסה וכיו"ב), כי עצם היותו רע תרחיק אותך ממנו.

ומרמזו בזה, שאף המרוחק מאד שלא ראינוהו קרוב אל ה' בין בקיץ בין בחורף - אינו מרוחק ואינו נדחה.

איתא בגמ' (סנהדרין עא.) רשב"י אומר, 'בן סורר ומורה לא היה ולא נברא', ולמה נכתב, דרוש וקבל שכר. יש שביארו בענין זה, שהרי מבואר בגמ' (שם ע"ב) הטעם שבן סורר ומורה חייב מיתה אף שלא עבר על עבירות שחייבים עליהם מיתה, כי סופו שיושב בפרשת דרכים ומלסטם את הבריות מוטב ימות זכאי ולא ימות חייב, וכנגד זה אמר רבי שמעון לא היה ולא נברא, שלא תיתכן מציאות כזאת שנחליט כבר עתה על יהודי שבוודאי יבוא לידי חיוב מיתה, כי אפילו הרשע הגדול ביותר יש לו תקוה להיטיב דרכיו^ע - כי לא תשכח מפי זרעו^ע, ואפילו לפחותים^ע.

משורת הדין וחתר לו חתירה מיוחדת להצילו. וז"ל. א"ר יוחנן משום רשב"י מאי דכתיב (דה"י ב' לג יג) 'וישמע אליו ויחתר לו', ויעתר לו מיבעי ליה, מלמד שעשה לו הקב"ה כמין מחתרת ברקיע כדי לקבלו בתשובה מפני מדת הדין. וברש"י, מדת הדין היתה מעכבת שלא להקביל פני מנשה בתשובה, ועשה הקב"ה מחתרת ברקיע ופשט ידו וקבלו בלא ידיעת מדת הדין, אמור מעתה שלא ננעלו דרכי התשובה אפילו בפני הפחות שבישראל^{עד}.

משם הרה"ק ממנוקאמש זי"ע אמרו לבאר את דברי הגמרא (עי' ביצה מ.) 'רבי שמעון לית ליה מוקצה בין בימות החמה בין בימות הגשמים', (גם בהמות היוצאות מהעיר ורועות באגם ואינם שבות כלל לא בקיץ ולא בחורף אינם מוקצה),

עד. ולכל הרואים עצמם מרוחקים מן הקדושה ודרך הטוב נענה ונאמר, הנה כל מקור הדין ש'כל דבר שבקדושה לא יהא פחות מעשרה', נלמד ב'גזירה שוה' מהפסוק בפרשתן (כב לב) 'ונקדשתי בתוך בני ישראל', ולמדו גזירה שוה 'תוך - תוך' מהנאמר בעדת קרח נאמר (במדבר טז כא) 'הבדלו מתוך העדה', ושם היו 'עשרה' ומקורו מ'עדה - עדה' מהמרגלים שנאמר בהם (שם יד כז) 'עד מתי לעדה הרעה הזאת', שאף הם היו עשרה [שהרי יהושע וכלב לא היו בכללם, מגילה כג:]. ולכאורה תמוה שכל ה'לימוד' לכל דבר שבקדושה - ילמדו דייקא מכל החוטאים בבני ישראל, כעדת קרח ועדת המרגלים. אלא אמר הרה"ק רבי מנדל מרימינוב זי"ע שאדרכה הא גופא באה הגמ' ללמדנו, שאפילו רשעים גמורים כקרח ועדתו וכמרגלים הרי ה'תוך' - בפנימיותם 'טוב' הם, ועדיין תקנה יש להם, כי כל מעשיהם הרעים אינם אלא כמלבוש חיצוני, ומהם נלמד על כל דבר שבקדושה.

עה. איתא בגמרא (יבמות סב:) 'שנים עשר אלף זוגות תלמידים היו לו לרבי עקיבא מגבת ועד אנטיפרס וכולן מתו בפרק אחד מפני שלא נהגו כבוד זה בזה. תנא כולם מתו מפסח ועד עצרת', ולכן אנו נוהגים מקצת דיני אבלות באלו הימים, וכתב ה'בית יוסף' (סי' תצ"ג) בשם רבי זרחיה הלוי, שאין הכוונה עד העצרת ממש, אלא עד 'פרוס העצרת' - כב' שבועות קודם העצרת והוא ביום ל"ג בעומר, שבו פסקו מלמות.

וכתב הרמ"א בסימן זה (סי"ב) שנהגו בשמחה ביום זה. ומקשה ה'פרי חדש' (שם) 'מה טיבה של שמחה זו', ואי משום שפסקו מלמות, וכי זו שמחה היא שלא נשאר בהם מי שימות ל"ע. ומתרץ ה'חיד"א' (טוב עין [סימן י"ח] סימן תצ"ג דין ב, וכע"ז בפרי חדש), שהשמחה היא על התלמידים שהעמיד ר' עקיבא באותו היום, כדאיתא שם בהמשך הסוגיא, 'עד שבא רבי עקיבא אצל רבותינו שבדרום ושנאה להם (לימדם את תורתו), רבי מאיר, ורבי יהודה, ורבי יוסי, ורבי שמעון, ורבי אלעזר בן שמוע. והם הם העמידו תורה'. ואין לך שמחה גדולה כשמחה זו שהעמידו את התורה מחדש. עתה בינו והתבוננו נוראות. קודם הפסח עמד רבי עקיבא בראשות ישיבה של כ"ד אלפים תלמידים, כולם גדולי תורה. ויהי אך יצוא יצא הפסח החלו מתים לו תלמידיו על פניו בזה אחר זה ה"י (חשוב נא כמה 'הלויות' היו בכל יום ויום). הרי עפ"י טבע אנושי היה על ר"ע לנטוש הכל, ולהזכיר שיש בזה משום סימן מן השמים שאין רוצים את ישיבתו, והיה שב אל ביתו... אבל חפוי ראש, סגור ומסוגר... אך רבי עקיבא לא שת לבו לכל אלה - אלא אמר 'תורה מה תהא עליה', עמד והתחיל הכל מ'בראשית', קיבץ את חמשת התלמידים למדם את תורתו ומשם יצאה תורה לישראל עד היום הזה, ולא עוד, אלא שבזכות זה זכה להעמיד תלמיד גדול כרשב"י, שמי לנו גדול הימנו. וללמדנו שלעולם אל יתייאש אדם אפילו במצב שנראה גרוע ביותר, וכל 'שמחת היום' היא על כך שלא נתייאש רבי עקיבא ונסוג אחור אלא התחיל מחדש.

עו. ועיין ב'ספר החיים' לאחי המהר"ל (גאולה וישועה פ"ה) וז"ל, ורז"ל אמרו על ענין בן סורר ומורה לא היה ולא נברא, ודרש זה הוא מה שכתב בספר הזוהר (ח"ג קצז:) שהוא רמז לישראל שהם בני סוררים וזה לא היה ולא נברא, דלא עלה על דעת אביהם שבשמים להחליף אותה באומה אחרת.

ועולות, וכתוב (תהלים עג כו) 'צור לבבי וחלקי אלוקים לעולם', והיינו שהקב"ה נקרא חלקי וצורי על ידי לבבי.

תורתו אומנותו – מעלת עסק התורה, במשנת רשב"י

יום זה - יום ל"ג בעומר, הוא היום שבו החיה רבי עקיבא את העולם משממונו והעמיד את התורה בעולם וכנזכר לעיל, גם בזה היום 'הסמך' רבי עקיבא את רשב"י (שדי חמד, ערך 'ארץ ישראל' ו' ע"ה, וכתב הרה"ק רבי צדוק הכהן זי"ע (פרי צדיק ל"ג בעומר אות א) וז"ל. וככל שנה כשבא יום זה יכול כל אדם לזכות לפי בוחו להשיג קביעת הרברי תורה שירד ביום זה בתורה שבעל פה, ולכן קבעוהו למועד.

ע"כ, שומה עלינו לעסוק בענין לימוד ועסק התורה במשנתו של רשב"י אשר 'תורתו אומנותו', לדעת כי מיום שחרב בית המקדש אין לו להקב"ה בעולמו אלא ארבע אמות של הלכה בלבד (ברכות ה.) ע"ה. ובזוהר הק' (ויקהל ר א) איתא, 'היכלא דקוב"ה אורייתא איהי, וכר בר נש עסוק באורייתא קוב"ה קאים תמן ואצית לקליה' (היכלו של הקב"ה היא התורה, ובשעה שהיהודי יושב ועוסק בתורה עומד שם הקב"ה ומקשיב לקולו)².

יש שהמליצו כן בדברי רשב"י בזה"ק בעוד מקום (ח"ג קבת. לפי כמה מהמפרשים) דגבי חבקוק נאמר (ג ב) 'ה' שמעתי שְׁמַעְךָ יראתי, ואמר בזה"ק שרק לגביהם (דורו של חבקוק) נאמרה מידה זו של 'יראה', ולהם ראוי להתחזק במדת היראה, אבל אנן בחיבותא תליא מילתא'. באן גילה והכריז רשב"י לכל בני ישראל שידעו שכל אחד מהם חביב מאד בעיני אלוקים, וגם אם אמר האדם בלבו מתוך דמיונו שהקב"ה עומד מרחוק ומעלים עיניו לעתות בצרה, טעות בידו, כי הקב"ה אוהב אותו ומרחם עליו כרחם אב על בנים, לפיכך עליו להתגבר על מחשבותיו ולהאמין שהקב"ה משגיח עליו בכל צעד ושעל ואינו מפקירו ח"ו בשום אופן.

ובאמת מה לו לאדם כי ילון על ריחוקו מהקב"ה אין לו אלא לפנות לבו מכל רע ומיד ימצא את הקב"ה שוכן בקרבו וקרוב אליו, וכבר אמר קרא (משלי כג כו) 'תנה בני לך לי', כי הלב הוא 'בית מדור' לשכינה באדם, והוא המקום אשר דרכו קרוב האדם אצל הקב"ה, כדאיתא בזוהר הקדוש (ו"ה רות צו:) אמר רבי נחוניא בן הקנה לחכמים, בני, אין קרוב לפני המקום בלבו של האדם, וניהא קמיה יותר מכל קרבנות

עז. כתב הרה"ק רבי צדוק הכהן זי"ע (צדקת הצדיק קכז) כי מה שאמרו בזה"ק (חיי שרה קכט.) שאף החוטא הגדול ביותר אם ישוב בתשובה, הרי 'בשעתא חדא ברגעא חדא זוכה לכל המדרגות' ושמעתי בשם הרבי ר' בונם ז"ל, כי דבר זה הוא מיגיעת רשב"י ע"ה.

עח. הנה איתא בגמ' (שבת קלח:), כשנכנסו רבותינו לכרם ביבנה אמרו עתידה תורה שתשתכח מישראל וכו', רשב"י אומר חס ושלום שתשתכח תורה מישראל שנאמר (דברים לא כא) 'כי לא תשכח מפי זרעו'. וביארו בדרך משל לאחד שנפל מראש הגג של בניין בן מאה קומות, שכל הרואה אומר מתוך יאוש - וודאי ימות זה הנופל, ואין שום סיכוי בדרך הטבע שיוותר בחיים לאחר נפילה כזאת, עד שבא אחד ואמר לא אתן לו למות כי אתן לו יד גדולה לתפסו שלא ייחבט בקרקע, כיו"ב, ראו חז"ל הקדושים ברוח קדשם את הירידה בתר ירידה שתשרור בדור אחרון, עד שאמרו שלפי המצב החשוך והנורא אין שום דרך שלא תשתכח תורה, הכריז רשב"י ח"ו שתשתכח תורה מישראל, אלא בכוחי הגדול אושיט להם חבל הצלה שיוכלו לאחוז בו ולהינצל כי יכול אני לפטור את כל העולם כולו.

עט. איתא בגמרא (פסחים קיב.) כשהיה רבי עקיבא חבוש בבית האסורים אמר לו רשב"י רבי למדני תורה אמר איני מלמדך אמר לו אם אין אתה מלמדני, אני אומר ליוחי אבא ומוסרך למלכות, וכל הרואה יתמה וכי יעלה על הדעת שרשב"י היה מאיים על רבו הגדול ב'מסירה למלכות', ומבאר הרה"ק ה'שפע חיים' זי"ע שלא בא רשב"י לאיים עליו, אלא לגלות לרבו את המציאות - אדם מישראל בלא תורה יורד עד דיוטא התחתונה עד שבא לידי מסירת רבו למלכות... (וכן מסופר על הגאון רבי ברוך בער זצ"ל, שבשבעות היה מרים את ידו, ואומר 'אי לאו האי יומא מי יודע אם היד הזו לא הייתה שופכת דמים חלילה').

פ. הגה"ק החזו"א זי"ע היה מעודד את הלימוד בספר הזוהר כלימוד מוסר הטוב ביותר (מעשה איש ח"ג עמוד צה). ושמעתי מוסיפים שאמר שיש בו מוסר רב לחיזוק עסק התורה כי בכל דף מדפי הזוה"ק מוזכר מעלתם של עוסקי תורה.

באר הפרשה - ל"ג בעומר

כמו שאמר הרה"ק ה'בית אהרן' זי"ע על נוסח התפילה כי הם חיינו ואורך ימינו - אם התורה הקדושה היא מקור חיותו ועוסק בה תמיד. אזי 'ובהם נהגה יומם ולילה' - על ידי לימוד התורה נעשה הוא מנהיג העולם, אם ירצה יהפוך לילה ליום, ואם ירצה יהפוך יום ללילה (מובא גם בקובץ באו"י עט עמוד קכ"ו בהערה ה).

בזכות רבי שמעון עננו זכותו יגן עלינו, לטוב לנו כל הימים, אב הרחמן שמע קולנו בהילולא דבר יוחאי, תורתו מגן לנו היא מאירת עינינו הוא ימליץ טוב בעדינו. וכידוע בשם הרה"ק בעל ה'צבי לצדיק' מבלאזוב זי"ע שאמר פעם בל"ג בעומר 'אי אפשר לדעת מתי נזכה לגאולה השלימה, אבל נראה לי שזה יהיה בל"ג בעומר, דאם איז משיח'ס טאג, כי היום מוזכר ונקי מאד, ולכן הוא מיועד לגדולות ונשגבות' (הובא בשיח זקנים ח"ב ע' רמז).

עוד איתא בזוה"ק שהיושב ועוסק בשעשועי אורייתא, הרי הוא אחוז ודבוק בקודשא בריך הוא (זוה"ק ח"ג ט.), כי התורה הקדושה היא עצם הקב"ה (שם ח"א כד: ח"ב ס.). והמשכיל בעת ההיא ידבק בדברי תורה מבלי להרפות מהם אפילו שעה אחת... שהרי ע"י עסק התורה יקנה קדושה רבה מן השמים, והרי הוא מתקשר ומתדבק בקב"ה נותן התורה (עיי' 'תניא' פ"ד ופ"ה) ואף אם אינו מבין תלמודו לא יתייאש אלא ידע כי איתא בזוהר הק' (קפה.) שכל מה שלומד האדם בהאי עלמא ואינו מבין את לימודו, יבינהו בעולם הבא (עיי"ש).

ובך איתא בזוה"ק (ח"ב קסא.) שהקב"ה 'אסתכל באורייתא וברא עלמא', כך נמי כל יהודי ויהודי 'אסתכל באורייתא ומקיים עלמא' - בשעה שהוא 'מסתכל' ועוסק בתורה הרי הוא מעמיד את העולם על תילו, וכל העולם עומד בזכותו.

